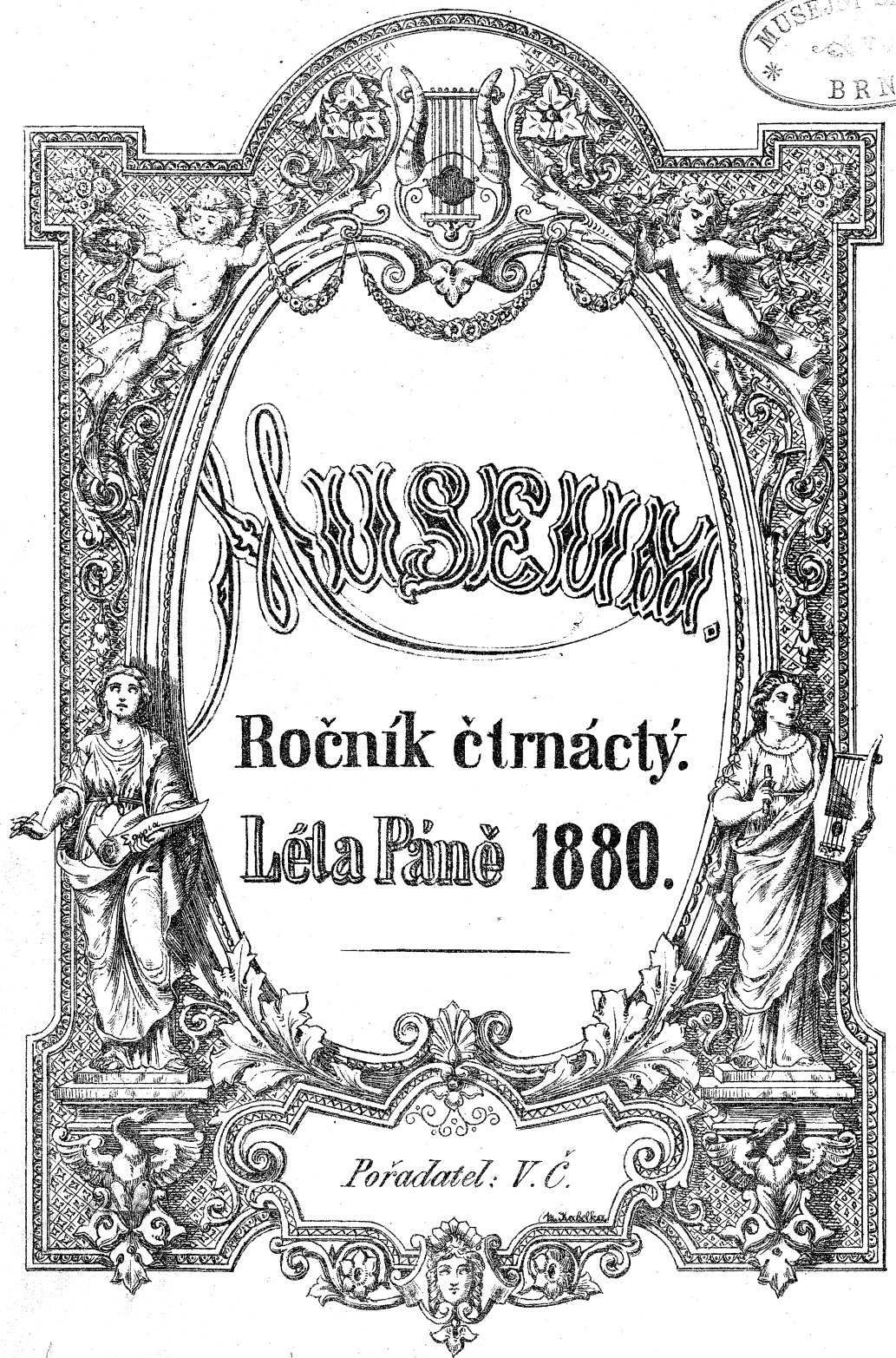
ad 17.779
MUSEJNÍ SPOLEK
BRNĚ

Musejník.

Ročník čtrnáctý.

Léta Páně 1880.

Pořadatel: V. Č.

15

Obsah.

I.
Básně.

V. z Budějovic.

Host . . . . . 81.
Trpěl sluší . . . . . 84.
Jaro . . . . . 93.
Pluje si . . . . . 96.
Poetova láska 101
Bych byl šenkýřem . . 108.

V. Češkuta (Br.)

Sancta Maria . . . . 1. 127.
Poslání přítelí . . . 5.
Ku 22. listopadu . . . 17.
Cestování . . . . . 24.
U pouštevny . . . . 41.
Sněženka . . . . . 56.
Duha . . . . . 80.
Věnování . . . . . 104.
Chor z Racinovy Athalie . 16.
32. 48, 64, 72, 88, 112, 120.

Fr. Serafek (Kr.)

Venite adoremus . . . . 113.
Pravá vlast . . . . . 116.

J. Nep. Konečný (Br.)

V lesní lišině 8.
Skřivánek 20.
Za měsíčku 21.
Osud růží 29.
Sklámání 29.
Co dbám já 37.
Myšlenky o přátelství 45.
Sen 52.
Dobrou noc 60.
Upomínka na přítele 65.
Lípa 68.
Modlitba 68.
V přírodě 97.
Vlaštovky 100.
Upomínky 105.
Zvuky zvonů 121.
Poustevník 124.
Dvě pravdy 125.

Andrej Ratbovský (Uh.)

Na usvitě 84.

J. Rašín (anon.) Ol.

Sirota a Sirotkova koleda 13. 40

J. K. (Ol.)

U Váhu . . . . . 30.
Slovensku . . . . . 44.
Modlitba. . . . . 73.

J. Koubek. (Br.)

V den dušiček . . . . 9.
Novým přátelům . . . 25.
První svatá noc . . . . 57.

Al. Kisek Jahodovský (Kr.)

Já nedbám světa . . . . 49.
Znělka . . . . . 52.
V noci . . . . . 61.

Al. Slovák. (Br.)

Dvojí dobrodiní 11
Nevinnost 28

Mec. Velenský (Ol.)

Umírajícímu druhu 76.
Písním českým 76.
Loučení 96

J. Věrovský. (Ol.)

Zlámaný rozák . . . 6.
Ten národ náš . . . . 13.
Záchranění Pellprýda . . . 33.
Ave maris . . . . . 89.

II.
Prosa.

Z Budějovic

Věž sv. Volfganga . . . 79. 87.
Ukradené ráme . . . 94. 101.
Víla u Srbů . . . 110. 125.

Ludevít Čumák (Br.)

Iskrica I. . . . . 127.

Fr. Janovský (Br.)

Slavíci na cestách . 75 — 109.
Shledání . . . 117, 122.

J. Nep. Koneční (Br.)

Obrázky ze života. I. 21. II. 54.

Jul. Koubek (Br.)

Zlato v ohni . . 2. 10. 18.
Hlucova skála . . . 26 — . . 69.

Fr. Kovář (Br.)

Z doby září ranní . II 12. 17. 37. V. 66.
Sv. Ambrož, obhájce práva . . . 82.
Obrana a vítězství rytířů mal. lezských nad Turky r. 1565 . . 106. 114

Fr. Kubíček (Ol.)

O Panně Marii v umění ár. křesťanském . . . . 3, 23. 39. 42. 61.

J. L — ý (Ol.)

Z prázdnin . . . . . 6, 14, 29, 45.

Mart. Novák (Br.)

Ztracené pole 103

Jos. Táver (Br.)

O literární činnosti z. 79 . . 47, 53.

Fr. Vinkler (Br.)

V Zampachu . . . 126.

Illustrace opatřil Matěj Kabelka (Br.)

ad 17.779

MEM.

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Sancta Maria.

Obrá matko, nebes paní mocná
buď nám v práci naší nápomocna!
Vsadili jsme v luhu našem růži
krásným věku mladistvého jarem
na památku po velikém muži;
světíme ji Tobě skromným darem!
Přijmi dárek, Panno milostivá
Ochraňuj ji, požehnej ji,
Svatá Maria!

Pod Tvou záštitou ať pučí dále
ke slávě Boží, – tvoji, matko, chvále
na zdar církve, na zdar vlasti drahé
v duchu Cyrilla a Methoděje
v upomínce na Sušila blahé!
Vzbuď ji, – odměň její dobrodeje.
Přímluvy své vlahou, Panno milá,
svlažuj a osvěžuj ji,
Svatá Maria!

Zlato vůni.

(Arabeska.)

Lustým lesem přijde se k úpatí táhlého kopce. Z údolí až na horu liskové křoví se rozkládá, všude stejně vysoko, jakoby je zastřihl, jen sem tam bříza nějaká ocelou hlavu nad křoví vynáší a hrozí, kdyby kdo výše pomýšlel. Klikatá stezka vine se běloučkým proužkem vzhůru: hned přímo pospíchá do výšky, hned zase na příč pozvolně si oddechuje, až konečně na samém vrcholku u železné brány se zastaví. Brána jest uzavřena a spíná těsně zeď nevysoké, mechem a dlouhou travou porostlé, jíž se v kruhu táhnou kolem zahrady a záhonky květinové s vonnými poupaty chání do ruky nezbedné.

Stavení vysoké vypíná se uprostřed: zdá hrad, či kostel to, na pohled nepoznáš. Dvě řady oken nad sebou s tuhými mřížemi a nad střechou věž se zvonkem. Po temných stěnách réva s břečťanem se vzhůru plazí a jemnými sponkami se zacvrkuje mřížé zrezalých a v houští listovém ukrývá pěvce slavíky.

Slunko jarní už sestupovalo s nejvyššího stanoviska na blankytě a zlehka se všinulo pod tmavošedý mráček. Déšť jako perly vylil se z ničeho a činul do otevřených korunek květinových, až se pod nimi stonky prohýbaly.

Pod košatým kaštanem na drnovém sedátku zahradník si odpočíval – kmet věkem shrbený. Díval se na svěží květiny a snil o květech mládí dávno odkvetlých. Když pak kapky uzřel jako perly na listech, v srdce hožce zaplakal, že věk mu nepřál úlevy a slzy v oku vysušil.

Z věže zaznělo hlas zvonku. Slavík se pohnul ve větvích a naslouchal; snil bezpochyby o večerních písních svých.

Stařec hnul lehce hlavou schýlenou, odkryl pořídlé šediny, ztové se zachvěly a zkalený zrak v vzhůru zalétl, tam byla jeho útěcha.

Zvuk jemných hlasů nesl se klášterem a z úzkých chodeb hrál se v zahradu. Sestry modlily se breviář.

Mráček tmavošedý rozplynul se po nebi průhledným závojem a zlaté slunko jasněji se zase usmálo na květy zrosené slzami.

Poslední „amen“ v kůru dozněl, sbor sester zbožných již se rozcházel a každá po svém zaměstnání. Svornost jim byla nade všecko, nepřátelství a zášť neznaly, tak jako něžní ptáčci ve vzduchu. Ve svém úřadu a prácích týdenních se přísně držely spravedlivé pořádky.

Po příkrých schodech sestra Lucie vystupovala nahoru vážně. Postavy byla vznešené, a v obličeji svěžím, andělským nepokoj divný stínem poletoval. Kolikráte již tudy kráčela, aby převzala na čas správu klášterní, kolikráte již se zděsila svých kroků nejistých a oko nevinné zrosila slzami. Sahala po klice u nízkých dveří a ruka se jí zachvěla, jak stéblo trávy bezklasé. Vstoupila do cely. Nebyla prostranná, všude jen prostá, chudička. – Sestra zasedla ke stolu, loktušku

černou na hlavě shrnula nad oči přes bílou čelenku, zavíjela se v knihu velikou a sáhla po péru, by pokračovala, kde sestra, která před ní správu vedla, přestala. Ale péro vypadlo jí z ruky a hlava horká klesla v rozechvělé dlani. —

Slunko schylovalo se již za hory a soumrak večerní spěl krajinou.

Ve větvích, jež propletajíce se mřížemi, záclonou skvostnou byly u okna, slavík přeliběně klokotal a se stromu kos o tuctu přízvukoval.

Jakoby ze sna sestra Lucie se pozdvihla a několika kroky k mřížím popošla. Slavík pěl dosud píseň večerní, — ale sestru nezajímal jeho zpěv, opět se lichotil a čekal, sestra-li mu chválou odpoví, — avšak neslyšela ho. Průvodce odhrnula větve od okna, tvář zahořela plamenem, čelo se vypjalo a strhaný zrak letěl do dálky.

„O tam jen zaletět a žíti dál!" — vykřikla jako šílená a byla plna pláče, rozkoše.

Co viděla s tak mocným nadšením?

Skrze vinula se k lesu pěšinka a za tím lesem vysokým — tam byl ten život, pravá blaženost, onadhecením měšťě světovém.

Sestra nemohla se nasytiti pohledem.

Kolikolem tma — a tam ve slávě vstával světel den; kolvíčka tížil spánek již — a tam lid jásal v sklenných příbytcích; kol smutek, bída zlá — a tam ve drahým nádchem, zlatohlavem skvěla se; kol mysl mdlá a ochablost — a tam se každý modlil s nadšením — a zlata zpousty nosil na oltář. Kdo vyličí ty slasti života, jež nepřecházejí v nic se škodou, jež proudy novými se lejí v nitro člověkovo.

Sestra zakryla si zraky blouznivé a v srdci ucítila tlukot bez konce. Jinému by byly to výčitky, hlas svědomí a výstraha — ale sestra necítila viny na sobě. Neznala světa, ani lidí o něm. Vše mimo klášter bylo pohádkou, v níž život byl as zářivější o mnoho, než být se zdál, v níž člověk Bohu bližší byl — a pohádce té sníti přála si ta duše uboká.

Hlas zvonku vytrhl ji z blouznění a volal k večeři. Hle jako hvězda mráčkem postřená po modrém blankytě a přece jako světice. Kdo viděl ji, na soustrast neponyslel v srdci svém, ale na vzor tak se zdoko nalovati sobě uměnil, jakým, ovšem byla sestra Lucie. Kmet zahradník se všecek rozplýval, když šla zahradou a slavík, se houští zapomněl, že rukou její od okna byl odchován.

Tak plynul den a za ním druhý zas, a když se týden chýlil ke konci, sestra jen zasesnila v ideálu svém a myslila, že bez skvrn. (Pokračování.)

O Panně Marii v umění církevním.

Cokoliv nejkrásnějšího a nejlibeznějšího umění v službě církevní vytvořilo, vrcholí v P. Marii. Se zálibou volil umělec v nejstarších katakombách Bohorodičku za předmět své práce; s velikým nadšením hlásal písmem každému čitelným a srozumitelným neporušenou nauku o Matce Boží proti bludům Nestoriovým. Nejkrásnější květy umění středověkého kvetou Královně nebes,

nejslavnější umělci Jí svůj um věnovali a posud pravý umělec katolický se sv. úctou tento předmět volí, ač i on se přizná, že není sto, by dosti výrazu svatosti nebeské ve své dílo vdechl, i on nezapře, že dílo jeho jest jen slabým nástinem krásy nebeské, jíž ozářena Královna Panen.

Mínim nejprvé pojednati historickou část thematu, odpovím totiž na otázku: Nejsouli obrazy P. M. novotou v církvi, zda znala první církev tyto obrazy? V druhé části chci jednati o jednotlivých obrazech zvláště.

Tvořeno a váženo-li tedy v prvotní církvi obrazu P. Me.? Při této otázce třeba ovšem jednati jen o prvních 7 stoletích až po dobu obrazoborců; neboť že tehda již veliký počet těchto obrazů nejen ve východní, ale i západní církvi byl, každému, jen trochu o dějinách církevních sběhlému, známo. Připomínám jednak rozkaz prvého obrazoborce Lva III. Isaurického, by odstraněny byly obrazy Svatých, obrazy však Kristovy a P. Marie aby byly ponechány, ač i tyto později zakázal, jednak synody římské, kteréž obrazů se ujímaly. Že v prvních časech církev obrazů P. Marie měla, vysvítá jednoduše z toho, že bez Bohorodičky nemožno by bylo bývalo vyobraziti ony sv. děje, při nichž P. M. byla osobou nevyhnutelnou, na př. narození Páně, obětování v chrámě a j., a že takové obr. prvotní církev skutečně měla, dá se historicky dokázati. Avšak máme ještě jiné důkazy lepší po ruce, a sice obr. samy v katakombách. Obrazův P. M. v katakombách *) zjištěno přes dvacet.

*) „Upomínka na katakomby Římské." Dr. A. Lenz.

Nejčistší stáří připisuje de Rossi obrazu al fresco v katakombě sv. Priscilly, jejž klade do věku apoštolského, obrz. v katakombách sv. Domitilly a San Pietro e Marcellino do 1. neb 2. polovice III. století. Představují P. M. jako orodovnici, nebo též s dítkem božským, jakož i události ze života Bohorodičky, tak zvěstování P. Me., příchod mudrců a j. Z církve západní uvádím svědectví sv. Řehoře Velikého, jenž mluví o kostelech královně nebes zasvěcených a jinde píše o jistém Petrovi, jenž stav se ze žida křesťanem se vedral do synagogy *) „et imaginem illic genitricis Dei Domini nostri et venerandam crucem posuisset."

Z východní církve máme liturgii sv. Jana Zlatoustého, jež předpisuje, by se kněz, počínaje sv. obět uklonil jak obrazům Kristovým, tak i obrazům P. Marie, a staré malby na stěnách chrámu sv. Sofie v Cařihradě, které jsou až posud nezvratným svědectvím. Nejstarší obr. jsou ovšem ty, o kterýchž tradice praví, že jsou malovány od sv. Lukáše. Co o tom souditi? Nadutý vzdělanec našich dob věc odbude jen pohrdlivým úsměškem a přidá snad „totiž holý nesmysl". Avšak tenkrát se svou učeností dobře nepochodil, neboť uvažme jen předmět blíže. Kdo byl sv. Lukáš a za jakých časů žil? Byl vzdělaný Řek, lékař a jak tradice tvrdí i malíř, žil kolem 2. polovice I. století, v době, kdy nejen Řím ale i ostatní vzdělaný svět římský měl plno umělců, jak sochařů, tak malířů, kteří ovšem i podobizny malovali.

*) L. VIII. Indictione II. ep. V.

Poslání příteli.

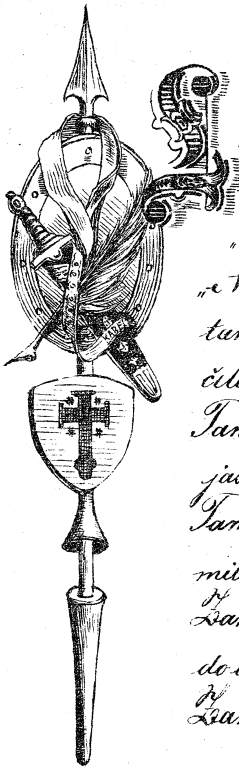
List-list Tvůj vzácný! Mezi jeho řádky
čtu z něho v duchu zápasy a boje,
již provázejí Tebe bezútkoje
a furiemi z jasna koní zpátky
v noc beznaděje – v noc oklamání!
Znám noc klamu – vím co beznaděje,
znám, co jest plavba po života hlání,
zlatá-li naděje se nezastkvěje
a tma jen žene loďku k troskotání!

Věř, drahý, však že smrtelníků zdání,
jak třtina, silné – jak bludička stále!
Věř, drahý, že noc není beze hvězdy;
byť zamračena, nad tím mračnem vezdy
hvězd tisíc plá – a kdy's nenadále
se zjeví plavci temné jejich oko! –
Síle mej, neklesej a přeplyj tiše,
byť noc se kladla vůkol na široko,
a zvedni nad noc tmavou, hvězdné výše
důvěrně vzhůru zarosené oko!

Věř, drahý, nad námi jak převysoko
plá hvězda krásná, Boží prozřetelnost;
kdy obzor náš zdá zachmuřen se býti,
jak nad námi ta Hvězda stále svítí,
jak smrtelníkům kyne o nes mrtelnost!
Důvěřuj Hvězdě tě, ať o přístav jistý
zář její vede přes vír, bouře, skály,
a chrání plavce klepet nenávisti
a odhalí mu těchy pramen čistý!

Strom čerstvý, svěží není beze listí
a život pravý není bez útrapy!
Jest život náš lopotný, cesta křiže!
Kdo nezkusiv ho o proudy jeho kvapí,
oj, dozná záhy, jaká jeho tíže
a ve vír snadno klesne noha vratká!
Kdo cestou trnitou však vůz svůj kráčí,
jak Pán náš kráčil, jeho svatá Matka:
jak růžemi jde trním, po bodláčí
věda, že příjde jistě mzda mu sladká!

Nezoufej tedy, kdy lest hadí hladká
pozemské bere Tobě statky, štěstí;
nezoufej tedy, jest-li bezeprávím
na útok Tvůj si dráhu k slávě klestí
a z Tvojí práce, potu tvých, trávím!
O pomni pravdy: „Bůh jest spravedlivý!
Dál vidí, než hled lidský vidí krátký!
Nechť hýří bezbožník, nechť pánem lstivý;
však pych se proti němu vrátí zpátky!
Bůh ničí zlé a spravedlivé živí!

Sklamaný kozák.

Letí mladá kozačina na svém bystrém koni,
o půdu mu podkověnka zvonem jasným zvoní.
„Hoj ty mladý kazačenku, kam tě vede cesta"?
„Z daleka, nedaleko do carova města,
tam kde moře mramorského šumí bílé pěny
čilem svojím vrážejíce v cařihradské stěny.
Tamodtud chci pozdraviti za východní záře
jasné boží slunečko své, přemocného cáře.
Tamodtud chci dary poslat drahé do otčiny
milce své a mamolence, dceři Ukrajiny."
Zamáchnul šavličkou kozáček bujarý,
do bitvy už jížděl za cáře, pro dary.
Zamával, zamával biteoní do vřavy....

---

trudno-ti, kozáčku ležící bez hlavy!

Z prázdnin r. 187*.

Přišel jsem na prázdniny. Víte, že student doma o prázdninách dlouho nevydrží, ač mu matička přelíva jsouc o svého mazánka — a těmi jsou studenti všeci vždy něco extra ruchtě u mu rozličné pod zástěrkou nosí lahůdky, on musí z domu, čtveračivá povaha studentská u krev neposedná mu jinak jednat ani nedá. A pak co by s trejčicí a tetičky si mysleli, kdyby jim pořád dlel u matičky a ji jen o „dobré kousky" přípravoval? A oni si přejí, aby pan student přišel jim sníst, co mají lepšího, vždy t' pro něho to schovávali. A kdyby nepřišel jich navštívit, oheň by byl na střeše a tak dlouho by se naň nekoukli — dokud by se s ním nesetkali. —

Ve mně proudila krev studentská a tetinek strejčinků dobrých jsem měl tuze nejvíce, o nichž jsem věděl, že pro příchod můj rozličné schraňují věci. Což divu, že tuze mne to pudívalo z rodné vesničky, abych šel prohlednout, jak přátelé na mě pamatovali. Právě mě cesta bývala do M..an, vesnice vzdálené asi šest hodin od rodiště mého. Pahrbky zrůsným stromem lesním porostlé, jež vypínaly se po jedné straně vesnice a krásná rovina, jež rozprostírala se po straně druhé činí okolí M..an pravým rájem. Mimo to byla

tam tetinka, jakých jest málo na světě; srdce byla vždy tak laskavého, povahy tak dobrotivé a milovala mě tak něžnou láskou, že u ní směl jsem se býti v ruce matiných — byla to tetinka z medu. K ní tedy nejraději jsem chodíval.

Ale divná se dála se mnou věc po každé, když jsem se blížil k M...anům. Vždy mi-haly se mi před očima samé kachny, jež spečeny jsouce mě zvaly zdáli se, bych si hezky na nich pochutnal. A víte co příčinou bylo toho pře-ludu? Ta dobrá tetinka. Neboť sotva, že jsem jí oznámil svůj příchod vzácný, již radostí její nad návštěvou mou padla kachna za oběť, jíž mě vždy pohostila. Jen jenom, jen pobízela mě horlivě po způsobu venkovském: „Rád bych, tetinko," odpovídal jsem, „ale můj studentský žaludek není zvyklý kačenám. Ale nač pěl kachna, musíte si vždy škodu dělat a mají chudery kachny vždy pykati za mou návštěvu? Vidíte, tetičko, jakmile do Vašeho domu vstoupím už je smrt."

To bývala má slova, která jen úvodem byla k jídlu. A žaludek? Ten zažíval tak udatně, že tetinka radostí z toho míval velikou zříkajíc, že dobře mě trefuje na chuť. Na druhou mou námitku, že kačen škoda, bývalo odpovědí, že prý plné vlastní mé přání, kachna prý byla chromá.

Nutno však, abych pověděl, v jakém jsem stál poměru ku chromým kachnám. Když jsem byl ještě studentem v „hauptšulách", přicvalal jsem také k tetě do M...an. Jednoho dne od-poledne zašel jsem si do sadu, abych trochu ryb nachytal v řece, jež sadem krásně se vinula. Brzo však zmrzelo mi chytání ryb a já zvláštní jsem si našel zábavu. Viděl jsem totiž kachny oblézati z řeky a kolébati se řadem ku dvoru. Napadlo mně hned, že bych z kusiti mohl na nich, zda posud mám tak přímou ruku, jako jsem měl než mě tatíček na studie zavezl. Sebrav kámen a prak, už kachna po-zemi se válela. Jak mně bylo, už se dobře ne-pamatuji, avšak to přece vím, že vida zlomenou nohu kachninu, sedl jsem si na zem a sebral nebohé zvíře na klín. Nebyl jsem tak s mělým, abych mohl tetince z tříchu se vyznati, ale oče-kával jsem v sadě věcí budoucích. Starostlivá tetinka nemohouc se mě dočkati zašla si pro mě, jenž se skroušeným hleděl jsem na příchod její srdcem. Avšak soudu nebylo žádného, neboť vida nezbytí vyznal jsem se z příchu svého a slíbiv, že nikdy již kachny za terč si neoberu, snadno dostal jsem rozhřešení. Na druhý den byla kachna upečena a já příčina její smrti statně jsem do ní zakusoval. Teta laskavě na mě pohlížejíc pravila:

„Vidíš, Josefko, kdebes nebyl býval tak šekovné, nebyl bys dnes ani kačeně jedl."

„Vy jste přec jen dobra. Máteli ze mě radost, nuže uschovejte vždy kachny chromé pro svého Josefa."

Kachny chromé zůstaly tak vždy pro mne, a poněvadž nebylo vždy chromých musila i nechromá občas se světem rozloučiti se.

O prázdninách tedy roku 187* probyv asi tři neděle doma, hleděl jsem se nějak vyvrtnouti. Viděl jsem, že vyčerpala již matička zásoby lahůdek pro mne uschovaných a že ustavičně

přemýšlí nyní čím by hověla jazyku studenta svého. Proto řekl jsem k sobě: „Co pak, Jošku, budeš doma pořád dřepeněti a matičce dělati starosti? Víš, kde tě rádi vidí, vezmi svůj uzlík a jdi.“

Co jsem si umyslil, to jsem též vykonal. Pověděv matce, že půjdu navštíviti tetku M..skou, aby se nemrzela, že k ní letos nejdu a poprosiv otce o něj akou „tu šestku“, kdyby se na cestě něco přihodilo, odešel jsem z jitra z domu, dav oběma rodičům s Bohem na shledání.

„Přijdi brzo a zdravě,“ volala za mnou ještě matka, když mě ukončila, abych všecky u M..ových pozdravoval. —

Potkal jsem a zatočiv holí, spěchal jsem dále. Sluníčko již jasným svým třpytem usmívalo se na zemi, vyskakujíc na porosené trávě liščí zlatoleských perliček. Skřivan vznášel se k nebesům, jakoby chtěl zaletěti předek trůn Pána všemohoucího, aby tam vroucí píseň Stvořiteli a Živiteli svému zapěl. V nedalekého kostela zaznívaly hlasy zvonů zvoucích zbožně duše do chrámu, aby se poklonily Onomu, jenž krásou zemi odívá a hory zlatem zdobí, a jenž letos rolníku tak hojně požehnal, že na poli mandel na mandeli bylo zříti.

Duši mé sladkými jsouc naplněna, cítil jsem se Bohu, jenž všemocnou svou pravicí řídí všecky světy. Tak kráčel jsem zadumán, obíraje se různými myšlenkami, když tu zaslechl jsem ucho mé krásná píseň:

„Červená růžičko, proč se nerozvíjíš?
Proč by k nám, Jeníčku, proč by k nám nechodíš?“

(Pokračování.)

Vlasní tišině.

Tak zadumán zde dlím
v tom lesa zlatém klidu,
kde zmírá bouřný hluk
a tichne hovor lidu.

Zde srdci volno je,
jak ptáku v modré výši,
kdy v vzlétne k oblakům
a s nebe chorál slyší.

Zde duch se povznáší
a, co je bída, neví —
a lesa tichý šum
mu přeje rajské zpěvy.

A dodáli potůček
o kamení lesklém šumí,
a kloubím duši mé
podivné táhnou dumy.

O jak tu blaze je
v tom tichém ustraní,
ach škoda, blaze tak
že všude v světě není.

MŠEM.

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ *Sušil.*

Oo Vden dušiček.

Z vzduchu kývnul skřehlý pták
S Bohem již vlídnému městu,
Shora list žlutý – nevím jak –
Sletl mi schouleny v cestu.

Slunce třpyt klesl bez oládky
V náručí mraků; já cítím,
Jak vichor duje za zády,
Dem bije sněhovým kvítím.

Zadumán hledím pod sebe,
Siný ret chvěje se k slovu.
„Již mdloba krev mi vystřebe....“
Klopýtnu o násep rovu.

Křižářad – světla – postavy –
Studeně ovlhne mi čelo –
V hřbitova rudé záplavy
Bezděky oko mé spělo. –

Hle! Cypříš všudy rozechvěn
Nad hochem sirotou sténá;
U matky-slávy plál mu den
A teď – ach není mu jména.

Svit lampy kanul do tváře
U hrobu kvílící ženě;
Syn spásu měl pít s oltáře –
Temná stín nad ním se klene.

Kamkoliv oko zaletí,
Muži, hle, v smutkovém hávu,
Ženy si hrají na děti:
V slzách mdlou stápějí hlavu.

Jdu jako plavec zbloudilý
Po moři věnců v a stínů,
Nadarmo zírám po cíli—
Uzdi, ej, kyproú zřím hlínu.

Jak nevolno a smutno mi,
Cizinec – kloním se níže. –
Hlas tesknÝ kvílí nad stromy:
„Nedaleko na rov ti kříže.

Cnost tvá snad světu vepřála
Pochodní zhýralé sláVy.
VzápaLu ruka tepala
V boháčů bezcitné davy.

Snad svadla ruka matiřka
Ta něžná dřív, než mohla se
Dotknouti tvojí kadeře,
By žehnala tě ku spáse.

Snad za život jsi učinil
Přátele novým člověkem,
A slední krůpěj svých dal sil
A mor ti splácí – nevděkem.

Včera tě – a snad druhové
Zašuli zemi tak chladnou
A dnes – jen vločky sněhové
Vichřici s křídel k ní spadnou.

A přece držíměš líbý sen,
Nepomníš na světská lada;
Až zesna budeš probuzen....?
Vidím, jak slza v rov padá.

A v srdci lásky drahokam
V nadzemském zaskvěl se jasu.
Já v hrudi obra sílu mám,
Vobětí jdu za lidstva spásu.

Zlato v ohni.

(Pokračování.)

Svěže zaznělo hlas zvonku. Slavík se popnul ve větvích a hádal kam as dnes přijde sestra Lucie. Zvuk jemných hlasů nesl se klášterem, sestry modlily se v kůru breviář. Již domodlily se, každá šla po svém úřadu.

Po pravém boku klíčů svazek maje na pásce, sestra Lucie šla přímo ku fortně. Loktušku na hlavě shrnula nad oči přes bílou čelenku, poklekla na klekátko z mramoru, nad nímž světlo-

věčné hořelo a zabrala se v dlouhé modlitby až venku byla černá noc.

Bledá zář z lampy padala na obraz veliký, co visel na stěně a osvětlovala ho sýmy paprsky. Jaká to podoba těch tahů na starém obraze s tahy obličeje sestřina, jako by byl malíř této světice si za vzor vybral sestru Lucii.

Zdvihla se zvolna z klekátka, zdálo se, že venku někdo zazvonil. Nahlédla okem ku bráně, ale neviděla tam nikoho; snad přelud nějaký ošálil její sluch.

Běda však přeludu! Tvář zahořela sestře plamenem, čelo se vyjasnilo a strhaný zrak letěl zase do dálky k těm skleným příbytkům ve městě věžatém. Tam život v nových, nevídaných pramenech se rozplýval a překy poval rajským veselím; tam svornost měnila se na lásku a srdce k srdci mluvilo ve stálých líbánkách. — Zrak sestra stopila o tu nekončenou krásu nezměrnou a nelitovala těch vzdechů tužeb svých, jichž zaspělo tam bezkonce.

A zase zdálo se, že lepé postavy jí letí v náručí a věnec nese slova andělů.

„O, zaleť k nám, my popel s hlavy smyjeme a kadeře ti v zlaté smočíme a perly zavijeme v bujné pletence. Slož černou rouško svou a přijmi zlatoklas, jenž netíží; pij z poháru, jejž podáváme ti a nikdy nezatoužíš naspět zas; zvuk hudby do snů tě ukolébá a ze snů ve skutečnost lepší probudí; dech květů budeš dýchati a květem budeš věčně kvetoucím. — Co máš z té samoty? Jen stále zapírati se a přece být tím zemským. — O, zaleť k nám, buď s námi andělem."

Kdo jen by odolal těm zvukům libezným a kdo by nevěřil?

Ve slunci kvítko kloní hlavinku a mysl lidská letí za blahem.

Již sestra spěchá od okna a pádí ke dveřím. Než — odkud ubitá? Pot smrtelný jí vstoupil na čelo a po všem těle zimkou se zachvěla, až klíčů svazek zoufale zařinčel. Ale jediný jen pohled z okna postačil a ty tam děsné námitky. Klíč od brány již tiskne v pravici a běží otevřít a zase hned se vrací do fortny, aby z ní na vždy, na vždy odešla. Ještě zrak její zbloudil na stěnu, kde světici v tvář světlo padalo. Tak dívala se na sestru, že srdce se jí mohlo rozkočiti; ale nerozuměla. Vztáhnula ruce k ní, jak by se loučila. — „Ty, mocná světice, — já odcházím."

„O, prokřečela-li jsem dny a noci před tebou, vstaň, splať mi služby mé a na místo se postav sestry Lucie." — Dořekla slova ta a jako laňka z houští vyšťaná již ubíhala dolů do noci a necítila, že se rouhala. — (Pohe.)

Dvojí dobrodiní.

Le dýchat smíš, o tom dvojí dar z nejs nebe:
vzduch vypustiť a zas jej vssáti o sebe;
buď vděčen Bohu, když ti svěže hruď,
a uvolní ti opět vděčen buď. (Goethe.)

Z doby září ranní.

III.*)

Den hrůzy vzešel nade městem světovladným. Úzkost a zmatek na rozechvělých jeví se tvářích, zachot a lomoz, nářek a ston odevšad sluchu doznívá a kamkoliv oko hledíc zamíří, všude mu děsné divadlo se odestírá. Ohromné jazyky živlu všezhoubného vzhůru se plazí a dusivým silně prokmitajíce dýmem travi a ničí a sžíhají vše, co se jim kolivvekrutou dostane moc. Čím duch lidský tolik se nadumal věku, co důvtip člověkův vlastní svou silou po dlouhých vypátral zkumech, co pracně byla vzdělala cvičená umění ruka, ejhle! vše to za oběť padá nenasytným plamenům!

Než která to moc divá, čť to ruka kletá jest příčinou děsné té spousty? Snad krutý nepřítel, Kimbr čť Teuton, čť snad lestný hrdé Karthaginy syn ze ssutin pošlav ubohé vlasti, s divými hordami řítí se na Královnu světa, v odvetu by s trůnu svrhl pánovitou Římu? Ó ne tak, ne-daleko toho. Totě dílo samé města i říše mocné Výsosti, totě skutek nevděčným potomstvem neuznaného hrdiny, — umělce. —

Viz, an opadál města, na půdu slovutného druhdy Maeceny se uchýliv, s potěšením sekochá pohledem na scénu tklivou, jíž skvělé ku pochoutce byl připravil svému geniu. Jak majestátně vznešená Výsosť si sedě! Kdo v té postavě vážným odění pláštěm, s vavřincem na hlavě a s Musy uměn zpěvným nástrojem v ruce, jímž hrdinskou provází píseň o zkáze slaveného Ilia, poznalby pána a vladaře světa? Tedy zří splněnou před sebou očekávanou touhu svou. Neúhledno, sprostou a nevystavnou bylať mu starodávná Róma, onť sídlem sebe hodným míti si přál skvostnou, nádherně vystavnou Neropolis!

Jako však saň divá, podrážděna bývše kopím zápasníka dobrodružného, oheň sýpá a krutý jed ze tlamy smrtonosné; neb jako kdy srsnú pospolitý roj ve skrýši byv přepaden, rozvitřen houpně vylétá a na tvář se sype drzého dráždítele: tak lidu zástupy husté se rojí nadespálením městem, by pomstu odvážný odměnily pachatelův čin. Než kdo jsti, předmětem podráždění jich zuřivé vášně? Zda činu původce, hlava jich caesar? Onikoliv! — ten! jiskrou lestným jich hněvu zniknul! — Ubabělého to ducha bývá způsobem, kdy sám hrozného se dopustiv zločinu a o nesnázi jak se odtnuv a v bázni předetrestem, že vši vinu zrádně na hlavu metá nevinného.

Ejhle! již ze ssutin město se zdvihlo; chrámy nové z popela vstavše temena k nebesům pozdvihují a božstva nehodná, vetchá to díla rukou lidských, chovají ve srdcech svých, — neb dosud lidstvo nevybředlo z temnot. V úhledné skupině nádherných budov jedna z nich zvlášť všem vo vodě; zdá se, jako by veškeren světa lesk do ní byl snešen; „aurea domus“ zove ji lid římský a za skvostnou města nového perlu váží to sídlo svého cavsara. Jest tichý večer, milo tě procházeti se v šípravných sadech v polokruhu kolem zlatého domu se vinoucích. —

*) I. II. viz Musea ročník 1878.

Než vrať se kbitá noho, rychle se vzdal z místnosti hrůzy, a zraku světelný mžikem se odvrátil od děsného divadla. A věru bezděky oko se přivírá nemohouce snésti prudké jasnosti živých pochodní. Na tyčích silných vzhůru čnějících postavy lidské, posvátná těla mučedníků Kristových, smolným zápalem kolem obdané, plamenem hoří, jasnost a světlo dojí vydávajíce: to světlo jednoku kratochvíli surové choutce krutého cavsara, světlem však druhým na temné světlice labyrinty pokanstva, zároveň knot nitě obrovské lampy – osvěty křesťanské. Ať toť drahocenná náhrada, nevinně zaplacená za nešlechetný zvůle Neronovy čin. Vzácnější věru obětný zápal co věky trvají k nebi se nevznášel.

O vy svíce jasné na oltáři novém, vy prvotiny umučených pro Krista reků, vy kadidlo vůni líbou sýlající k Pánu, světle jasným příkladu svého světlem na mrákotnou cestu bojovníkům budoucím. —

Ten národ náš...

Ten národ náš je zpěvů plný
až srdce plesem skáče,
a člověk kouzlem opojen
své první slzy pláče.

A národ náš byl dítě jen
a již v kolébce zpíval,
tak jako mladé ptáčatko
jen o písničkách snívat.

Ten národ náš byl mužem zas
a zpíval jako dříve,
však hlasem více tajeným,
by nevznítal vrahy své.

A národ náš byl starcem již
a v hrobě dlouho dřímal,
již neměl probudit se víc,
byť žezlo slávy třímal.

Však národ náš jest jinochem
a novou píseň hude,
on více v světě neumře,
pak věčně mužem bude!

Sirota.

Kdybyste věděli,
jak mne srdce bolí,
vy byste mne vzali
do domu kdekoli.

Matky jsem neznala,
tatíček ve hrobě,
a já zde naříkám
v žalostné sirobě.

O lidé, lidičky!
jste li vy z kamene,
nikdo mi nedává
dobrého ramene.

Z Země se otvírá
lotrovi ke hrobu.
O kdo by zamykal
sirotě ú trobu!

Z prázdnin r. 187*.

Píseň ta proudila se z hrdélek dvou dívčin nedaleko pracujících. Překvapil mě zpěv tento velmi, neboť na té naší Hané písní krásných rychle ubývá, mizejíť větrem. Půjde-li to tak dále, brzy nebude se ozývati o sadech našich píseň národní, jež ze srdce se vine a do srdce volná. Ba to však budeme slyšeti písně jamarečního o mořích a věcech nekalých. Dobře praví Rudolf Pokorný:

„Co den krásná pole naše tichnou —
a zamlklá rolník v potu těžkých prací,
běloučké dívky sotva kradmo vzdychnou,
ach písně, písně naše již se ztrácí.
Kde dříve život kvetl, tam dnes tíha,
kde písní dříve bylo celé žití,
teď vichor cizí tóny její stíhá
jako slabou čajku moře vlnobití ..."

Za těchto myšlének došel jsem až do S... ce, do rodiště přítele a spolužáka svého Jaroslava, jenž rovněž do M... čan kodlal jíti, aby tam sestru svou provdanou za hodného rolníka navštívil. Stavil jsem se tedy pro něho. Vstoupiv do světnice, kde několik hostů bylo přítomno, Jaroslavův otec byl totiž hostinským, byl jsem radostně uvítán.

„No jakž, příteli, přijdeš tedy do M... an"? táže se Jaroslava. „Toť se rozumí, posečky trochu, hned budu hotov a na cestu připraven." Posadil jsem se a poslouchal řeči hostů přítomných. Sedělť pohromadě a dovádělí, nabírajíce jakéhosi zedníka, jenž „světil modrý pondělek". Ale nedal se. Vzal kousek rozprávky jejich.

„Těm zedníkům dat tak bečko to šeré, to be oni stavěle — kotrmelce, šak práce be jim neotekla. Nóni, leč pravda?" pravili sedláci zedníkovi.

„O šak dež vám dá Pánbuček dobrý žně, toť potom také nevíte, co máte dělat. Proto bodte potěcko. Dyť o vás celé svět ví, a vekládá si to také — mám vám to říct?"

„No co pak? Ženom ven s tím!"

„Když chcete, toť vám to řeknu do očí. Svět si vekládá, dyť jsem to slešel vsode, kde sem zedničel, že prý když dete přede žněmi na tamhle okolo svatýho Jana, toť vám dáte klobóky pod pažo a pěkně skočíte: Svatý Jaňčko, pomuž, pomuž, stodole só jož pavázky a kapce obrácený, pomuž, pomuž!"

Ale sotva že je pozníchá peníze v kapcích brinkajó, toť prý jož poho dete hlavó, na ktěré na kříž klobók sedí, když dete okolo toho svatýho Jana a říkáte prý: „Má úcta, Janko!" Ovse ste kapři. Proto když me máme kořalko a ve dobrý žně, toť potom zapomeneme e na Pána Boha."

„No ve ste nám včel větřil zrak," odpovídali rolníci, „mílé bechme se na vás hněvat, ale ne odtáme

to, kdež nás jorvete na hode k vám, rozumíte? Ale musíte dobře nachestat, ne jak to o vás děláte, že každého kodovníka zavedete na kadlátke do zahrade, abe se jích najedl, abe potom nemohl jest ni ani pit.'"

„To vidět, že só o nás aspoň módři ledi, kteří sobě rozomijo'", pravil zedrník, „I nás só hlave a bele.' Ke štodenti, zavolal na mě s Jaroslavem, jenž již připraven jsa na cestu poslouchal ještě šalomounské onyřeči, ve štodenti, mosim vám neco povědět, jak o nás bele lidi chetří, pos bóchéte.' Jož vekládale vám mně má staženka, že jim to vekládale jejích nebožčék tatíček, že v Holomóce bévale takovi páni štodyrovani, keří decké se ześle s tém ómeslem, abe dávale ledům otázke a ledi pré zas jim. Só pré to na sázko. Kdež někdo z tech nebo z tech neuhodl, prohrál sázko. A tož bel pré vám o našé dědině jeden, toze chetré člověk, keré kdebe pré bel štodyrovat, nade všecke očence pré be bel veníkl. Ják potomke má eště, jenom že žádny mozsky, same robe jenom z jeho rodo zůstale – deť neslím znáte tetko, co majo stréce Masnyho na B–, ta take so z jejích rodine. Jož vám ten stréc jele jedno do Holomóce na trh se zelím – o nás se dobře daří. Prodaja drahó pomesslele si milé stréc v docho, že be se měle take trochó na te očeny páne podívat, jak ta očenosť jejích vepadá. Ale si jich teda ohledníół. Ale sedíle pré za zeleném stolem a kókale přes skylka. Potóá že pré tam přešle ten stréc, hned ti páni se jích ptale, co pré tam hledajó, že pré se tvarůžke a kořalka prodávoi vedlivá.'

„Ene mili páni, já jsem se přišil podívat jenom na te vaše zápase a nezblúdil jsem." A oni pré:

„Inu když jste přišel, tož musíte na otázku žádnou dáti též odpověď; to jako že mosijó dyšku vyrovat.'

„No když chcete, tož nechť; kolik pak ten špás bode stáť?'

„Dáte vy 5 zl. a my tolikéž; odpověteli dobře, seberete si ošech 10 zl. jináč sebereme my.'

„Toť je 5 renských a včel otázko." pravil stréc a jož to šlo.

„Řeknéte nám, jak se jmenoval švigr pótr Mojžíšův?"

„Jethro, prosím pěkně, peníze só my. Ale meslím, že bode e mně dovoleno, se na neco optat. Toť je 10 renského, déte také 10, možná že vehráte."

„Stalo pré sc tak. A hned take stréc dalc otázko:

„Švigr pótr Mojžíšův menoval se Jethro, to sem dobře trefil, ale ve mně povězte, jak se menoje švigr pótr můj!

A oni to nsvědělc a jak pak be take? Ale v tom věří ta chetrosť. Jenom pré jim povídale:

„Ty hibete selský, seber si svých 10 zlatých a táhni, odkud jsi přišel."

„Vizete štodenti, tak dozrál na te štodyrovany múdrce člověk nestudyrované, a proto ať se vám něco podobnyho nestane!"

„Jářku, strejčku, dáme si pozor. Ale škoda že nám nelze s vámi zde sedětí, zajisté pověděl byste nám ještě něco. Však dá Bůh, že vás opět uvidíme. Mějte se dobře a dbejte ať ta šedá vás o moudrosť nepřipraví."

„Nic se nestaréte štodenti, nic se nestane a škóbe take, šak slavím modré pondělek jenom jedno do tédňa."

Davše s Bohem, vyšli jsme z hostince as námi většina hostů; tito ubírali se na pole a my cvachali do M..an. Slunce, jež z rána zlaté vyssílalo paprsky probuzujíc květinky ze spánku, o-

palčivé proměnilo se těleso: byloť již k poledni mu. Což div, že kráčejíce po silnici, na níž kotoučů prachu se zdvíhaly, utírali jsme pot s čela, a naříkali na to žloucí parno. Ježdyť jazyk byl již téměř such a lepil se k dásním a daleko široko nebylo po cestě hostince, kdebychom se byli trochu občerstvili.

„Příteli, ten hlouží prach mě udusí. Slunce praží jak Sahaře, košile se mi již propotila. Rád bych si jazyk ovlažil, – ale čím? Což kdybych utrhl sobě kadlátku? ovšem jsou posud nezralé, avšak přec trochu slin si jí udělám."

Již sahal jsem po ovoci, avšak hromově: „Nechte na pokoji, co vašeho není!" ozvalo se z příkopu.

Chuť na kadlátky mě zázrak přešla nikoliv zcela nepřestala zcela zívení. (Pokračování.)

Chor z Racinovy Athalie.*

(Jednání I.)

Veleby Jeho veškeren vesmír jest;
Buď chválen a vzýván poměrně Hospodin;
Království Jeho moc předešla tvorstva zvěst;
O vezdy velebme Pána čin.

Jeden hlas sám.

Nadarmo násilí podlá lest
Na národ, jenž Jeho ctí, mlčmí vkládá trest;
Jmě Jeho nezkalí věků stín.
Den slavně hlásá dni Jeho moc a čest,
Veleby Jeho plň veškeren vesmír jest;
O vezdy velebme Pána čin.

Chor celý, opakuje:

Veleby Jeho plň veškeren vesmír jest;
O vezdy velebme Pána čin.

Jeden hlas sám.

On dává kvítku pestrých barev lem;
On květem, plodem krášlí sad;
On rozdává jim úměrem
Jmírné teplo dne i svěží nocichlad.
A vrací s úrokem, co byla vzala zem.

Jiný.

On velí slunci a vesmír žití plň,
I světlo nebeské jest Jeho rukou dar.
Než zákon svatý, zákon bez skvrn
Ten dar jest nejvyšší, jejž smrtelníkům dal.

Jiný.

Ztrachovej v paměti, o hoře Sinaje,
Den onen na věky velebný, vznešený,
Když štít tvůj ozářen plameny
A na něm Jehova v hustý mrak zastřený
Smrtelným očím se jevil v oslavě!
Řeč, načež plameny, než jasných bleskův mih,
Ten dým se valící a ten ryk v oblacích,
Hrom, trouby v souladu?
Tvůj živlů řád by snad byl rozkácen
Či aby svět náš byl vyvrácen
Z pradávných hlubokých zakládů.
(Pokračování).

*) Počátek uveřejnil překladatel v Obzoru roč. I. čís. 6. – Ať Museu letošním podá překlad všech chorů tohoto dramatu. –

MUSEUM

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se náprech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Ku 22. listopadu.

Loria andělské pěje dnes bratří dav,
datný kde Pánu kořil se Břetislav!
adšení slavnostné hoří jim ve zracích,
isíce modliteb v kadidla oblacích
oroucně od země vznáší se do nebes!
jhle tam uprostřed velebný stojí kněz,
adostí nadzemskou ojasněn ve tváři
mě Božího velebí při svatém oltáři
zírá blaženě v noc minulosti zpět
a řadu krásných let, co rukou moudrou ved
přístavu hvězdnému řád bratří slovutný.
j oslunci třpytí se chrámu kříž mohutný,
esk jeho bleskotá odražen všírou dál,
iž zvony chrámové zavzněly ve chorál
jich souzvuk píseň zní po šíré Moravě
d věrných synů všech dnes k Jeho oslavě:
obrý Pán za vše Mu hojná buď odplata
vlasti syna chraň a bratřím opata!

Zlato v ohni.

(Arabeska.)

V městě bylo hlučno, veselo. Všech barev světla hořela a jejich záře luzná kouzelná až k nebi stihala tmu večerní. Hvězdy se ve skleslé záhy a měsíc spěchal zpod mraků vzdát pyšné zemi poklonu.

Na náměstí zástup lidí sbíhal se před osvětleným palácem. Zdi jeho byly z mramoru a okna dlouhá z křišťálu od země po střechu. Zpěv a hudba uvnitř vířily, jídla nosila se na stoly a víno perlilo se v každém poháru.

Ale nebylo tak před palácem.

Jen sousto chleba uděl nám, jež s radne se stolív a nohy zulíbáme ti. Pomoz nám – pomoz – hyneme." – a srdcelomný skřek zahučel chudinou, jenž hlasu lidskému se ani nepodobal. Strom by se zachvěl v kořenech a kámen tvrdý u cesty soustrastí by se pohnul nad nimi; ale oko lidské viděło tu kostí a kůži v cárech oděnou a srdce zůstalo přec tvrdší kamene. Bohač se zdvihl ze své lenošky a bičíkem, jímž nedotkl se nejhoršího psa, zasvištěl vehladem mroucí bídáky, až bez vědomí k zemi padali a nemohli si ani pláčem uleviti v bolestech. –

„Já naučím tě luxo zlodějná." – zasyčel bohač ve vzteku a hrozil pěstí zatřetou. „Tam do kostela běž si mlátu vymodlit." Usmál se divoce a šel zas hodovat.

Žalostný výkřik zaznělo zprodálu a mladík jakýsi, jenž náhodou zabloudil v chmurné divadlo, zalomiv rukama mezi nekles k těm polomrtvým na zemi. Tvář jeho ubledlá a přec tak spanilá, na nejvýš byla zděšena a v oku slzy skvěly se jak rosné kapky v sadě ponenčnk. Tápaje ale své síly poslední, vzpřímil se vzhůru na jednou a z místa hrůz a tyranstva ubíhat jme – a kam, sám ani nevěděl. Ještě se jednou ohlédl, zaslechnuv šlíkot psů.

O, kéž by byla tma ta světla hříšná shltila, neb jasný kapesek mu raději v oku vyhasl, by nebyl zřel, jak člověk krutší šelem jist, jež nezuří, když u kojily hlad. – Výstřelí jsi trhali cáry s nuzoty a rozvířili hosté v oknech jak ale se klidně na nich pásli pohledem.

Mladík již půdy pod nohama necítil a letěl dál. – Kolem šli lidé různé postavy a zjevná hrdla smáli se; on viděl ukazovat na sebe a slyšel mluvit potutně a rouhavě a cítil, jak mu v tvář se hrne studem krev a bál se jich. Co více kolem něho dělo se, toho již neviděl; zrak rozplynul se v nekonečnou tmu a srdce silně bušilo – snad teprv po prvé – a tajný hlas se v nitru ozýval a činil výčitky. Jinoch se náhle zastavil. Celé město měl již za zády, jen krátkou řadu stromků zřel před sebou a volný rozhled v noční krajinu.

Než – osykou se zachvěl při tom pohledu za městem černý les a za lesem hle klášter na kopci. Sbolesté vztáhl ke klášteru ruce zemdlené, zoufale zaúpěl. –

„Co lkáš tu, synu, v noční samotě?" – ozval se náhle tenký, třaslavý hlas vedle mladíka a kde se vzal, tu se vzal, stařeček shrbený kledě mu do tváře.

Oslovený stál jako socha nepohnut se zrakem v dálku upřeným a neslyšel.

„Mluv, synu, co máš na srdci?" – zavolal stařec

po druhé a rukou kostnatou se dotkl jeho pravice.

Jako od hada uštknutý uskočil mladík znova polekán a již chtěl zase prchati, protože slyšel lidský hlas. Ale hlas ten, ač pronikavý, nezvučný, zazněl mu známě, důvěrně, ucítil po prvé, že člověk prostý, bez poklon do srdce vlíti může útěchu a bez bázně mu nazřel do tváře. Ale div se neskácel.

„Vy zahradník jste tamo z kláštera?"

„Jsem" odpověděl stařec všecek udiven.

„A v tuto dobu jdete do města?"

„Chci k ráno přání jedné sestry splniti. Chodila večer zahradou a kochala se vůní květinek. Když přišla k sadu pomněnek zadívala se do nich nevinně a zašeptala toužebně: „Z vás, modré pomněnky, z vás kvítka lidské naděje, kéž vzrostou rajské lilie, jež kvetou andělům." Šla zase dále mezi záhonky a nevěděla, že jsem blízko ní, bych přání její vyslechl a ihned vyplnil. Ty nevíš, synu můj, jak andělská ta bytost jest, jak moje srdce okřívá, jak zdá mi se, že nejsem na zemi, když vidím ji, předobrou sestru Lucii."

„Jak?" vykřikl mladík jako šílený „Lucii? — Můj Bože, sestru Lucii? O, běda mi!"

Stařec se díval jako zmámený. Ta tvář — ten hlas již neodvažoval se ani dále mysliti. Než se však probral z úleku, nebylo po mladíku ani památky. Byl to snad přelud nebo sen? Zatřásl povážlivě klavou šedivou a se vzpomínkou na sestru Lucii pohlédl vroucně k nebi hvězdnému a obrátil se ku městu. — —

A mladík? Byla to skutku sestra Lucie. — Již třetí uplynula noc od doby té, co vyšla z klidné cely klášterní v ten domnělý ráj blažených. Tmou, hustým lesem posílala tehdy za cílem, jenž jí tak blízek byl. Nedbala rvání šelem hladových, hukotu sov a kulichů, ni trní ostrého, jež bodalo ji do nohou, šla bez bázně, a bez úrazu došla k lesní chaloupce. Okénkem nízkým nahlédla do slabě osvětlené světnice. Smolná louč na lavici hořela, na kolébce umíralo dítko ubledlé a při něm modlila se matka plačící. Sestru překvapilo smutné skupení; v tom okamžiku rozhodném již nemyslila na město ni na své sny a neváhala v chudou jizbu vkročiti. Plačící žena zaradovala se ve své bolesti a sestru vítala jak anděla, jenž pomoc nosí s útěchou všem neštastným.

Modlily se spolu dlouho do noci za zdraví dítěte. —

Ráno, když první záře sluneční v chaloupku lesem pronikla, osvětlila klidnou tvář dýmajícího dítěte a matka se sestrou s radostí pozorovaly, že zase dýše volněji. Opatrovaly je opět celý den, modlily se zase dlouho do noci — a žena z chýše po celou tu dobu neznala, jaký cíl cesty sestřiny. Druhého dne uzdravělo dítko zúplna a sestra viděla, že již není třeba její pomoci. Jakmile však pomyslila jen na odchod, již obraz města se vším půvabem se v mysli její vybavil a netajila ženě ničeho. Ta všecka zdešená lomila rukama a plačem prosbami úmysl sestřin snažila se zvrátiti; předobře znala město zlé i lidi v něm. Ale všecek pláč a všecky prosby byly marny u sestry; jen k tomu přinoutit dala se, že zamítla rouchosvé a slíbila, že brzy přijde zas. A vzrostlý mladík odešel v tu dobu v říši snův a tužeb svých, v to rozvlněné moře žití lidského, v ten zápas o život, a byl v něm plavec bez vesla.

— — — — — — — — — —

Zahradník starý spěchal z města již a nesl milé

břemeno. A právě v tu chvíli stál kdosi u kláštera u brány. Dle hávu černého a bílé čelenky byla to sestra některá, jež venku opozdila se. Ale tak pozdě v noci již z něco podobného neslýcháno v klášteře.

Nazvedla právě hlavu výš. O, tolik zápasů zřel měsíc v zasklzeném oku tom a tolik bolů ve tváři zsinalé, kolik těch hvězd se shora dolů dívalo. Co všecko cítila v své duši rozchvělé! Již ani nésti toho nemohla a těžké vzdechy propukaly vštkání hlasité.

„Jak ve sbor sester předstoupím? Jak srovnati si mám ta slova starcova a věřiti, že nejsem Lucie?“

Zatáhla zvonkem, ani nevěděla jak, a třásla se jak nejvyšší tón v písni slavičí.

Brána se otevřela. — O divy divoucí! „Smrť“ na rtech mající sestra Lucie zří — sama sebe, sestru Lucii, jak s lampou v ruce vítá ji a objímá. Oči se rosou slzy jedné potokem, druhá zas div se nerozplyne radostí a k sestře přišlé lásky plně promlouvá.

„Hle, duše má, stála jsem vesladké službě tvé a byla sestrou Lucií, jak jsi mne žádala, a provázela jsem tiž kroky tvé. Svit tak všem dále, jako já jsem svítila a budeš blažena.“ —

Při zvuku tom cítila sestra vyplněny touhy své a byla u cíle, jejž už tak dlouho hledala; ale slova dopadala do srdce jak trní výčitek. Zase byla ve fortně a samotna — jen Svatá dívala se na ni s obrazu a viděla ji padative modlobu. — —

Bylo svěží ráno. Vzduch kolem kláštera byl vůní přeplněn a slavík neklokotal dlouho již tak libezně.

Sestra Lucie šla zahradou a hovořila s každou květinou. Tvář její byla svěží, zardělá jak na východě ranní září a z oka svatý oheň plál. Přešla již záhon fialek a měsíčkův — a hle, kde druhdy řada pomněnek sklánělа modré hlavinky, panenské kvetly lilie. —

Zahradník starý hleděl z úkrytu a jako děcko plakal radostí, když viděl překvapené milé na tváři té dobré Lucie, a jiná sestra u okna, spatřivši lilie, šeptala s pohnutím, že sestře Lucii se dějí zázraky; a Svatá s obrazu, když ze zahrady přišla Lucie, kynula s úsměvem, že spokojena jest. —

A byla blažena andělská Lucie a nedostižným vzorem všech. —

Skřivánek.

Časně z rána
vzkhvále Pána
skřivan pod oblaky vzlétá,
a svým hlasem
ranním časem
oslavuje Tvůrce světa.

Tak ty, dítě,
na úsvitě
bedlivo buď chvály Boží,
za ochranu
nebes Pánu
ať tvé srdce díky složí.

Za měsíčku.

Když měsíc jasném na nebi
hvězd ve průvodu pluje,
v mém nitru tisíc vzpomínek
se z minulosti snuje.

Já zamyslím se v dálný kraj,
kde domov můj je drahý,
a vzpomínám si toužebně
na mnohý večer blahý.

Tak svítival mi v podletí,
když v besídce jsem dlíval
a zvučné struny ke zvukům
jsem písně lásky zpíval.

A jindy zase pod lípu
čtveráčky na mne hleděl,
když za krásného večera
jsem osamotě seděl.

A dlouho, dlouho naslouchal
mých vzdechů tajná slova,
jak chtěl by zvědět tajemstvíčko,
jež duše moje chová.

A od těch dob se v chatku mou
vždy na mne pousmívá,
a duch můj sladké vzpomínky
z dob uplynulých sníval.

Obrázky ze života.

I. Večerní modlitba.

Na věži v B. zvonili klekání. Trhnuv sebou pomodlil jsem se anděl Páně a rychle jsem se měl k odchodu. Bavil jsem se ve mlýně tak mile, že jsem docela zapomněl, že mám ještě půl druhé hodiny cesty před sebou a že noc již na hlavě. Rozloučil jsem se bez dlouhých okolků a pospíchal jsem k J... Cesta ode mlýna vede na most velkou oblikou, na niž jsem už často zřeval, nejvíce však tentokráte.

„Kdybych mohl tam přes vodu přímo, nejméně čtvrt hodiny bych si nadešel," bručel jsem sám k sobě. Na mostě jsem si zapálil doutník, aby mi nebylo tak smutno a pustil jsem se v levo k „myší hoře".

Cesta jde několik minut podél Svarcavy, jež tu o skalnaté břehy naráží je hlubokým nitonem duní. Úplné šero večerní se již rozestřelo, páry z vody vystupovaly a ve hladině vodní obrážel se temně vycházející měsíc. Ohlédl jsem se ke mlýnu, jakobych měřiti chtěl, mnoholi mi cesty ubývá. Domácí stáli posud venku a pozorujíce, že se obracím, kývali mi rukou ještě s „Bohem." Smeknuv klobouk podobně jsem pozdravil a chvátal jsem ku předu.

Již minul jsem řeku, jež směrem kolmo na cestu v levo přicházejíc podél níse zahýbá. Přede mnou v pravo již stromy „myší kora" s dřevěnou navrchu

myslivnou, z níž „Myšák" jako ze hradu po okolí se rozhlíží. Pravá strana, myší hory porostlá je vysokým lesem, který polokruhem zezadu myslivnu obtáčí a jedním cípem až ke cestě sahá.

Překročil jsem malý pahrbek a již jsem viděl k lesu. Však co to? Zaslechl jsem zvuk, ale zprvu nemohl jsem jej dobře rozeznati. Stanul jsem a poslouchal. Byl to hlas harmoniky a v něj mísil se líbezný zpěv. Nesl se od lesa mně vstříc jakonoční Anděl Páně. Slovům jsem nerozuměl. Šel jsem dále se zrakem před sebe k lesu napjatým, zdaliuhlídám pozdního pěvce. Neviděl jsem nikoho; les sypal na cestu tmavý stín. Pozoroval jsem, že se velmi hlasu přibližuji. Tichým krokem jsem nastoupil a poslouchal napnutým uchem. Konečně zaslechnu:

— — — — — —

poruč andělíčku strážci,
ať nás ochrání té noci
o Ježíši!

Přišel jsem k starému dubu. Jako staletý památník stojí tu u cesty na pokraji lesa. Lidé o něm říkají, že je to „grenadýr", který druhdy dělival panský les od obecního. Nyní stojí tu s korunou polosuchou, mohutné tělo vyhnilé a vnitřek opálený sám uhel. Na něm visí obraz bolestné Matky Boží. Zde před obrazem klečel stařec shrbený, raneček na zádech a hůl postaven sou u dubu. Právě dozpíval „o Ježíši!" když jsem přišel k němu.

„Pochválen buď Ježíš Kristus. Dobrý večer, stařečku!" pozdravím.

„Až na věky Amen. Dej nám Pán Bůh všem dobrý večer," zněla odpověď. A již natahoval harmoniku, aby dále hrál a zpíval.

„Kterou pak stranu se ubíráte?" přeruším jej. „Nejdete k Ž... bylo by nám veseleji a mohl byste u nás býti na nocleh."

„Onejdu! Tam bych dnes už ani nedošel. Odpočinu si trochu zde v tom dubu a ráno, dáli Pánbůh, půjdu do B..."

„Což jste, chudáku, již nemohl dnes dojíti do B.., že zde chcete přenocovati? Vždyť to není ani čtvrt hodiny; anebo proč jste nezůstal v Ž.. na noc? Teď je v noci tak chladno. Jak pak kdyby se Vám něco stalo?"

„Mohl jsem ještě dojíti do B.., dohrabal bych se tam, ale nerad obtěžuji lidi noclehem, když nemusím. Kdykoli tudy jdu, nívám tady svůj nocleh. Večer se bez rušení pomodlím, zazpívám si, uzlík si dám vedle sebe a s Pánem Bohem odpočívám. Matička boží zde bdí nade mnou, aby se mi nic zlého nestalo."

„Jaká pak je to píseň, co jste zpíval?"

„To je má večerní."

„Už jste vyzpíval celou, nebo je ještě dál?"

„Ještě mám zpívat jeden verš."

„Tedy zpívejte jej. Já si kleknu také a budu poslouchati. Velmi mne to dojalo, když k harmonice jste zpíval."

Stařeček neřekna ani slova chystal si notu a nabíral vzduch do harmoniky. Já bez prodlení vedle něho jsem si klekl a díval se na shrbenou jeho postavu, na niž měsíc nad hlavu lesa vystoupiv mezi větvemi bledé paprsky vrhal. Stařec si oddychl a začal:

„Dobrou noc Ti vinšujeme,
o Maria!

ko dopočinutí přijdeme,
Matko milá;
buď uctěna, zvelebena,
milionkrát pozdravena
o Maria!

Hlas starcův zřinul se jako mocný pramen ze šedověké skály a od lesa se odrážející zněl údolím jako stříbro. Dokončiv svou píseň modlil se hlasitě, „Otče náš". Já jsem se s ním nemodlil; nemohl jsem. Množství myšlének se mi hlavou křižálo. Nejprvé jsem zaletil na luhy Betlémské, pak až přede trůn Nejvyššího a přemýšlel jsem, jaký teprve musí býti zpěv kárů andělských, když zpěv člověka-starce tak velebežní. Však byl to zpěv, jaký se proudí jen z duše čisté, neporušené, z duše Bohu zasvěcené. Tolik citu, tolik krásy vlil ve svou píseň, že v plném lesku skvěl se v ní obraz jeho svaté duše. A tento zbožný kmet nocuje zde pod širým nebem, nemaje kam hlavy sklonit.

A přece je tak spokojen, plný klidu a blaha, jak málo kdo z těch, kteří na měkkých pohovkách si hoví. —

Slzy vyronily se mi z očí a ve svatém zanícení šeptal jsem se starcem poslední slova jeho modlitby:

„Můj Spasiteli Ježíši,
neopouštěj Ty mou duši,
chraň mne všeho zlého,
duši, tělu škodného."

O Panně Marii v umění církevním.

(Pokračování.)

Řekové podobizny znali, nedá se popírati; již Apelles maloval *) Alexandra Velikého a sice představil jej, an v ruce z obrazu plasticky vystupující držel blesk Jovišův. Po Řecích pěstováno toto umění se zálibou u Římanův, ano době císařské přičítati dlužno pokrok, že podobizny individuelně pojala a realisticky provedla. Že podobizny, sochy i obrazy, nebyly Římanům zvláštností, uvádím z četných dokladů jen Lactantia **), který z píše: „Senát se tak velice radoval (ze smrti Domitianovy), že dal jeho obrazy stluouti." A na jiném místě později: „Tehdáž z rozkazu Constantinova sochy starce Maximiana (Herkulia) káceny a obrazy stlučovány. Poněvadž však nejvíce oba starci (Diokletian i Herkulius) spolu malovati bývali, zároveň obrazy obou bořeny."

Co však na věci divného, že z četných umělců oné doby byl jeden sv. Lukáš, který ovšem tím, že se stal křesťanem nezhloupl, aniž své umění ztratil, rovněž jako ostatní učenci a mudrci, kteří křesťanství přijali, a že svůj um místo na poctu nějaké Junony, Venuše, věnoval poctě Bohorodičky? Tradici tuto zaručuje zvláště sv. Jan Damascenský, dokládaje, že sv. Lukáš

*) Dr. O. Hostinský: Proti některým předsudkům o umění starověkém, Květy 1879. Královský honorář byl 20 talentův = 50.000 zl.

**) De mortibus persecutorum.

onen obraz zaslal svému příteli Theophilovi, jemuž i své spisy věnoval; jeho autorita váží více, než sto pohanských spisovatelů. Taktéž u dějepisců byzantinských často se o něm činí zmínka. Dle původní této podobizny hotoveny jiné obrazy, pochopíme tedy, jak se některá města středověká jimi honositi mohla. Na oratoriu kostela Jevíčského viděl jsem obraz P. Marie z roku 1365, jehož nápis praví, že malován dle obr. od sv. Lukáše shotoveného, který již z Persie byl do Cařihradu přenesen. Jeví se nám tedy ona tradice dosti hodnověrnou; nechceme-li však připustiti, že by sv. Lukáš byl P. Marii maloval, přece si pro náš předmět z toho tolik můžeme vybrati, že jistě staré obrazy Bohorodičky hned v prvních dobách církve existovaly, ať je již maloval sv. Lukáš neb kdokoliv jiný. Po Lukáše malujícího P. Marii maloval též náš slavný Škreta.

Dokázáno tedy s dostatek, že obrazy P. Marie jsou rovněž jako ostatní tak starého původu, jako církev sama. Než-li však počnu část speciální, nutno předeslati některé poznámky všeobecné.

Ideál, k němuž se snaha umělců při obr. Bohorodičky nese, jest jasné podání této myšlenky: Maria jest Pannou neposkvrněnou i Matkou zároveň; královnou nebes, nejslavnější ženou pokolení lidského, ale zároveň i nejpokornější děvkou Páně. Tato nadlidská vznešenost s nejhlubší pokorou vzdobí vždy P. Marii, ať již v bídném chlévě se klání božskému Dítěti v jeslech položenému, anebo se stkví jako královna nebes největší slávou.

Marii jako královnu nebes obírá si nejvíce umění církve východní, kdežto v západní církvi po 13. století zavládl směr vyobrazovati obyčejnou matku radující se, ano hrající se svým dítětem, jakož i matku bolestnou pod křížem v nejhlubším zármutku. V onom vždy převládá jakýsi ideál svatý, vznešený, kdežto zde ustupuje svatost všednosti, ano smyslnosti. Vhodně nazývají někteří umění východní, v němž se jeví zbožnost, svatost, theologickým; světácké však umění pozdější západní církve, filosofickým, poněvadž zde umělec tvoří si světce dle libosti, jakož se vůbec může říci, že umělci dávno předešli a předčili filosofy profanováním všeho, co až posud bývalo svatým.

Uměním starým vůbec, zvláště při našem předmětu provívá svatý klid, nerušený ani příliš nou radostí ani hlubokým bolem. (Pokračov.)

Cestování.

(Dle Fruchterslebena.)

Lehcí ti ptáčkové
Cestují vezdy;
Putují radosti,
Putují hvězdy.

Cestují pachavy
Jsouce bolesti;
Jeď to cestování
Ve zvyku jesti.

MOSEM.

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Novým přátelům.

Vám, lidé dobří, beze lži a klamu,
Vám chvíli mnohou v trudné dáli světím
a jako dítě étheru k Vám letím
svou myšlénkou a srdcem z drahokamů.

Zas chmury děsné jako dávné věky
své řasy šedé vlekou po obloze,
zas blýská se a já jdu podél řeky,
jak tehdy s Vámi, tajně v oku slze.
Zas chýlím hlavu v písek pod nohami
a přemýšlím, jak sešel jsem se s Vámi;
mé srdce snivé jak hned Vaše bylo,
když ke slovu se slovo přitulilo;
a páže silné jak se chvěly přáním,
by mohly přijat k Vašim klidným skráním
na důkaz lásky vonný kvítek blaha. –
O, zas mi zvoní ústa Vaše drahá.

I myslím dál – jak letí kroky naše

vln rychleji a zírám v dálku plaše.

Již z pousta vod se leje v krajní chaty,
již nad hlavou blesk syčí v trojhranu sjatý –
Jste u cíle – a v chatě Váší svítí. –
O, nechci vzpomenout, že mám se vzdálit
a dále spěti za svým cílem marně.'
Hle, vlídné stěny. Zasnu, patře na ně –
Již pochopuji – ruka Vaše vřelá,
jež dotkla prose lehce mého čela
a již jsem tisknouti mněl naposledy,
ó, ruka ta mi zjasnila zas hledy
a uvedla mě v chatu pohostinně.

Nechť blýská se, nechť vlny po hladině
zlé řeky lámou se a v břehy perou:
jsem bez bázně; – kol nízké chaty Váší
nechť vichor bezuzdný hřmí ve tmu šerou:
zde nad námi se vánek lásky vznáší. –

Vám, lidé dobří, bez lži a klamu,
Vám tuto chvíli v trudné dáli světím
a jako dítě éteru k Vám letím
svou myšlenkou a srdcem z dráhokamně.

Hucova skála.

(Obrázek zdáli a z blízka.)

V kruhu lesů temných, jež se oblaků dopínají, na rozhraní panství Velko-Mexiřičského a Černického, nedaleko veselého městečka H-va mohutná skála pozvedá své týmě probělalé čelo, a lid jí říká „Hucova skála". Se strany západní zdaleka již viděti plesatý vrchol její uprostřed smrků temnozelených, jako holou lebku kmeta, pohádky vypravujícího bujaré mládeži. A přece, zeptáš-li se někoho ze starších okolí být nejbližšího, byl-li již u Hucovy skály, málokdo řekne, že ano, ovšem nechce-li se jinak hrdinstvím chlubiti; bývalo-t' prý tam mnoho divých žen a hejkalů. Chodí sice mnoho lidí do „Telečkovských" na dříví, ne jeden jest tam denním hostem líbezných zpěváčků a trakař s hákem mu třeba jen slabé houští dělí od skály, ale Pánbůh chraň! Tam za tím houštím zdá mu se, že jiný svět a jiný život, do něhož nemá přístupu. Sbázní jen vrhá o tu stranu plachý zrak. A není také divu. Chuďas se strachem již váží každý krok, aby praskotem rozdíl pod nohama hajného na sebe nepřivolal, se strachem hák zdvíhá a tak opatrně ho k ekmínkům přikládá, aby jen hluku zbytečného nenadělal – a potom myšlí má nabyti a samojediný se odvážiti, kde všecko tajemno a kouzelno! Již při myšlence pouhé mráz ho obchází.

Staří lidé dobře se ještě pamatují, co strachu hejkal nahnal nebožtíku Vojákovi. Seděl prý se ženou dlouho do noci na záprahu před chalupou a vypravoval jí mnoho kousků, co zažil ve světě. Najednou od Hucovy skály hejkal zahoukl. – „Já se mu ozvu" řekl Voják ženě potichu. – „Pro Boha tě prosím, nedělej toho" pravila

žena všecka polekaná a utíkala strachem do světnice. Ale Voják nedal si říci, zahoukl co mu hrdlo stačilo a silně zavřel dveře za sebou. Hejkal tu byl hned jako na koni, vypínal se do oken a tak děsně se řehtal, až Vojákovi nevěděli úzkostí co si počíti; nevzpomněli si, že hejkal nemá do světnice přístupu. Za chvíli strhl se veliký vítr a šramot na střeše, jakoby někdo s bránami tam jezdil. Udeřilo dvanáct a bylo po hluku.—

Mládež bujará, jakkoliv zvědavost nesmírná ji pobádá, nemá vždy odvahy na skálu se podívati a mimovolně-li kdy ve hře a zpěvu až k ní těkavé kroky její zabloudí, potom již povšem veselí a dokud z lesa nevyjdou, tváře se jim nevyjasní. Což kdyby ženy divoké byly ze skály vyběhly a v tanci je všecky ulehtaly do smrti, anebo hejkal těžký, který tu v nosi kouká, jim na záda se zavěsil!— Ale přece toho litují, že utekli. Hoši by přece rádi viděli, jak žínky lesní vypadají, tělo silné, které ak se drží na nohou krátkých, slabounkých a v tanci pohybuje, rádi by si už také toho hejkala prohlédli, zda to jen pouhé kopyto koňské, nebo mají také oči a ruce, jimiž se na člověka zavěšuje. Vždyť by snad nebyly tak zlé ty žínky divoké, ani hejkal, aby jim radost kazil a konečně kdyby něco u dělati chtěl, však by si hoši už také rady věděli znamením kříže, nebo nějakou tou zaklínačkou.— A zvědavost tím mocněji je vábí ve svět kouzelný. Mnoho-nerozumějí. Druh vedle druha sobě myslí, nestalo-li se mu jednou nic, že ani po druhé nic se mu nestane— a již s pruty v ruce mladí hrdinové postupují ku skále. Ale doma málokterý z nich se zmíní třeba slovem jen, kam se byl odvážil.—

„Bylo před několika roky v neděli po požehnání. Sluníčko na nebi blaženě se usmívalo a zvalo každého do Boží přírody. Řekl jsem bratrancovi: „Albíne, někam se podíváme.“

„Tovíš; ale kam?“

„Třeba k Hucově skále,“ pošeptal jsem mu do ucha a za chvilku byli jsme již na „zahumenní“ hráni. Hladina rybníka klidně se sklenila a tak důvěrně pohlížela v tvář nebi modrojasnému, až milo bylo na ni hledeti. „Přikopami“ došli jsme k hornímu rybníku a odtud dali jsme se stezkou na cestu k „Teleckovským“. Zlato kolem nás dozrávalo, chapa se objímala s koukolem, pod mezí cvrček cymbálek si ladil a z lenu křepelka vyběhla poslechnout zvučný hlásek skřivánků. Bylo nám volno a milo.—

„Žito už se může v úterý klásti,“ pravil se zálibou soudruh. Oči mu radostí zazářily, štíhlá postava jeho se vzpřímila a ruka pozvolna zamávala ve vzduchu. Vzpomněl si, že bude letos po[illegible] hasákovati a měřiti se už se sekáči— a [illegible] chasníkům u nás už něco znamená.

Za řečí došli jsme k mladému borovému lesíku. Chladivý větřík vyšel nám naproti a ovanul naše zpocená čela.

„Nerad chodívám tou cestou“ pravil Albín po malé přestávce a oko jeho plaše pohledlo

vestinné jehličí.

„A proč?“ ptal jsem se s podivem. „Vždyť není všude tak pěkně a volno člověku tak jako zde. Podívej se jen na ty louky zelené a lesy, na ty rybníky krásné, všechny je odtud přehledněš. Hle, Penfrd, Vazebn, Jirkovský, Krivý, Žahumení a mezi nimi naše městečko jako na ostrově velikého jezera.“

„Na jiné věci myslívám, když kolikrát tudy jdu. Tato mladina právě tak dlouho roste jako my,“ pravil hlasem poněkud přitlumeným ukazuje na lesík borový. „Pázel prý jí nebožtík Rosecký a velice si na ní zakládal; ale dlouho se jí netěšil. Za několik roků zemřel a tam u toho kamene posmrtí strašíval.“ Při tom ukázal na bílý, mechem šedozeleným porostlý balvan vedle cesty.

Mimovolně jsem se zastavil pohlednuv na skalisko a cítil jsem, jak u srdce mi nevolno. „A viděl-li ho tady kdo?“ nutil jsem sedo klidu dřívějšího.

„Oje, nejeden člověk — a nejen na tomto místě. Franta, co u nás kdysi sloužíval, sloužil právě u Roseckých, když jim hospodář zemřel a sám ho viděl vracejíce se pozdě na večer domů s černým psem obcházeti stavení. A když jsme měli vloni trhačky, stará Michalka o něm při večeři vyprávěla. Také prý trhala Rosecký len. Když seděly všecky večer za stolem a Rosecká jim jídlo nosila, dveře se najednou rozletěly, nebožtík vešel do světnice a k nikomu ani nepromluvivši, usedl o podál všecek ztrápený ke druhému stolu. Jak se všecky polekaly, obzvláště Rosecká, každý si může pomysleti. Všecka jsou zmatena, běžela přes světnice kuchyni a síní do chléva a sáhala již po provaze. Kdyby ne pacholka, bylo by se jistě stalo neštěstí.“ —

Trnul jsem při slovech soudruhových a hlava div se mi nerozletěla. Byl jsem ještě malý chlapec, když zemřel Rosecký, jehož jsem za nejbohatšího a nejšťastnějšího člověka z celého městečka považoval. Představa jeho vstoupila mi živě před oči a zase jsem ho viděl v tom krátkém popelavém kabátku, s pleskatou popelavou čepicí. A teď — ten řádný Rosecký, který ani kuřeti neublížil, kterého každý si vážil pro jeho přímou povahu, ten že měl v životě svém něco zlého spáchati, začasné v hrobě neměl míti pokoje! — Nemohl jsem si všecko v tom okamžiku srovnati. — —

(Pokračování.)

Nevinnost.

Nevinnosti nevinná,
přespanilá květina!
blaze tomu, kdo tvůj květ
pro nadzemský přeští svět.

Nelitostná květina,
nevinnosti nevinná!
běda, komu tvůj se květ
záhy musí zimou chvět.

Osud růží.

Na cestě dvé růží vadne
na hřbitově u kostela,
není ruky, není žádné,
jež by s nimi soucit měla.

Nevěsta když v blahé době
odělá se prokladem,
vlasů její ku ozdobě
jedna dala diadem.

Druhá rakev ozdobila,
panna smrti andělem
do hrobu když sklána byla; –
smutek jí byl údělem.

Různé obou cesty byly,
jedné v štěstí, druhé v bolu;
zde se sobě přiblížily
a teď stejně hynou spolu.

Sklamání.

Já přátelství vždy ctival jsem,
a pevně měl jsem za to,
že dar jest ono Bohem dán,
vzácnější nade zlato.

Než vysmál se mi celý svět
a odpověď mi dána,
že přátelství už vymřelo
a věrnost pochována.

Z prázdnin r. 187*.

(Pokračování.)

Kdo šel za většího parna v poledne pod nebem, na němž ni mráčku není, zajisté ví, že člověku ničeho se nechce, ani hovoru. I my jsme šli mlčky, nevšímajíce sobě, kdo nás potkal, a nedívajíce se ani na krajinu. Ta Hana krásnou jest krajinou, avšak pro cestovatele nudnou. Rovina a opět rovina, malý pahrbek a kousek lesa a opět rovina, toť půda, po níž noze kráčeti jest. Ovšem pohled na vesnice husté jest pěkný, avšak což nám bylo povšem. Znali jsme každý kouteček, kudy jsme se ubírali, a pak což dědiny nám pomohly, když všecky leželi stranou naší cesty. Jen někdy sem tam prohodili jsme slovo o věcech, jež nám se namanuly.

„Vidíš, jak tam na podstrání vyléza již sladovna bratří S... ?“ mluvím do Zaviava.

„Ach což, když jest tak daleko, dál než ves M...ík se svým hostincem, utři kohoutův.“

„Za půl hodiny však jsme tam.“

Za chvíli stáli jsme na pahrbku, s něhož spatřili jsme ten želaný M...k.

„Kukiriku!" zajásal Jaroslav, Blahořečme onomu muži, v jehož hlavě tak krásná zrodila se myšlenka, že se sešil oval naši sobě jmi cestujícími a postavil u cesty, tři kohouty."

„Pochválen buď Ježíš Kristus!" pravili jsme vstupujíce do dveří. „Pane hostinský, nechceteli, bychom vám zde zlekli, tož konem piva nám dejte! Jožko, to si nyní kapitálně zaženeme žízeň! No kde pak jest již s touchmelinou?"

„Poznat, příteli, žes synem hostinského, u něhož jde všechno jak na obrtlíku."

„Pánové, pivo právě došlo, nelze již ničeho z bečky natočit" zpravoval nás skroušeně hostinský.

„O jeminá čku, zvolal Jaroslav, ubi sunt tot focula dulciora mellé! Co nyní?"

„Neběduj, pravím, pan hostinský má snad sodovku?"

„Ti nemám drazí páni, tase u nás nepije."

„Tož dejte nám trochu čerstvé vody!"

„Houkni, Josefe, pravil Jaroslav, když byl odešel hostinský, zde na stěně má, desatero přikázaní hostinského" vyvěšeno a šesté prý zní: „V hostinci mého neodcházej nikdo z peněz, za nápoj a jídlo at se všechny zde uloží!"

„Zdá se mi, že to sem vyvěsil jen proto, aby hosty svého jen dopaloval. Ale nemohu pochopiti, jak hostinec u silnice a k tomu ještě na Hané nemá piva! Aha i s tou vodou nesplchá?"

Ještě jsme chvíli hodnou čekali, nežse hostinský s vodou objevil. Konečně přece otevřel se dveře a voda se nesla.

„Jářku, chodíte pro vodu až na konec vesnice?"

„Odpusťte, pánové, chtěl jsem vám vodu trochu osladiti, a jelikož cukru poruce nebylo, poslal jsem kluka ke kupci. Než ten šelma kope prý zeráky a krám má zavřený. Voda cukrová jest prý dobrá na žízeň."

„To tady mají hezkou zprávu v tom M...ku, pomyslil jsem si.

Poděkovavše se za vodu, šli jsme opět dále; slunečko, jež nám tak krádně topilo vzáda, mizelo se pomalu a my kráčeli jsme mnohem veselší. Šli jsme ještě kolem dvou vesnic, přišli jsme do D... kde byla škola hospodářská. Vyšedše z vesnice uviděli jsme cíl své cesty, M...ny.

„Popatř, příteli, u tetinky kouří se z komína, snad nevaří již večeři? To by bylo přeca skoro, 3½ hodiny jest teprve. Ale at už je to co chce, dobré jest to přece znamení. Nyní půjdeš se mnou a večer půjdu já s Tebou k sestře Tvé."

Dům tetinčin stál zrovna na kraji vesnice po straně mlýna. Přišedše ke dveřím, zaklepali jsme a já jsem již spočíval v objetí tetinčině.

„Ale vítám tě, že jož jednó dě se na nás podívat! Mesleła jsem, že jož kačene mosim poslat za tebó. To bel letos na ně rok! A Jaroslávek, no vítám vás; sestřečka také již vzpomínała. No podte do jizbe. Střeček nepřende až večer, je v polo. No sóle pak všeci zdraví?"

„Jsou, tetičko, a pozdravují vás všeci. Ale kde pak jsou ostatní vaši lidé, všeci v polu

se strýčkem? Kde, Franta, Josef, kde Anna?"

„Ti dva sú na polo, je pilno včel; mosíme sto božú úrodú spichat dom, abe nenamokla. Anna je doma, pomáhá mně pict odoleške na večir, pro te dělnike. Anno, pod'sem!"

Sestřenice přišla a s láskou neličenou nás uvítala.

„Jož sem Ti chtěla napsat psání. Víšle co? V neděło bodeme mět me děvčata, če vlastně náš dívčí spolek zábavo:

„Máte zde spolek? jaký pak?"

„Eno, odpovídala tetička za Annu, eno zpěváčké a čtenářské dívčí spolek. Pan farář a p. učitel jich cvičijó. Bez jejich dovolení nesmijó nic zpivat a nic čést. Mi jim dávajó pěkny knihe a pěknem mravném pěsničkám jich učijó. No však okhlédáte v neděło. Take v kostele včel krásně zpívajó! Ale Anna, mestojíme a nedáváme tem hostům žádnyho občerstvení. Honem, te bodeš proně kochtit a já pict, šakoni se bodó chvilko sami bavit."

„Jenom nedbejte nic na nás, a dělejte svou práci; my si odpočineme a pak půjdeme k Jaroslavově sestře."

Za chvilku bylo již jídlo na stole a my po občerstvivše se, šli jsme k přísni Jaroslavově. Ač i tam nás s radostí přijali, netřeba povídat. Když pak jsem odcházel na noclech k tetince, slíbil jsem, že ráno přijdu pro Jaroslava, a že půjdeme k svému spolužáku do M... ce, vzdáleného, abychom ho vyzvali k procházce odpolední do blízounkého lesa. Když jsem přišel k tetičce, byli už všichni doma, opět nové vítání. V prosedělé jsme bavíce se hovorem celý večer, vykládajíce, co jsme zakusili za celý rok, přátelé moji o hospodářství a já o studiích, jak páni profesoři sužují studenty a naopak studenti profesory. Už bylo k půlnoci, když jsme se odebrali na lože. Ještě jsem slyšel ponocného zatutat hodinu dvanáctou a jeho zpěv:

„Blahý kdo, dle povolání
— — — — — —, a
opatruje světlo, oheň, at není žádnému škoden."

na to se mi víčka zavřela a já jsem spal, jako kdyby mě do vody byl hodil. Zdálo se mně mnoho tu noc, avšak očem jsem snil, toho nevím, avšak o blese se zvoncem na krku, která v loterii má číslo 8.. se mi nesnilo, jinak byl bych jistě vsadil a — nevyhrál. Sluníčko již pokukovalo na lože, když jsem se probudil. Vstávaje volal jsem na tetinku dobrý den.

„No jak pak se Ti to spalo?"

„Velice krásně."

„A co se ti zdálo?"

„Mnoho, odpovídám, avšak to jen vím, že jsem přišel k vám a že jste mě všeci měli rádi."

„To je pravda, to je pravdivé sen."

Přistrojiv a pomodliv se zašel jsem si pro Jaroslava a s ním pro Vilíma do M... ce. Svolil k návrhu našemu snadno a cvachal chutě do M... čan, odkud po obědě vše všeci tři u tetičky, chromou kachnu, ubírali jsme se

do lesa. Rozkošna jest procházka lesem v létě.' Tichý větřík pohrává sobě listy stromů, jež šelestíce zdají se vypravovati si ves polek o štěstí svém, líbě voní lesní kvítí, a ptáček švitořivý dovádí po větvích. Což divu, že člověku v samotě lesní city překypuje srdce? I my kráčeli jsme s tváří veselou a zpívali jsme již na cestě k lesu, tu o závod pěli jsme s pěvci opeřenci:

„Jak milo v háji dlíti
za vedra v letní den,
Tu srdce rozkoš cítí
a duch sní rajský sen!"

„Přátelé, co je to tuhle, zvolal z nenadání Vilém, ukazuje na větev, na niž visělo vosí hnízdo, vypadá to jako mič ze šedého papíru." (Dokončení.)

Chor z Racinovy Athalie.

Jednání I.

(Dokončení.)

Jiný.

On dítkám hebrejským objevil nezměnný
Svých svatých zákonů vždy světlý papršek,
A kázal, by národ blažený
Jej lásku miloval budoucí všechen věk.

Chor celý.

O božský, ó milý zákone!
O pravdo, ó dobro největší!
Co nám jest pohnutek tu slasť nic nepředčí
Světiti Bohu dar lásky neúhonné!

Jeden hlas sám.

Vše jeho tvrdého pradědy vyprostiv
Na poušti mannu jim poskytal milostiv,
On dal nám zákony, on dal nám sebe sám,
Za dobrodiní ta lásku jen káže nám.

Chor.

O pravdo, ó dobro největší!

Jeden hlas sám.

Jim k vůli rozdělil pěnivý moře chlum,
Ze skály suché dal prýštěti pramenům;
On dal nám zákony; on dal nám sebe sám,
Za dobrodiní ta jen lásku káže nám.

Chor.

O božský, ó milý zákone!
Co nám jest pohnutek tu slasť nic nepředčí
Světiti Bohu dar lásky neúhonné!

Jiný hlas sám.

Vy, kteří neznáte, leč bázeň porobě,
Nevděční, chvostejným jesti Vám dobrý Pán?
Co trapno, nesnadno pro vaši osobu
By vámi byl on milován?
Jen otrok lékáse pánova nelidství,
Dětem však láska jest vždy hradné dědictví:
Vy chcete, by Bůh vám činil vše příjemné
Bez lásky vzájemné!

Chor celý.

O božský, ó milý zákone!
O pravdo, ó dobro největší!
Co nám jest pohnutek tu slasť nic nepředčí
Světiti Bohu dar lásky neúhonné. —

MOSTEM.

Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ *Sušil.*

Zachránění Pellgrýdu.

(C.)

Stojí skály, stojí nepohnuté,
tvrdou lebí provjavují mraky,
blesky mocné perou do nich kruté;
přes ty hlavy mnohá bouř se hnala,
v bouři té však vidí moje zraky
záře sluneční jak prokmitala.
Hory české, hory věkovité,
kolik bouří kolem vás se hnalo?!
kolik vrahů kolik vřavy lité
od čel vašich se již odrazilo?!
Byť i vlastní dítko vzdorovalo,
vám o dědu slávě přec se snilo!

Pellgrýd, jméno jeho bylo dřevní!
Moravském a českém na pomezí
stálí jeho základové pevní.
Takto stál tu nedobytně věky;
dnes však v tuhém nebezpečí věkí,
dnes naň vstaly kališníků vzteky.
Neboť, jejhle, jaké zíráš pluky!
Snad že vrazi vnikli v hory vlasti,
ač že přízrak děsný stroji muky?
Vzhůru mraky, jež jste v hory sedly!
Totě tábor Žižkův, tichá strasti,
jehož vína sem a pomsta svedly.

* * *

Prostřed hor a skal hrad mocný tuní,
nad vším krajem jak by žezlo tůmal;
kolem bor a smrčí seje vůni,
nad hlavami sbory ptáků pluji...
ples a jásot – jak bys v bájit tůmal –
ohlas budí v skalinách i sluji.

Má ten zástup – sopka hárající –
umdlením a chůzí zraky ztmělé,
avšak přes to chrabrost chová v líci.
Tamto vůdce, metlu vidíš boží,
sílu vůle psánu zíráš v čele –
vchlas jeho den se ze dne množí.

„Již již došli k hradu vzdálenému.
Tam kde cimbuří činí k nebes bráni,
tam kde skály věčné brání tvému
kroku vejíť v skvostné síně hradu,
a kde slyšet boru šepotání:
tamto stanuly si voje v řadu.

„Na hrad mocí uderme ráno!"
takto zavzněl ohlas temným lesem.
Ticho potom mrtvé spánkem stkáno
klesло v řady strašných Táboritů.
Vpodál pak víly lesní s plesem
zahrávají v měsíčném si svitu.

„A již půlnoc kráčí tichým krokem,
měsíce zář vstává nad krajinou
vstává nad hradem i nade sokem.
Ahle, co to skví se nade branou,
jako blesky vdálku-li se linou
tak to plane nocí hvězdotkanou?

To však nejsou střely mocné blesku,
totě v štítu kalich skví se zlatý –
tak jej stráže zřely v luny lesku –
jejž byl praděd, čišník, vodznak dostal.
„Vzhůru, ve zbraň" zavzněl rozkaz svatý...
k odchodu pak celý tábor povstal.

* * *

Na východě první záře vstává,
černý záblesk letne krajinami;
tam kde ptáků chorál povždy lkává,
i dnes slyšíš sbor jich plesající.
Avšak voje slyšíš za horami
pěti: „Kdo jste boží bojovníci!"

Kucova skála. (Br.)

(Obrázek z dálna i blízka.)

(Pokračování.)

Ale, Albín mě ujišťoval, že všecko svatá pravda je; vždyť prý to Michalka ví a na své oči ho viděla – a o mrtvém by přece nedělala klepy nepravé. Rosecký zdal prý se sice poctivým, ale přece nebylo u něho všecko v pořádku.

Dále vypravovati na tomto místě nezdálo mu se býti právě příhodno; ale stůj co stůj, nedal jsem mu pokoje. –

„Divné věci povídaly se o Roseckém" – započal soudruh vypravovati – „ale všecko jenom potají. Zdědil prý po rodičích statek všecek zadlužený, a jakkoliv se co jen mohl přičiňoval, dluhu mu přece nikterak ubývati nechtělo, protože ať se obrátil kam obrátil, odevšad naň jenom bída hleděla. Lesy byly na polo už vykáceny, sýpka prázdna, dobytka málo, čeládky plný

dům a co se sklidilo, stačilo tak tak na úroky. Rosecký několikráte si pomyslil, že by mohl některý pozemek odprodati; ale za chvíli se toho zase až zhrozil: co by jen lidé o něm řekli! Před světem tajil svou nouzi všemožně a často se usmíval, aby nebylo pozorovati jeho nesnáze; šlať o něm pověst po všem okolí, že je zámožný a každému rád pomůže; ale sám v sobě chřadl a hynul. Mnohdy však člověk něco zakrývá a lidé si o tom již dávno povídají. Tak bylo i s Roseckým. Věřitelé jeho dostali strach o peníze, udeřili naň všichni na jednou, vyměřili lhůtu a pohrozili, nevyplatí-li jim všecko na halíř, že mu statek přijde na buben. Rosecký byl zdrcen a bez naděje doma skoro plakával. Den k zaplacení určený se blížil a Rosecký div si nezoufal. Připadlo mu ještě, aby se přece pomohl a věřitele upokojil; ale u koho jen hledati pomoci? Dobrá rada zvácna. Kdosi mu povídal, že Dvořák Kotlasský má peněz dost a že jich nepotřebuje. Rosecký znova doufal, znova ožil; byl s Dvořákem dobře znám, před několika roky, když vyhořel, sám mu zavezl fůru dříví do Kotlas a on zajisté na to nezapomněl. Ale — i poslední naděje hozklamala. „Milý příteli," pravil mu Dvořák, když se s bzami v očích peníze si vypůjčoval, „je mi vás tuze líto, ze srdce rád bych vám pomohl, ale nemohu. Pravda, mám doma těch několik set, ale za tři neděle bude u nás svatba a zeť chce býti vyplacen." — Stakovou Rosecký odešel a lidé se soustrastí čekali, až bude mu dům prodávám — ale tak se nestalo. —

To se divili všichni ve městečku, když věřitelé najednou s veselou od Rosecký ch odcházeli, říkouce, že se s nimi Rosecký na krejcar vyrovnal. Každý mu to přál, a byl by se s ním z plna srdce radoval, ale Rosecký — už nikdy veselého obličeje neukázal."

Albín učinil přestávku a bázlivě se ohlédl. Byli jsme již kus cesty za kamenem a přecházeli jsme právě do vysokého lesa, panského. Oddechl si a pokračoval dále.

„A odkud Rosecký najednou tolik peněz nabral? — ptal se soused souseda a kmotra kmotry zvědavě; ale všichni jenom troutile povážlivě hlavou říkouce, že v tom dorazí ta něco vězí. Najednou — ale již po smrti Rosecké ho — trousila se městečkem tajně jakási pověst. Krátce před tím, než si měli věřitelé přijíti pro peníze, Rosecký prý se dověděl o jednom člověku, co dělal nepravě peníze a v hrůze, jaká ho obklíčovala, byl odhodlán i k podvodu. — Zašel si k němu, snesl se s ním a ten člověk Rosecké mu přislíbil, že za tři dni peníze přinese, aby ho jen v noci k desíti u lesa čekal. Rosecké mu spadl na okamžik se srdce kámen a s netrpělivostí čítal dni a noci; ale čím více se blížila hodina smluvená, tím více mu přibývalo také starostí: jak pak kdyby zamýšlený podvod jeho přišel na jevo, nebo vysvoboditel z nouze neopatrností svou se prozradil? Nežpadni co padni, umínil si přihraviti se v nejhorší, jen když mu bude statek zachráněn. Třetí noci, když všecko v domě tvrdě usnulo, vybral se pěkně potichu z lůžka a s kolí v

ruce ubíhal tmavou nocí do lesa. Srdce mu silně bušilo a před sebou viděl jen samá strašidla. — Mužský s penězi už čekal na místě umluveném. Papíry kladl na kámen, u něhož stál, a když z počítal polovic částky žádané, najednou se zastavil a ostatní si strčil za ňadra. Do Roseckého jakoby byl nůž vrazil, nevěděl a stál jako ze dřeva; zdálo se mu, jakoby viděl dům svůj už prodaný. „Smluvili jsme spolu" — pravil, tomalé přestávce cizinec — „peníze nepravé, ale ty" — držíte v ruku pravé státní papíry. Proměnil jsem je v Čechách daleko odtud a protože se mi to vždy tak zlehka neprodaří, dal jsem vám jen polovičku za to, že znáte moje tajemství a ostatní podržím pro sebe; neboť v podobné nebezpečí se podruhé nevydám." — Cizinec měl se k odchodu a ani nepozoroval, jak Rosecký se v tváři měnil, až ucítil, že jim silné páže zatřásly. Bránil se, ale sukovitou holí byl k zemi poražen. Rosecký vytáhl mu ze záňadří peníze a jako šílený pádil k městečku. — Statek byl už zachráněn, ale pokoj duše byl na vždy tentam. Rosecký schátral očividně den ze dne, až ho konečně položili na slámu. —

Po cizinci však nebylo nikde památky. Ale bezpochyby probral se ze mdloba domů dovlekl. Za několik dní potom, co si Rosecký statek vykoupil, povědělo se o člověku z Klášterka, který udán byl proto, že peníze falšoval a který čeledíci mu přišli do domu, když právě umíral. Na smrtelném lůžku vyslechl svůj ortel, — zimničně se zazmítal chtěl ještě promluviti, ale smrť uzamkla mu ústa na vždy."

(Pokračování.)

U Váhu.

(O.)

Teče Váh překrásným dolem
ověnčen jsa kol a kolem
pohořím a luhy,
stkví se jako na nebesku
jasný proužek duhy.

Teče dále kolem hradů,
strmých skalin, krásných sadů,
k místu svému pílí,
aniž dbá, že kolem něho
národ pláče, kvílí.

Jenom někdy, když se stmívá,
na břehu když slavík zpívá,
zalká ve tvém chvění:
— ach té drahé svobodenky
není tu víc, není! —

Co dbám já....

(Bz.)

Co dbám já o komnaty vaše zlaté,
v nichž brokát stkví se drahé kamení,
zrcadel klam a skvostné třpytení –
však kleříž o přepych chu tom přebývaté,
nic víc než kámen místo srdce máte.
Mně nade zlato vaše mnohem dražší
je chudá jizba nízké chatky naší.

Zde otcovské mi srdce bije vřele,
když k němu důvěrně se přivinu,
a v náruči když matky s počinu,
v tom jejím oku nebe vidím celé,
a srdce k srdci pohovoří směle.
Zde lásku, upřímnost, tvář vlídnou mám,
což za vše zlato vaše neprodám.

Já miluji.

Já miluji – toť mocné ono slovo,
jež plní štěstím srdce jinochovo –
však tvora milovat je klouzkniním,
vtyť hříčky svého ducha nesklonim.

Můj duch jde dále, s přejevyšinami
a hledá ideál svůj nad hvězdami,
v půl srdci, Bůh a v půli druhé vlast,
jim žít, je milovat – to moje slast.

Z doby září ranní. (Bz.)

IV.

Vzas mužilé tvárnosti stojí před námi pevné zdi žalářů Karthaginských, zámky a závorami silně uzavřených. Jaké asi věžně, kých asi zločinů hrozných původce temné jich nitro v sobě chová? Vražedy-li děsné, neb statků loupeže, či velezrády byli příčinou, či jiného druhu jsou to zločinci?

Zločinci? – ba ovšem, zločinem-li se zove božskou a svatou vyznávati pravdu! Toť otrocká jesti svoboda tam, kde místo pravdy čisté lež klamná se vnucuje šlechetnému srdci, lidskému. –

V jedné z těch zádumčivých cel tmavého žaláře něžnou postavu zříti mladé, vznešené paní, ana tu klečí tajemným jakýmsi obdána kouzlem a nepřístupnou zdá se býti světu vnějšímu. Tvář její bledá, spanilosti vzor, zřetelné bolu a strasti známky jeví, než z očí jasných k nebi obrácených mocný lesk plane, lesk to pevné důvěry v Pána. V srdci stísněném trojí nepřítel zoufalý vede boj: láska mateřská, jež robátko její rozmilé na mysl jí klade, láska k rodičům, jež otce kmeta a matičku pečlivou bolem skrušené prodceru drahou jí představuje,

a láska k Tomu, jenž plamenný v nitru jejím pravdy své svaté oheň roznítil. V tom boji krutém silnější spásy kotvou kdož jí může býti nad Hospodina?

K Tomu tedy právě mysl její vroucná se ubrala, Jemuž tyto její zbožnou šeptají modlitbu z nejhlubšího se nitra vinoucí, by stínu svého pokyna posily poskytl tvoru mdlému a splnil přál jí slib učiněný drahému bratru.

Co tak hluboce v Bohu svém ponořena dlí na modlitbě, divné vidění duch její zří: Žebřík vysoký z ryzího zdělán zlata ční od země až vzhůru, vrcholem samého nebe se dopíná, jen úzký však velmi, že jedinému jen člověku stěží by bylo by lze po něm vystupovati. Jemu z obou stran těsně přiléhá břitkých mečů ostří, a hroty zašpičatělé četných dýk a kopí zraniti hrozí každého, kdo zraku v jiném než k výši obráceným odvážil by se stoupati vzhůru. U podnoží pak žebříku vysokého přišera děsná se svíjí; ze tlamy, z nozder blesky jí sršící a zhoubný jícen ve hrob se proměniti může každého smělce. Takou stráží silnou střežen přístup k žebříku. A než z úleku obludy strážné paní se probere, s výše nedostupné, kde konec horní žebříku se ztrácí, známý jí zaznívá hlas volající: „Perpetuo, Perpetuo! tebe, sestro milá, očekávám; než chraň se příšery zkoubné!“ Diví se paní, poznavši bratra; neb již včera týž byl jí řekl slova: „Perpetuo, tys mocna u Boha modlitbou svojí, ó pros Ho tedy, ať zjeví tobě, zda smrť či svoboda jest ti souzena,“ – ahle týž dnes směle s nebe jí kyne. Vzchopí se tedy, promlouvá k němu: „Neobávám se draka ohyzdného, nebť silně doufám v Pána všemocného.“ A ručes mělým se krokem bližší ku příšeře, jež svatým jejím podešena zjevem hlavu i šíji pod nohy jí klonící, prvním jest jí spruštěm žebříku zlatého. A kdy vrchou jeho dostoupila, prostranný v sebe ji pojímá sad a zahrada rozkošná sladce ji vábí. Uprostřed ní může ctihodného zří její zrak, an pastýře dobrého maje podobu a vůkol jsa obklopen nesčetným zástupem lidu vůzami běloskvoucími oděného, přívětivě zdálí jí kyne: „Budiž vítána věrná dcero má!“ K samému pak se přiblíživši se svatou bázní nice pokleká, on pak vzácný pokrm nebeský rukou požehnanou v ústa jí kládě; a veškerým sborem vážných nebeštanů jakoby jedním zvukem nebeské harmonie zazní á zvučné: „Amen.“ –

Ahle Perpetua z vidění srdce- i okotešného se probere a vůkol po temném se rozhlédá vězení svém, v ústech sladkost divnou posud pocitujíc. O jak srdce svatou roztouženo touhou v nitru jí bouří! Kéž brzo udá se jí zvítězti tváří v tvář pastýře dobrého.

A nemnoho dní od té chvíle slastné uplynulo, a zvěří v amfiteátru vzácné dostalo se pochoutky z krve mučedníků Páně. A když Perpetua šelmu zřela divého levharda, ana život právě mařila drahého bratra, ona pak sama podobného čekala života konce, tu vnitřní hlas v nitru se ozývající dělí jí tajemně: „Pojď, dnes ten toužebný nadešel den, kdy splněno uzříš ve skutku a pravdě, co druhdy viděním se ti jevilo slastným.“ A kdy krev její půdu skropila arény osudné, duše její čistá vítězně

potřevši hlavu draka zlého - peč i pozemských - po zlatém vzkřídlu vznesla se žebři a v sadě rajském s bratrem se setkala se mileným, jenž o málo dříve do vlasti Páně byl jí předešel.

O Panně Marii v umění církevním.

(6.)

Text zajisté dobře svědčí dokonalým světcům, kteří vysoce povzneseni jsouce nad bídu i slabost lidskou, stejnou oddanosti do vůle Boží nesou boli i radosť. Od toho velice vzdálilo se umění pozdější, v němž citlivosť převládá, jež Marii slzící ano i pod křížem omdlévající představuje. Ač i tento směr jest do jisté míry oprávněn, přece staršímu přednosť dáti dlužno. Na starých obrazech vidíme jistý ráz všeobecný, jenž jest prostředkem mezi vznešeností a všedností, nepěknou starobou a přílišnou mladím, mezi pannou a matkou. Všeobecného tohoto rázu nechalo umění věku XIII. a pozdější individualisující jej, takže i smyslná krása a národní ráz převládá, ovšem velmi na úkor svatosti; proniknuto to požadavku obrazu náboženského, jemuž podřaděna jest libeznosť i krása.

Tyto všeobecné poznámky předeslav počínám s jednotlivými obrazy. Nadšená láska, kterouž křesťanstvo od prvopočátku, zvláště ale středověk k matce Kristově plál, značí se i v básnictví náboženském, kterézto obrazy nejlibeznějšími takořka zasypává, jež se po většině k matce-panně nesou. V písmě sv. a u sv. Otců jest obrazů hojně, mnohé též litanie loretánská opěvá. Starší umění i těchto symbolů rádo si všímalo, jako n. p. brána nebeská, kterouž uzavřenou prošel Pán, (oniž Ezechiel mluví); hořící keř, avšak nedohořující, z něhož mluvil Hospodin k Mojžíšovi; nebo, věže Davidova, „dennice“, jež předchází Spasitele, „hvězda mořská“, „růže tajemná“ a j., z nichž však mnohé jsou nám již nesrozumitelnými, zvláště v kterých se více jeví živá obraznosť orientálská.

Předeslav jakými symboly P. M. vyobrazována bývala, počnu s jednotlivými momenty ze života Jejího, ovšem jen s hlavnějšími, jež umění církevní si obírá od narození Marie až po na nebevzetí a oslavu v nebi.

Středověk rád vyobrazoval veškeren život Bohorodičky, neb aspoň hlavní události na jednom obrazu v pole rozděleném, podobně jak vidíme na hlavním oltáři zdejšího chrámu Páně svato-Mořického, nebo též hlavně nasteňomalbě z r. 1500. v prostranní lodi kostela u Dominikánův.

O rodičích P. Me. máme mnoho zbožných legend, jejichž děje často vyobrazovány. Pomíjím je však, snad by nezajímaly. Při narození Me. drží obyčejně sv. Joachim novorozeňátko na loktech, s očima k nebi pozdviženýma je obětuje Bohu, kdežto matka, sv. Anna

polovztýčena na loži. Bohu díky vzdává. Výjevy z dětství Bohorodičky často malovány; tak jsouc dítkem tříletým vystupuje na horu po 15 stupních chrámových a věnuje se službě Boží. Jinde zase jako panna chrámová tká roucho bohoslužebné. U nás často vídati obrazy, na nichž sv. Anna učí svou dcerušku čísti a modliti se, někdy k tomu přidán i sv. Joachim docela zahloubán v písmo svaté, knihu to se zlatou ořízkou a skvostným nadvazem dle našeho vkusu. Takové výjevy ze zbožného života rodinného zajisté velmi dojímají prostého člověka, který jest pevně přesvědčen, že vše bylo vždy tak, jako nyní; avšak vědeckého pravidla na taková díla přikládati nesmíme. Středověk řád upravoval výjevy staro- i novozákonné docela dle svých obyčejů časových, což zvláště vidíme na šatstvu. Vyobrazovánoť osoby biblické oblečené dle módy, dle níž právě za doby umělcovy se strojili. Studium archaeologické leželo ladem v středověku, jakož i na mnoze až posud ani umělci církevní si ho nevšímají; odtud rozsto divné nedůslednosti a nesprávnosti. (Pokračování.)

Sirotkova koleda. (O)

(V štědrém večeru pod oknem.)

Vánoce! vánoce! vítejte nám,
rodina u krbu — a já zde sám.

Všechno se raduje, děti pějí,
— jen moje očička slzy lejí.

Na stromku dárečky, svíce hoří,
— jen moje srdéčko tone v hoři.

Dětičky, dětičky pusťte mne k vám,
já jsem už sirotek — a jsem tak sám.

(Na hřbitově.)

Má zlatá matičko probuďte se,
vždyť se váš sirotek zimou třese.

V dědině dětičky hody slaví,
přály mi pod oknem dobré zdraví.

Má zlatá matičko otevřte mi,
sirotku nejlépe s matkou v zemi!

Lehl si na sněhu podlerovu,
tak jako andílek na pokrovu.

Matičce na ňádra hlavu kloní,
bledé naň měsíček světlo roní.

Plakaly hvězdičky na obloze,
padaly na hlavu jejich slze.

A když se na víčka snové brali,
vstávali matička — otvírali.

„Církev a vlast-ty v mojich milují sesterský se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ *Sušil.*

U pouštevny.

(B.)

a světě darmo želáš po míru,
V něm proudí, vlní všechnou vírou,
Jak vlny mořské v skalních pěnějích
Se věčně roztříštíjí v pěnných závějích.
Člověčtva pluky ve příbojné vřavě
Padají v bezdný jícen a jiný pluk hravě
Vynoří na vrch nekonečný okeán.
Hru směšnou hraje sluha, jako pán.

Tvá ducha pouť žádá kmete, vyš
Za letět nad prach v hvězdnatou říš;
Poznal jsi sytě světa svévole,
Dočkal jsi slzi v plačném údole,
Uchýlil's nohu v lesní zátiší;
Tam ucho ryku neslyší,
Tam srny plaché, bujní jeleni,
Tam ševel listí, potrysk pramenný

Hemate hlavu lysou v modlení.
Tvůj palác – tmavá jeskyně,
Poduška měkká – hebký mech,
Tvá lampa září v skulině,
Tvá píseň – šumný boru dech.
Tvým lustrem – krapník na stropu,
Tvým stolem – čtverhran balvanu,
Účastou – větev hyzopu,
Zábavou – myslit o Pánu!

Dals's Bohem všemu přehrychu
Ztracený hledav našels ráj,
V samotě, v stranném potichu,
Rozpučel vstáří ti vonný máj.
Buď's Bohem, kmete o lesní tišině, –
Já vracím v proud se světa zpět,
Však v ducha mého hlubině
Ať bych mi tebe zapomnět!

Panně Marii v umění církevním.

(Pokračování.)

Na mnohých středověkých obrazech drží sv. Anna na klíně Marii, tato Ježíška; za př: uvádím obraz mistra Děčína[1] v kapli sv. kříže na Karlštejně z doby Karla IV. My takovým obrazům nejsme zvyklí, nelíbí se nám, hned nám tanou na mysli loutky, jimiž si dítky hrávají; avšak za onoho věku, kde se více k myšlence a k podstatě nežli k formě věci hledělo, veliké docházely obliby. Zasnoubení P. Marie se sv. Josefem jest též oblíbeno; o něm mnohé pěkné legendy se zachovaly.

Častěji však vyobrazováno zvěstování P. Marie; na nejlepších obr. Maria jest pokorou zena v modlitbu, zdobena svatostí a pokorou; k ní přichází na oblaku posel Páně, v rouchu jáhenském, drže znak panenství, lilii nebo pásku se slovy: „Ave gratiâ plena." Koří a kloní se archanděl Gabriel, Panně, již, Bůh zvolil za matku, Syna svého; někdy si i klání, ovšem že, Bohu vtělenému poslovech: „staniž mi se podle slova tvého." Zjasnění Ducha sv. vyjadřuje se jasnou září, v níž na starých obr. malé dítátko vidíme, zvanou „dušičku," čímž vtělení dosti makavě vyjádřeno; avšak pro naši dobu, která nepohlíží na obr. s takovou sv. úctou jako doba starší, již by se to nehodilo. Takový obr. viděti v missálu z r. 1340, u sv. Michala.

[1] Památky archaeologické r. 1868.

Při navštívení P. Marie vítá Alžběta Marii, objímajíc ji; i zde stačí vzhledem na v. 14, sv. Lukáše[2] malovali na životě Marie vznášející malé dítko, Kr-a; na životě Alžběty malého Jana, klanějícího se Kr-ovi; však i o tomto ještě větším právem možno říci, co o předešlém.

Narození Páně a sv. tří králové vyobrazují se podle popisu evangelistův; při onom klání se matka-panna božskému dítěti v jeslích kleče, neb se spjatýma rukama se modlíc; na obr. sv. tří králů sedíc ukazuje Spasitele mudrcům. Pozoruhodným jest významný kontrast, jejž na těchto obrazích často spatřujeme; při narození míval Marie korunu a roucho skvělé, čímž naznačeno, že ač v největší chudobě, přece bohorodičkou nad ostatní smrtelníky povýšenou jest. Naopak jako královna nebes od nejsvětější Trojice korunovaná jeví se nám Maria pokornou děvkou Páně.

Útěk do Egypta a svlášť odpočinek na cestě často malován; na útěku sedí Maria na oslu, jejž vede sv. Josef, vinouc dítě k srdci svému. Nejoblíbenějším obrazem byla a jest Maria s Ježíškem, svým dítětem, zvaná „madonna" a sv. Rodina; není umělce trochu slavnějšího, od kterého bychom neměli

[2] „Jak uslyšela Alžběta pozdravení Marie, zplesalo nemluvňátko v životě jejím".—

nejedno dílo tohoto druhu; k těmto obrazům se nejvíce nesou ony všeobecné poznámky, jež jsem předeslal. Na dobrých obr. madonny z dobnejstarších až po naši shledáváme stále tuto známka: Maria sedíc aneb i na oblaku stojíc ukazuje Krista, jenž tvůrci k nám jest otočen. To dobře srovnává se se slovy modlitby církevní: „Ježíše, nám po tomto putování ukaž.“ Ježíšova tvář od nás odvrácená znamenala by nám dle písma sv. jistě zavržení, neboť Pán jen od těch odvrací svou tvář, na nichž hněv Jeho spočívá. Božské dítko často má korunu na hlavě, jakož i matka Jeho; v levici drží někdy růžské jablko, pravicí žehná. Až po věk 14. asi jest dítko oblečeno, než pozdeji naho, což počalo v Italii. Na nejstarších obr. Ježíšek stojí před matkou, na obrazech pozdějších drží Jej P. Maria na ruce nebo na klíně. Na obr. nejnovějších konečně vidíme nejrůznější způsoby. Maria si hrá s dítkem, líbá je, ano i obnažený prs mu podává, obrazy to, při nichž jen nápis nebo název „madonna“ označuje, co představují, ovšem že dosti nehodně. K matce a dítěti druží se často mladý Jan Křt. nejrozmanitějším způsobem. Nejslavnější „Madonny“ maloval Rafael Santi (nar. v Urbinu r. 1483, † v Římě r. 1520.) a to s takovou božskou prostností, spanilostí i vznešeností, že se mu v té věci žádný jiný malíř nevyrovná.

Nejznámější z jeho Madon (čítá se jich na 30.) jest „M. della Sedia“ (na křesle sedící) a „Sixtinská Madonna.“ — M. della Sedia jest okrouhlý obraz v galerii Pitti ve Florencii. P. Maria sedí v malebném kroji na křesle, tisknouc k srdci dítko Ježíška, za nímž stojí malý Jan Křtitel. V tváři Madonny značí se nevýslovná láska mateřská k dítěti, jež ve své dětské tváři má již výraz božství v něm přebývajícího a na oba zbožnou úctou pohlíží příbuzný a předchůdce Spasitelův, Jan Křt. „Sixtinská Madonna“ jest nejslavnější dílo obrazárny Drážďanské, dle jedněch pro chrám sv. Sixta v Piacenze, dle jiných jako korunovační obraz malována. Maria vznáší se s dětátkem, vedle ní z jedné strany sv. Sixtus, z druhé strany sv. Barbora.

„Sv. rodina“ předvádí výjevy ze života rodinného; vidíme Marii s dítětem a sv. Josefa, nyčastěji též Jana Křtitele, Alžbětu i sv. Annu. Fantasie umělcova má zde volnost tvořiti samostatně, pokud jen nezabíhá do krajností, do směšného a nehodného, jako, když malý Kr. sv. Josefovi bujle běře s nosu a j. Nejslavnější „sv. rodiny“ maloval Rafael, Coreggio, del Sarto, Sassoferato, a kterýž se zvláštní jemností a vroucností vyznamenává a j.

Mnohé Madonny a sv. rodiny jsou obr. nadačními; nepěkně a dosti neskromně vtírá se na nich donator (věnovatel) do sv. rodiny. Někdy přidán patron donatorův, jeho manželky neb i dotyčného kostela, čímž povstaly nahodile skupeniny „svatých zvané, svaté besedy“ (sante conversazioni).

Jinobravše obr. radostné ze života Bohorodičky, pohlédněme na obr. obírající si P. Marii, ana sdílí muky svého Syna, Mi žalostnou,

Královnou mučeníkův. Tmavomodré roucho a bílý závoj, ji obyčejně označují. Maria stojí pod křížem v nevýslovný žal jsouc pohřížena; na pozdějších obr. i slzí neb omdlévá, nebo mívá Syna svého mrtvého na klíně. Vzhledem na 2,35 sv. Lukáše: „a tvou vlastní duši pronikne meč," často vyobrazuje se Maria s mečem na srdce namířeným. Pov. 1720, v němž svátek sedmibolestné P. Marie Benedikt. XIII. celé církvi ustanoven, místo jednoho meče vídati jich sedm, podle sedmi bolestí. Avšak není to dosti opravdověno, aniž se pěkně nese, zvláště připomínají li meče svou podobou zkřížené tvrdé bodáky vojenské. Mimo novou tu ještě jiná okolnost tomu brání. Básníkovi jest sice velevítaným obrazem slovesným, meč pronikne duši tvou, aby tím veliký bol vyjádřil; umělec však tvoří umělec výtvarný, jenž nám bez prostředně city, zde tedy bol, představuje. Nejhoršího díl by dobře básník, jenž by chtěl veliký bol vyjádřiti asi takto: ústa více méně sevřená, čelo tak neb onak svraštělé, obočí vysoce stažené, a vyčítal ostatní jednotlivosti, jimiž umělec bol ve tváři vyjadřuje, nýbrž naznačí velikost bolu prostředně nějakým podobenstvím, přirovnáním.[2] Výtvarný umělec však dovede bezprostředně i sedmerý bol vyjádřiti bez meču. Dbáti-li, Maria mrtvého Syna na klíně, jmenujeme dílo takové „Pietou", Matkou bolestnou (naproti maesla-oslavená Maria). Nejvýtečnější jest Pieta Michel Angelova. Zdlecheci se zmíniti o věku P. Marie.

(Pokračování.)

[2] Dr Jos. Durdík: Poetika, sešit I. str. 29.

Slovensku.

(C.)

O krásná země, plná lesův, sadů!
když žírnétvé jsem pláně pozdravil,
když u Váhu jsem krok svůj zastavil
a ztopil oči v lůna tvrdých hradů;
když Tatry tmě zřel jsem vesoudadu,
jak plnese k nebi, čarně jak se svil
kol „Štrbska plesa," sídla kdysi vil,
keř, strom i balvan v jeden celek, v nadu; —

tu duší moji pocit blaha chvěl,
že usedl jsem, seděl ve dne, v noci,
až duch mu chorý zcela ozdravěl.

Však když jsem z vrchu na dolinu vkročil,
tu slzu v oku nemohl jsem zmoci —
jen otroky a tyrany jsem zřel! —

Myšlenky o přátelství. (Bz.)

(Dle Cicerona.)

Nehmotný užitek snad ze přátelství plynoucí,
nýbrž láska pana přítele věrná kochá.

Ten jediný v pravdě mním, přátelství že hoden jest,
kdož sám v sobě chová příčinu, proč milován.

Ozdobu největší z koruny přátelstva vyjímá,
úctu vzájemnou kdo z něho odstraňuje.

Tot' znamení jasné ducha jest dobře spraveného:
jak štěstí se těšit, tak truchliti v nehodách.

Přátelství stálé jen u dobrých vzrůstati může.

Září slunce světu zastírají,
přátelství kdo žití odjímají!

Z prázdnin r. 187*. (D.)

(Dokončení.)

Toho ty neznáš? táže se Jaroslav, vidíš, vidíš ty měšťáku. Prohledni si dobře ten mič, bývají v něm takoví maličcí ptáčci", dodal čtveračivě.

Vilém šel a sotva, že se dotekl hnízda, již byl s rukou zpět – vosa ho upíchla. Kam ní vyhrnulo se jich celý roj.

„Kuř, kuř, máš bez toho dostatek, sice tě pofrčají!"

Tak věděl Vilém, jak vypadá hnízdo vosí.

„K večeru vrátili jsme se domů či vlastně k příbuzným celí unaveni jsouce na těle ale osvěženi na duchu. Podobně jsme vycházeli co den, až se přiblížila neděle a s ní zábava.

Hned v neděli ráno seznali jsme, jak dívky se ve zpěvu vzdělávají. Krásně rozezvučela se v kostelíku úhledném píseň „Ejhle oltář Hospodinův září," již dívky ve spolku dobře byly nacvičily.

„Sláva, sláva na výsostech, Bohu!

zněl chrámem velebně a všecni uneseni jsouce city vděčnosti, klaněli se všemohoucímu Pánu, jenž předkům našim světlo víry ústy Soluňanův sdělil.

Tam v mo...ském kostelíčku seznal jsem jak mocně hýbá hudbí píseň krásná, jak vhodná píseň kostelní naladí věřící ku zbožnosti.

„Spovážej nás na vezdejší pouti,
Hleď lidu svému zahynouti
Pro zásluhy svaté obětí
Vylej milost na své na děti.“

Vzýval se ku konci mše sv. v zástupu dívek a celé stádo věřících s skroušeně a pokorně klonilo kolena svá, když stařeček-kněz pozdvihl ruku ku požehnání.

„Pěkně máte zpěv zařízen v kostele tetinko. Díky budiž občanům Vašim, jižto se postarali dívkám o tak vděčný spolek, volal jsem na tetinku, vrátiv se z chrámu. Na tak velkou a pěknou oslavu Pána zasloužily by odměnu.“

Večer pak byla zábava dívčího spolku. — Proto ubírali jsme se všichni sbyje, teta a bratranci — Anna jsouc údem — zpěvačkou byla už tam — do místností spolkových abychom radovali se s radujícími. Jaroslav dříve již dostavil se. Zábava počala; na programě střídaly se deklamace se zpěvem. Vše bylo bez vady předneseno; přednášky byly jednak vážné, jednak čtveračivě rovně jako písně. Ještě podnes pamatuji se jak jedna čtveračka vychvalovala všecko, co maličké jest, „co prý maloučké, bývá prý i hezoučké.“

Myslím si, dívča maličké si ako rybka, hbké ako šipka, [illegible]ké ako topolík, chytré ako Čikulík a pravím: Jaroslave, my jsme tací dlouhoší, to bychom se jej do kávinu nehodili.

Proní písní, jež zazněla, povzbuzovaly se k lásce ku vlasti:

„Pějme sestry na vzdor vlasti,
svobodný náš zaň je zpěv.“

Na to následovala národní:

„A před vraty kameň zlatý
bílá lelija
Víje vínky z mateřanky
švarná dívčina.“

A jako na rozloučenou zanotily píseň:

„Tam v Čechách, tam jsem já zrozena,
vlast má ta krásná země atd...

a

Matička mě vychovala
Jen pro Čecha švarného atd...

hodlající touto písní na jevo dáti, že srdce jich jen Čecha-vlastence milovati mohou.

Hodně chvíle, kdy zábava se ukončila. Rozjařeni jsouce a potěšeni vrátili jsme se s příbuznými domů.

Ještě asi týden pobyli jsme v M... nech, pak navrátili jsme se opět k rodičům. Dlouho nemohl jsem zapomenouti na onen spolek pěvecký, ba až dosposud vzpomínám na jeho zábavu o prázdninách r. 187x.

Kéžby i jinde podobné byly zakládány spolky, avšak nejen dívčí nýbrž i mužské. Opět by pak zazněvala vlast naše písněmi národními a opět veseleji by bylo v Boží přírodě putovati po našem národě!

O literární činnosti r. 1879.

(Fr.)

Uplynul starý rok, pohřben jest do moře věcnosti a nový hned zase nastal nám. Čeho jsme se na dráze roku minulého zakusili, co nás milého neb zlého potkalo, z čeho jsme se zaradovali nebo co jsme přetrpěli, každý z nás nejlépe pocítil sám. V tuto tedy dobu novoroční, kdy duši i mysli každého jednotlivce jemnější vládnou citové, kdy každý rád a s jakousi zálibou činy a skutky v minulém období vykonané přehlíží, slušno a spravedlivo uvážiti nám, s jakou pílí a snahou, s jakou horlivostí pracováno na poli českého písemnictví, jak mnoho a jak bedlivě zdaru a rozkvětu literatury naší všímáno. Seznámíce se takto aspoň poněkud s literární produkcí roku předešlého povzbudíme se ku práci budoucí, ku práci plodné a zdárné.

Celkem vyznati jest, že nastala doba jakéhos vnitřního, živého pohnutí, neboť literatura naše obohacena a zase jest plody ceny tak trvalé, že nemohou zůstati bez žádného účinku, i na obecenstvo i na čtenářstvo naše české. Stěží mohl se vzplynulým období i zájem pro literaturu, je to důkaz nad míru potěšitelný a pro příští dobu literatury nadějný. Jak bychom si těšený vývoj ten zevrubněji poznali, stůjtež zde pozoruhodné plody, jmenovitě původní, které nám přinesl rok právě minulý, a sice předně v oboru literatury krásné. Kde úsudky stručně uvádíme, neučiníme vždy z vlastního soudu, nýbrž mnohdy prostě přijímáme to, co jiní na slovo vzatí kritikové o tom aneb onom pronesli.

V poesii uvydávání děl dvojí směr pozorovati bylo: Upraveno bylo nové vydání básnických spisů starších a to: Sebraných spisův F. L. Čelakovského, F. Turinského (v nár. bibl.) a Vítěz. Hálka: Sebraných spisův díl II, jenž v sobě zavírá veškery lyricko-epické básně, jsou to zejmena: Alfred, Krásná Lejla, Mejrima a Husejn, Goar, Černý prapor, Dědicové, Bílé hory a Děvče z Tater. — Rovněž uveřejněn překlad několika dramat Shakespearových (Anton. a Kleopatra, Othello v 3 vyd., Julius Caesar v 2 vyd.)

Z básníků, kteří novými plody literaturu českou v roce uplynulém obohatili, na prvém dlužno uvésti místě Jar. Vrchlického, jehož dary nás zase dvěma vzácnými plody básnickými a sice „Peklem," mistrným to překladem prvního oddílu Dantovy „Božské Komedie" a sbírkou básní, nadepsanou „Eklogy a písně."

Jakkoli Vrchlický předvídal, jak veliké obtíže při překladu „Božské Komedie" překonati mu bude, jak těžko mu bude přizpůsobovati češtinu ke stručnosti italštiny, přece odvážil se díla toho, podjal se práce tak obtížné vytrvalosti a píle vyžadující a podal nám překlad jasný, lahodný, plynný a jadrný. Shledáváme sice mnohé vady a nesprávnosti gramatické v díle tom, jimž se mohl Vrchlický snadno vyhnouti, ale to neruší dojmu celkového.

(Dokončení.)

Chor z Racinovy Athalie. (Ř.)

Jednání II.

Jedna dívka ze sboru.

Jaká to hvězda tam před okem zasvítá?
Čím bude zázračné pachole kdysi nám?
Lhostejný jest jemu pýchy klam,
A statně od sebe odmítá
Půvabný a svodný jeho mam.

Jiná dívka.

Co jiní vzdávají ve chvatě
Oltářům Bálovým božskou část:
Ale hlásá pachole srdnatě,
Že Bůh jen jedin, věčen jest,
Jak nový Eliáš, v odplatě
Neblahou královně dává zvěst.

Jiná.

Kdo tvého zrodu nám tajemství hluboká,
Dítě, rce? Či synem jsi svatého proroka?

Jiná.

Jak druhdy milovný Samuel
V záštitě vyrůstal ve stanu:
Hebreům vyrostl v proroka, v ochranu.
Žda tebou nabude síly zas Israel!

Jiná pěje.

O tisíckráte šťasten jsi
Ty hochu, jsa Bohu milený,
Jehož Pán modlitby slyší vždy
A jemu sám dává pravdivá učení!
Daleko jsa od světa chován byl; jakteživ
Kráslí ho nebeský všechen vděk
Hříšníků příklad, ač nakažliv
Pominul nevinný jeho věk.

Chor celý.

Blažený, blažený dětství čas,
Jehož vzav v ochranu sám učí Páně hlas!

Jedna dívka ze sboru.

Jak květem zakvetá nádherným
V údolí křišťalné u vody
Chráněna před větrem severním
Lilie, jak láska přírody:
Daleko jsa od světa chován byl; jakteživ
Kráslí ho nebeský všechen vděk
Hříšníků příklad, ač nakažliv
Pominul nevinný jeho věk.

Chor celý.

Blažené, blažené tisíckrát
Dítko, jež Bůh sám své zákony učil znát!

Hlas jedin.

O Bože, kdy cnost jen počíná,
Jak její vratký krok jde v nebez péči vzdor!
Co duši, jež prahne po tobě nevinná
Nesnází staviše na cíkor!
Co vrahů jí v souboj vyzývá!
Kde tvých se ukrývá svatých sbor?
Rod hříšných všechnu zem pokrývá.

Jiný.

O dome Davidův, ty obci posvátná,
Kde Bůh sám dlouho dlel, ó horo památná,
Jak s nebe Boží hněv na tebe padl, zří!
Sione, co pravíš, kdy zrak tvůj pohledá,
Hříšnice z cizíny,
Jak, běda, na trůně králů tvých zasedá! (Dok.)

MEM.

„Církev a vlast ty v mojich miluji sestersky se ňádrech;
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Já nedbám světa.

(Ku.)

Já nedbám světa, s odporným kdy křikem
mně láj ta spílá, která v malé chvíli
zas hotova je chváliť a zas mžikem
se na jiného vrhá s touže píli
jak na mne před tím... Ta jen povykem
teď trůnům hrozí a – teď v prachu kvílí.
Vždyť na kříž, Krista vbila na Golgotě,
a já bych zoufal žití ve klopotě?

Já nedbám světa. Ať mi hrozí mukou
a chce, bych vyrval světlo víry z duše. –
Vznam ty dobře, kterým sliby v rukou
a vzdor jim jen zrada po bok kluše!
Co mně jich hrozby, jež mi v ucho tlukou!
Vždyť jsou to ti, kdo s klidnou myslí, suše
by Krista zase vlekli ku Golgotě,
a já bych zoufal žití ve klopotě?

One. Tím, lepší odměna že kyne
mně v říši hvězdné, gloriola slávy,
kde svatá záře nikdy nepomine,
ta záře věčná, která svatých davy
k svým ňádrům láskou nekonečnou vine,
že v blahu čistém věčně život trávi,
kdo s Kristem dal se vésti ku Golgotě,
a já bych zoufal žíti ve klopotě.

Hucova skála. (Br.)

(Obrázek z dávna i blízka.)

(Pokračování.)

Šel se on právě scházel s Roseckým a tam u toho kamene – o tom vypravovaly se tiché pohádky. – Albín se zamlčel a v tváři mu bylo viděti hluboké rozechvění.

Šemno a ticho lesní báječně nás dojímalo. Zdálo nám se, že listí buků mohutných s jehličím smrkovým o nás si šepce a do bají nás mísí o duších, jakoby zkoušelo, zda vytrváme. – V jehličí drozd s kosem vedl hovory a černý datel po buku na horu šplhaje na srdce zobákem mu tloukl a zvídal, máli ho rád. Mimovolně zabočili jsme z cesty na levo a zastoupali do kopce pozvolna se zvedajícího. Pod nohama pružil se mech s dlouhými jehlami a sežloutlé listí chřestilo. Les před námi řídnul, jako bychom se blížili ku kraji a krásná vyhlídka v ozářený západ se otvírala zrakům našim. Stanuli jsme konečně na nejvyšším vrcholku kopce. – Oko žaslo, hlava se točila. – Pohle! V pravo les, v levo les; nad námi les, pod námi les a přes jeho hlavu dívala se – Hucova skála. Nestáli jsme již na pouhém vrcholku kopce, ale stáli jsme na skále samé, jež se strany, kudy jsme vzhůru vystupovali, jest přístupná. – Jen o krok dále a nikdy by už hlava nebolela. Pod námi tiskl se balvan ku balvanu a zakrývал se tenkou vrstvou mechu jako pláštěm z aksamitu, jenž splývал ještě bukům dole na kořeny. –

Ach co života v té skalní směsici! – Zde semínka útlounký stromek mechem prohlédl, rostl, sílil až vyspěl v bujný lýkovec s košatou korunou a po květech se plody rozčervenal. V jeho stínu štíhlé kopřivy se škádlí a když se ves polek už dosti popálily, rozesmějí se zas vraním očím, jak strání se a neodvažují se ani prohlédnouti jako dám ve tvář s panilou, halíce se ostýchavě v kalichové lístky. Na výstupku skalním lesklé hádě se vyhřívá

a hraje si se zvonečky mechu. „Kolem něho
májka modroleská se prochází ani si nevšímajíc; vidívají se bez prochyby častěji. Vše veselo a
čilo a diví se pohádkám jež vítr zdálky přináší o skalách pustých, jednotvárných.

Dlouho nelze se dívati shora do hlubiny. Závrať brzy zatočí hlavou a nohy se zachvějí pod tělem. Sestoupili jsme s temene skály, a obcházeli ji, až jsme se octli u její paty. — Taká podívaná!" hádalo nám se, že to není táž skála, co jsme ji prvé pod sebou viděli. Vždyť tam nahoru jenom pták zalétá a noha lidská nemá přístupu. Ale lýkovec a kopřivy na nás kývaly jako na staré známé, šeptajíce si, že nás už viděly. „Co krás pojilo se tu v souladu! Kde balvan s balvanem se stýkal, splývaly na hoře těsno spolu, uprostřed a dole rýhu zůstavujíce širokou na způsob sluje anebo vchodu do skály. Při pohledu tom všecky báje se svými duchy, hejkaly a divými ženkami vstoupily nám živě na mysl a tajuplné houští za námi zvyšovalo dojem ten. Najednou v houští země zaduněla a střelhbité kroky měřily zrovna proti nám. Jako by nás byl omračil. Cítili jsme již tíži hejkalovu a ztráceli dech v kole divých žen. Větve jedlové nízkého se rychle rozhrnuly — štíhlá srna pádila ke skále; ale jakmile nás zhlédla, jako šípka tatam zase zmizela. Právě si pochutnávala na zrnu, jež bylo v korytě u jeslí nasypáno, když ji jakýsi šramot vyplašil.

Hlavy myšlénkami majíce přeplněny, kráčeli jsme nazpět zvolna po mechu a suchém listí, a noha slunce k horám již schylovalo. Když jsme přicházeli na cestu, z níž jsme byli prvé vybočili, měl jsem již na jazyku otázku, víli soudruh něco vypravovati o Kucově skále — an mě právě předešel a upozorňoval, že cestou od „Kyjova a kdosi přichází. Byla to ženská prostřední postavy, oděná v bílý živůtek, červenou kanafasku a na hlavě měla červený šátek se žlutými okolky, pod nímž bylo viděti šedivé, pečlivě učesané vlasy. V jedné ruce nesla koš, v druhé střevice nízké s bílými punčochami. Šla bosa, krokem pevným a tak svěžím jako dívka. Poznali jsme na první pohled starou Michalku.

„Pozdrav Pánbůh na sto let, tetičko!" zvolal jsem když k nám docházela. Oči se jí radostí zasvítily a z tváře rozjasněné vyčetl jsem, že jí zalichotila slova má; neboť neráda by ještě umřela a nemálo by jí na sebe popudil, kdo by jí pojmenoval „babičko".

„Dejž to Pánbůh! — a za sto let ať je již jak chce," odvětila plna smíchu a radosti. „Ty můj jeminačku! Byla jsem v Kyjově na střešních a málem bych se tam byla otmělá."

„Ale jsou již zralé?" tázal se můj soudruh. „Minulý týden jsem tam byl u Poraxů, ale málo ještě jsem si vybral."

„Ale Božínku" švitořila Michalka dále, „v těch našich horách je to všecko pozadu. Naše ženské, co byly na žni, povídaly, že tam dole v Rakousích střešně už dávno byly a jaké ještě: každá jako palec a jakoby jí zapálil.

„A my tady chudáci čekáme tak dlouho na tu drobotinu a ještě nám vrabci málo co z toho nechají. — A kde pak vy jste se jonáci, honili?“ obrátila zase jinam tónem zpěvavým.

„U Hucovy skály“ – řekli jsme oba najednou. Dostařeny jako by byl blesk vjel. Čelo se jí zas mušilo, tváře zbledly a ruce zachvěly.

(Pokračování.)

Sen.

(Bz.)

Mně ondy, drahá matičko,
se podivný zdál sen:
tyš pojednou mi umřela,
já zůstal osiřen.
Do rakve tebe vložili,
a přišel, kdo tě znal,
by pomodlil se Otče náš
a tobě s Bohem dal.
A bylo pláče, kvílení,
neb každý o tě lkal,
jen já stál jako z kamene,
já sám jsem neplakal.

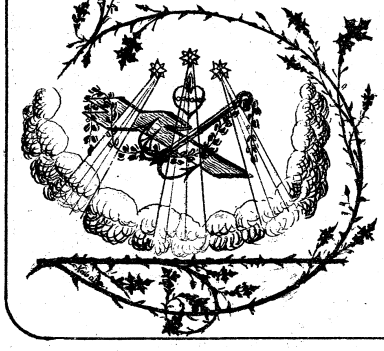
Když tebe nesli na hřbitov,
všech modlitby zněl hlas:
přijmi ji, Pane na milost' –
jen já šel němý zas.
U hrobu s rakví stanuli
a všichni v pohnutí
nad mou sirobou slzeli –
jen já stál bez hnutí.
Do země rakev spustili,
kněz zapěl requiem –
mně puklo srdce žalostí
a mrtev sklesl jsem.

Vlnělka. (Kr.)

Tři sou hvězdy, které jasnou září
člověku zde v temnu žití planou
na cestu mu, Tvůrcem vykázanou
a ho těší usměvavou tváří.

Jedna zasvitla mu při oltáři,
kněz kdy ved ho do církve křtu branou:
druhou spatřil, tvář kdy uplakanou
k nebi zved za mužného stáří.

A ta třetí paprsek svůj zlatý
z hloubi srdce v jeho srdce slala
pojíc tak je nehynoucí páskou.
Aby člověk, Boha na trůn svatý
nezapomněl, vůle Páně dala
srdci jeho víru, naději s láskou.

Literární činnosti r. 1879.

(Br.)

Nejnovější a to nejdokonalejší plod Musy Vrchlického, jímž obecenstvo české téměř na prahu minulého roku překvapil, jsou „Eklogy a písně". Jsou to básně většinou milostné, jež dýší sladkou, libou svěžestí a něžným nádechem dojmů ze života jak skutečného tak idylického. Dikce jich jest úchvatná, mocná i úsečná. Mnohé z nich jsou čarovně krásny a rozhodně pravé skvosty lyrické.

Z pera osvědčeného pěvce Slovenska, Ad. Heyduka vyšinula překrásná, roztomilá báseň „Dědův odkaz". Jest to zdařilá allegorie plná něhy a citu hlubokého. V pět působivém zde básník mocným kouzlem, jakým se hlásí jen geniové. Obrazotvornost jeho nad míru bohatá a skvělá vetkává do verše obraz za obrazem, myšlénku za myšlenkou. –

Nadaný pěvec M. Šťastný uvil „Kytku z Moravy", sbírku to delších básní epických z dějin vlasteneckých, k nimž se řadí drobnější ballady, romance, legendy, allegorie a pohádky.

Nejnověji vydal J. C. Sládek básně „Jiskry na moři," jež zcela subjektivním a protiná náboženským rázem se vyznamenávají.

„Našera", sbírka veršů J. Vrchlického, jejíž čistý výtěžek určen jest fondu pro zbudování chrámu Páně na Smíchově, jest dosti pěknou a k vyhovuje účelu svému úplně.

K úplnosti uvésti třeba ještě básně rázu chmurného a zádumčivého „Immortelly" zvané, Irmy Geisslovy, sbírku pěkných básniček pro děti, jež vydal Jos. Walter a tragedii „Svatopluk a Rastislav" od Jos. V. Frice.

Mimo to osvědčili bídenští Slované svou spojitost a slovanskou vzájemnost literárním činem, vydavše „Slovanský almanach", v němž zábavnými i poučnými příspěvky, hlavně básněmi, zastoupeni jsou všichni Slované až na Poláky.

Z české omladiny vydala „Almanach", v němž potkáváme se s několika nadějnými talenty. Konečně jest nám vytknouti sbírku básní nadaného slovenského básníka Vajanského (ml. Hurban) „Tatry a more".

Než jako ve veršované poesii pohledme se stručně rovněž v poetické prose i shledáme, že i tu jevil se v roce minulém velmi živý ruch. Vydávalyť se souborem samostatné, romanopisecké a novelistické práce některých našich vynikajících autorů, které v různých časopisech uveřejněny byly. Zde uvedeme se o pracích starších, jež nového vydání se dočkaly a pak o nových.

Mimo pokračování spisů V. Vlčka, J. Vlegra-Moravského, Tyla a Bož. Němcové v Kobrově národní bibliothece uvádíme Fr. Ravdy „Sebrané povídky" pro lid (serie II. 1-2), Ondřeje Černyševa, román od Jul. Veyera ve 2. vydání a Nerudových „Feuilletonů" svazek V. –

K pracím ryze novým, jimiž ať si román či novela či povídka byla vzdělávána, na prvém všem právem klademe místě Svatopl. Čecha „Povídek, arabesek a humoresek" díl druhý a třetí. Vynikají jadrným obsahem ze skutečného života vzatým, duchaplným a jadrným vypravováním, které jednak svou plynností a vytříbeností mluvy, jednak svěžím vtipem a ušlechtilým humorem mile nás pobaví a vábí. — Romanett Arbesových vyšel díl druhý, v němž obsaženy jsou: Ukřižovaná, Ďábel na skřipci a Akrobati. Arbes oblibuje si vůbec v látkách chmurných, rozechvívá rád čtivy líčením děsných, neobyčejných až fantastických zjevů. — V. Beneš-Šumavský napsal arabesky a drobné kresby „V mraku a světle". — Plodný spisovatel Beneš Třebízský, od něhož velmi poutavý, vlastenecký duchem provanutý vesnický román v Loňské Usvětě uveřejněn byl, vydal první svazek svých historických obrazů „V červancích a lesku kalicha", kde jsou dvě zajímavé povídky „Pod Karlštejnem" a „Jan Abatyše". Matice Libuše obdařila své členy dojemným románem zesnulého J. J. Stankovského „V slávě herecké", jenž se vztahuje na rozvoj života národního, pokud se jeví v divadelním světě českém. Obratný novelista A. Jirásek vydal historické obrázky „Z doby bouřlivých dob". Pět v tomto svazku obsažených povídkami prochvívá líčení zajímavé, k němuž se druží ušlechtilá mluva, lahodná forma a dokonalý sloh. — F. Dvorský jal se práce své vydávati v Matici lidu pod titulem „Staré obrázky". První svazek obsahuje čtyry zdařilé a dovedně kreslené povídky: Alenku, Paní Růžeckou, Na námluvách a Smutnou historii. — Rud. Pokorný podnikl souborné vydání svých povídek, jichž vyšel svazek první pod názvem „Domácí obrazy". — Jos. Holeček vydal kromě dvou svazků kreseb „Za svobodu" též svazek „Černohorských povídek". Berta Mühlsteinova vydala první svazek „Povídek, novel a arabesek a Stroupežnický „Rozmarné historky". —

Z časopisů přispěly k belletrii měrou vrchovatou. Vzpomínáme tu listův V. Vlčkovy Osvěty (Bludné duše a Rodinná sláva), Květů, Světozora, Lumíra, České Včely, a j. —

Obrázky ze života. (Br.)

II. Na prvotinách.

Bude tomu málem dvě leta, co jsem jak tě říkají poprvé byl na prvotinách. S jakou radostí jsem se na tu krásnou slavnost připravoval, netřeba vykládati. Nemohl jsem ani dočkati, až ta chvíle nadejde. Bylo to od nás hezky daleko a proto vydal jsem se na cestu hodně brzo. Na takovou věc, myslil jsem si, raději přijíti dříve než pozdě. Proto jsem přišel ke primiciantu o den dříve, než bylo třeba.

Ač s ním nebylo mnoho řeči, mluvili jsme přec o tom a onom, zvláště jsem chtěl vědět, kdo všecko na prvoliny přijde. Mezi jinými slyšel jsem též jmenovati kukátkaře.

„Dobrá", zvolám, aspoň budu jednou toho kukátkaře viděti a zvím, co je to zač. Potom jsem dávno tomu zapomněl a nejednou jsem řekl, když jsem četl jeho kukátko, že musí býti nabíjená šelma." Od té chvíle prohlížel jsem si každého příchozího hosta, není-li to kukátkář a těšil jsem se tomu velmi, že jej poznám.

Nyní může každý, kdo jen chce, kukátkáře lehko poznati, protože se už prodává po světě jeho poltré. Tenkráte to však ještě nebylo, a proto kam kukátkář nepřišel a sám se neukázal, tam ho nemohli znáti.

Než tedy dále k našemu primici, abych vám pověděl, jak jsem kukátkáře poznal a jak se mi líbil.

Když měl pan primiciant mši sv., stál jsem u oltáře vedle jednoho velebného pána, jenž mimoděk pozornost mou na sebe obrátil. Byl ne příliš velký, ale silný, nevkuli tlustý. Tvář jeho byla příjemna, ale nápadně zamračena, oko přimhouřené, hněvivé, a stále cosi bručel, že na něj „táhne". Pohlížel jsem na něj po oku a sotva jsem se smíchu zdržel, tak cosi potutelného, šťeráckého koukalo z celé jeho postavy. „Pojednou se otočil, zabručel a zmizel v sakristii – nechtěje déle státi na průvanu.

Sotva jsme přišli z kostela domů, hned jsem se ptal svých kolegů, kdo ten velebný pán jest a jak se jmenuje. A tu slyším k velkému podivení: to je pater Kosmák.

Kukátkář stál nedaleko nás. Jakoby nás byl slyšel obrátil se a přistoupiv k nám ptal se nás každého na jméno. Když přišla řada na mne, ptal se odkud jsem.

„Z Inačovic" zněla odpověď.

Kukátkář se odmlčel, prohlédl si mne od paty k hlavě a pravil: „no! budete za 20 let „jinačí"." A obrátiv se odešel. Při tom se tvářil tak vážně, že jsme se všichni dali do hlučného smíchu.

Byla hostina. Společnost byla velmi četná a vybraná. Obědvalo se v zahradě pod stinným loubím z čerstvého smrčí. Bohoslovci sedli jsme si všichni pohromadě, abychom se mohli volně bavit a měli jsme tu přednost, že s námi zvolil sedět pan primiciant, ač honorace duchovní i světská chtěla jej živým Bohem dostati na první místo mezi sebe.

Zábava jaksi z počátku vázla, jakož to vůbec při hostině bývá, že napřed hledí každý svého talíře, a teprve když sklenice se nápojem se perlícím rychleji počnou kolovati, holdováno žertu a šprýmu. Ale když to už trvalo dlouho, mrzelo nás, že kukátkář sedí tak mrtvo.

„Však jen počkejte, až přijde jeho hodinka", pravili druzí, kteří jej blíže znali.

Vtom kukátkář vstal od stolu, dal ruce do kapes a jakoby zamyšleně pomodešel zvolna několik kroků. Postaviv se pod kadlátku napnutým okem prohlížel si celou společnost.

„Kukátkář, kukátkář," voláno hned na

všech stranách.

Tu vstal místní pan děkan, šel za kukátkářem, a vzav jej pod levé rámě vedl jej k prvnímu stolu.

„Kde se ozývají hlasy po kukátkáři, cítená společnost by jej ráda poznala, tedy jej musím představiti," pravil žertovně a již jej vodil a ukazoval ode stola ke stolu.

Kukátkář tvářil se při tom velmi vážně a jeho komická poklona, kterou u každého stolu přicházeje a odcházeje opakoval, prozrazovala, že mu něco hod kůži věží.

Když přišli k poslednímu stolu, a kukátkář všem byl představen, poklonil se panu děkanovi a pravil: „Dobře.' ale nyní za to, že jste mne ukazoval, vyberte něco na stavbu mého chrámu, Pane."

Dříve než se toho nadál stařičký pan děkan, jemuž ten žert s kukátkářem pěkně svědčil, měl již kukátkářův klobouk v ruce a chtěj nechtěj musel vybírati.

Kukátkář s hlasitým smíchem odběhl ze zahrady.

Když pan děkan stoly obešel pořád naříkaje, že musí žebrat, za společností oběžovat, kde se vzal, tu se vzal opět kukátkář a pokloniv se panu děkanovi pravil:

„Odpusťte důstojný pane, když komediant ukazuje opici, nikdy nevybírá ta opice, nýbrž komediant," a shýbnuv se opět zvěracky odběhl.

Celá společnost vyprskla ve hlučný smích, a na všech stranách tleskáno a volánо po kukátkáři.

To byl začátek zábavy, která potrvala v nejbujnějším proudu až k půlnoci. Kolem kukátkáře vše se otáčelo, nikdo z něho oči nespustil. „Musel bych dlouho psáti, abych aspoň část těch kousků vypověděl, co všecko za ten večer navyváděl. Nasmál jsem se tehdy tolik, že jsem dva dni ještě po tom měl z toho v boku „prchaní."

Před rozchodem bylo ode všech kukátkáři na zdraví připíjeno, načež on vážnějším hostům též přípitek pronesl v tento smysl: Přál, či vlastně sobě od něho, aby nevařil tak špatné a drahé pivo; myslivec má častěji pamatovati na zajíce se zajícem neb kusem sunčího, kupec má poslati kávy a cukru a tak vyčetl každému jeho levity.

Potě odebral se k vozu, který připraven už déle na něj čekal, zabalil se i s hlavou do pláště cestovního a za provolávání, na shledanou odejel.

Tak jsem poznal kukátkáře a vždy znova rád si na něj a jeho kousky vzpomínám.

Sněženka. (Bn.)

„Ty ptáci v chýši v kolia v lese,
Ty kalky vonné již probuďte se!
Kdo v zimním domě spí ještě sen,
Vstaň v život, rykot, spěš rychle ven!"

Sněženka volá v dálekou zemi,
Rozlehá zvuk se již krají všemi
A zvučí stále i v noc i v den,
Až ve smír vstává jsa probuzen. (Dle Scheurlina).

a blízku jaro; na sklonku zima.
Sněženka volá: „Kdo v spánku dřímá,
Vstaň a pojď v role, v les, v luhy ven.
Počíná život, umírá sen!

MESEM.

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

První svatá noc.

(Bn.)

Mraz nejistoty, mlžné obrazy,
poušť Arabie lačná života
ston muže mdlého hrůzou prování.
„Ret-, kam se podějeme?“ vzlykotá,
zle bídy nástin hrá mu ve tváři,
on mladý jasa stýská na stáži.
Kol ducha jeho temný létá stín
a zmítá jím, jak vchabé rákosí
když sever s větry rozvazuje klín,
neb vzrostlý kmen ledu nanosí;
sloup nadšení, jenž plá mu k pomoci,
jest bludičkou a vede do noci.
„Kde pravý Bůh?“ muž úpí v vzdoufání-
„Lež bídná klam jest služba Molochu,
Bál s Minotaurem-druze rouhání,
mstné Astarté hřmí nebe na sochu
a Zeus krutý v chrámu božských žen-
jest Hesiodův klamný čarosen.“

On v strachu maně kvapí ke skále,
jak ovce když si hledá pastýře:
„O, vydechněte spousty zsinalé
a ukojte mou touhu po víře.!“ –
A ruka tiskne balvan ke hrudi
a mní, že Bůh se z něho probudí.
Hled skalný zase v hůru zvedá se
a ústa mluví k hvězdám se vzletem:
„O bytosti, zda víte o spáse?
Zda cítíte a jdete se světem?“ –
A hvězdy jedné paprsk ohněm vzplál:
„Jdi k Bohu, červe, povedu tě dál.!“ –
A muž hned sevším, co mu nejdražší,
jak dítě letí svatým za světlem,
jež naději v něm skleslou povzbuží
a ku stáji ho postaví za Betlem:
tam zpěv a jásot, zjevy andělů...
on červ se chvěje v hrstce popelu.

Zrak jeho matný bloudí po křesle
a démantovou hledá korunu...
a žasne, jásá – klada na jesle,
co králi chystal „Bohu – ke trůnu.
Již nechvěje se pod ním černá zem,
on vidí sebe „Božím obrazem.

On vidí lesklou nebe oslavu,
on cítí vonný dech a slyší hlas:
„Noc svatá balsám vlila na hlavu
a vzňala plamen, jenž ti dávno zhas"
a smělých tužeb osvěžila květ" –
Muž kloní se a do hor letí zpět.

Krok jeho stanul v lesním úvalu,
kde zástup pálil úly dítěte:
„Vy bloudi slepí!" – pravil v zápalu –
„Jak dlouho sebe vražditi budete?" –
a rozmetal jim oheň po háji...
– Dav stmulý šel za ním – ke stáji.

*

O, noci svatá, ve tvůj hvězdný plášť
když vesmír lepý úly zahalí
a v peklo zdá se prchat hněv i zášť,
mé oko jakás chmíra zakalí:
Ne, dav, jenž „Pravdu tepe do tváří! –
Kdo světlem „Svým ho ve tmě ozáří?

Hucova skála. (Brn.)

(Obrázek zdávna a blízka.)

„Co se vám stalo, tetičko?" – ptal jsem se s podivením.

„Počkejte jen, mládenci, až přijdeme za mladinu Rosecky ho, všecko vám vypovím," zašeptala bázlivě, že jí sotva rozuměti bylo a pobídla nás, abychom si pospíšili. Bezděky a mlčky kráčeli jsme podle sebe z lesa ven. „Když jsme šli okolo kamene, u něhož prý Rosecký strašival, stařena vložila hlavu v levou dlaň a tiskla si oči. „Přešli jsme mladinu a zase dýchali vůni, co nám jí větřík z polí žitných nosil. Michalka pozdvihla hlavu a usmála se; viděla „naši nedočkavost".

„Nerada o tom povídám, ale jak bych se na vás podívati mohla, kdybych vám toho nedopřála?" – stařena mluvila zase veseleji, ale přece již poněkud vážněji. „Kdykoliv tady jdu tou mladinou vždy mi bývá tak úzko a takovou cítím slabotu div nepadnu. Ať otlačím-li si oči, přijde na mě mrákota a v té hrůzi a tak ztrápen, jak jsem ho tehdy u nich viděla, když po funusu vstoupil do dveří – nebožtík Rosecký stojí přede mnou."

„A proč jste se tak zlekala, když jsme se o Hucově skále zmínili?"

„Děti, to je zvláštní pohádka a úzce souvisí s domem Roseckých. Už pradávná kletba na něm spočívá a nejednou se také ukázala už." – Stařena se zamlčela a zdálo se, jakoby znovu zkoumala naši zvědavost, ale nesměla

ničeho zatajiti a ani by byla nezatajila; „vždyť“ na očích jí bylo viděti, jak ráda by si ulevila.

Šátek s hlavy si stáhla, poněkud do obličeje, kož předělala a do druhé ruky a s chutí se jala vypravovati. — — — —

Už prý tomu tuze dávno, co se v kraji našem bezbožná rota loupežnická zahnízdila a za příbytek si vyvolila skálu v lese nejhustším, kam živá duše nevkročila. Vůdcem roty byl pověstný tehdy Huc, při jehož jméně třásla se chatrč rolníkova i hrad rytířský. Nikdo z okolí ho neviděl, ale hrozně si ho každý představoval. Daleko do kraje zbůjníci jezdili na lup a co naloupili, snášeli do skalní skrýše své. Ale při všech výpravách loupežných štěstí jim mnoho nepřálo, když i hodně peněz a skvostů drahých naloupili, pokaždé za se několik druhů ztratili a tak počet jich se den ze dne málil. Najednou se rozhlásilo, že všecka rota byla zjímána, jedinému jen vůdci že se podařilo utéci — a zpráva ta donesla se i do mlýna B..ského. Mlynář se jmenoval Rosecký a byl na haléř jako Čanbůh rač nás chránit — žen pokušitel na hříšnou duši; byl by si dal snad pro krejcar koleno vtáti. Zaradoval se velice ze zvěsti té a již měl plnou hlavu plánů, jak se svými do lesa vtáhne, lupiče posledního přepadne, zabije a poklady ze skály pěkně vyklidí. Hanbu svůj svěřil nejstaršímu tovaryšovi, nařídil mu, ať nikomu ani slova neříká a na ráno se připraví.

Schylovalo se k večeru. — Mlynářka stála před stavením a dívala se do vody, jak se kapře vymršťují. Postavy byla vzrostlé, údů pevných a silných a z tváře hleděla jí odhodlanost. Hlaš mlynářův a dětský výkřik ji z příjemného klidu. Rychle se obrátila a jako před hadem couvla nazpět. Mužík jak pařez zavalitý v mysliveckém šatu stál před ní. Hruza mu šla z pohledu, vlasy a vousy kosmaté bez ladu a skladu splývaly v divokou směsici a po boku mu visel nůž zpola již zanudlý podle karabiny. Mlynářce prohlesklo hlavou neblahé tušení.

„Chci viděti mlynáře“ — zahoukl si znovu na ženu, jež se již poněkud z úleku probrala a myslí nabývajíc neohroženě mu se dívala do divých očí.

„Tam vzadu.“ — pravila hlasem pevným, na dveře ukazujíc, jež byly na konci síně, a vedly do mlejnice. Mezi tím, co se tam válcovité tělo mužíkovo dokolébávalo, mlynářka pádem vrazila do světnice, jež byla zrovna na kraji, přiskočila k muži, an si právě zbraň prohlížel a z ruky mu vytrhla pistoli.

„Nabito-li?“ — Mlynář hostejně přikývl. — „Proboha! pozor, dostaneš hosta, ani se nenadáš“ — pravila mlynářka potichu, a kvapně vyběhnuvši do síně, zaměřila k mlejnici se zbraní pod zástěrou.

„Slyšte!“ — volala na neznámého, „zde jest.“ — Mužík se obrátil a mrzutě přišel okolo nic ke dveřím u světnice. Vstoupil a postavil se mezi Roseckého a stůl, na němž zbraně ležely s takovou rychlostí, že mlynáře až mráz obešel, když se viděl tak osamocen. Dveře byly do poloviny otevřeny a v nich stála mlynářka nikým

nejsouc pozorována s pistolí v ruce.

„Červe!“ – zaváhal zbójník a uchopil Roseckého za prsa – „rozbiju hnízdo tvé a uvážu ti na krk skalisko a v bařinu tě hodím bez dna a i se vší havětí, co v domě je, do halíře li mi nesneseš, což nakrabal lakomou rukou svou. Teď ani slova mi, drahá-li ti jen chvíle života.“ –

Mlynář se mu chvěl pod rukama, úzkostlivě se ohlížel po skříni a z místa se nehýbal. Radějby byl snad duši vypustil, než s penězy se rozloučil.

„Tak, tys neslyšel? Pak pospěš tam, kam tolik jsem jich sklátil už a vyřiď, že nejsi ještě poslední“ a zdvihal ruku vražednou.

Výkřik a rána zahučely mlýnem najednou. –

Tovaryš všecek byv ranou polekán, přiběhl se ze mlejnice podívat, co se děje. Zbójník ležel s roztříštěnou lebkou na zemi, lakomec hleděl s úsklebkem na nůž, jemuž právě ušel a mlynářka všecka rozechvělá kladla na stůl pistoli.

„Byla to od vás, panímámo, odvaha“ – domlouval mlynářce tovaryš – „nemohla jste mě zavolati včas?“ –

„Bylo třeba jednati rychle a opatrně – a vidíte, a přece se nám nic nestalo“ – dodala mlynářka s úsměvem a pohlédla při tom na muže, jakoby čekala od něho pochvalu.

„Bohudíky.“ – oddechl si Rosecký až ku podivu chladně – „jsme aspoň bez práce. Ráno se podívám ku skále sám, když. Kluc tam již strašiti nebude; ale teď mu věčka na usteleme.“ – Venku bylo již hodně tma. Mlynář nařídil přísně, aby se o události té nikde nemluvilo, vzal s tovaryšem zabitého lupiče a nesli honěkam k rybníku.

Rosecký měl noc nepokojnou. – Ráno se nemohl dočkati. Ještě před sluncem východem vyskočil z lůžka, připravil se na cestu a ubíhal k lesu. Bloudil houštím, hledal dlouho a dlouho, až konečně skálu nalezl. Stál u díle, ale kudy jen za pokladem doskály? Tak tu před ním stála jakoby z kovu slitá. Šibu obrá odvaloval balvany, ale nikde zlata, nikde stříbra, jen hromady kostí lidských všude prachnivěly. Z kostí přehrabal a zemi rozryl – leč všecko nadarmo. Mlynář byl zdrcen; s nepořízenou a s mutnou vracel se domů a div si nezoufal. (Dokončení.).

Dobrou noc. (Fr.)

Všechněm krásnou, dobrou noc,
kdo již v spánku i kdo v bdění:
dítkám stromky od vánoc,
hochům boj a hudby zvnění,
mužům velkých činů moc,
starcům blízké smrti snění,
všechněm krásnou, dobrou noc,
kdo již v spánku i kdo v bdění. (Fr. Fougué).

pannám něžnou nevinnost,
pěvcům lesklé nebes báně,
matkám dítek budoucnost,
již jim chystá ruka, Páně,

V noci.

(Píše.)

Světlá noc tak tajů plna,
jako píseň slavíkova,
kdy v ní přeje nitra touhu,
kdy v ní přeje lásky slova.

Co je krásy, co je lesku
na té modré nebes pláni:
hvězda každá z diamantu
hledí na mne v usmívání.

A ta luna s tváří bledou
což se leskne, což se třpytí!
Sat jak princezka má drahý
ze stříbrných stkaný nití.

Kol mne lesy v blahém snění
šepotají jemně, tiše — —
slyš ten dech, tak vonný, táhlý —
příroda to v spánku dýše.

Vonný dech, že zachvěji se
všechna srdce sladkou touhou,
že se vzbudí ptáče v hnízdě
a že pěje píseň dlouhou.

I v mé srdce divná touha
loudí se, jak větrů vání:
„proč ta krása věčna není,
proč pak hyne za svítání?!“

O Panně Marii v umění církevním. (O)

(Dokončení.)

Přirovnáme-li tvář, Matčinu Synově, zdála by se nám nepoměrně mladistvou; slyšme, jak věc ospravedlňuje „Michel Angelo sám:[xx]) Což jim není známo, (kteří mu výtku činili) že paním srdce čistotného a mravův ušlechtilých vnady i jara neubývá? Čím více u blahoslavené Panny, jejíž duše ani stínem smyslné žádosti zhoubně se těla dotýkajícím, nebyla poskvrněna! Jestliže tedy již přirozeným spůsobem vysvětluje se u ní květ i vnada mládí neubývajícího, dlužno uvážiti, že také zvláštním působením Božím světu mělo se objeviti i dosvědčiti panenství a ustavičná čistota matky Boží. U Syna však nejevila se toho potřeba, nýbrž snáze pravý opak. Světu mělo býti zjeveno, že Syn Boží na se přijal přirozené tělo lidské a že jako člověk kromě hříchu podrobil se všemu, čemu podroben jest obyčejný člověk každý. Tudy se ani nevyžadovalo, aby lidská stránka do pozadí ustoupila před Božstvím jeho. Není se tedy diviti, že P. Matku Boží u přirovnání se Synem, jsem provedl mnohem mladší, než v onom věku obyčejně bývá; Synu však stáří přirozené

xx) „Méthod“ 1876 Michel Angelo.

jsem ponechal."

O smrti P. Marie zachovaly se nám mnohé staré tradice, jež sv. Jan Damascenský zaznamenal dle zprávy, kterouž jakožto staré podání, Juvenal, patriarcha, Jerusalemský, podal na dotaz císaře, Marciána (+457) a manželky jeho, Pulcherie. Vyjímám jen, co církev prakticky potvrzuje, slaviť jižod starodávna svátek Nanebevzetí P. Marie. Vnuknutím Božím sešli se k smrti Bohorodičky všichni Apoštolé vyjmouc Tomáše; v jejich středu zemřela Maria s mrtí blaženou, její tělo slavně pochováno. Třetího dne doraził Tomáš do Jerusaléma; na jeho prosbu otevřen hrob, byl však prázden, jen líbezná vůně z něho dýchala, neboť duše se opět spojila s tělem a Maria vzata do slávy nebeské. Tomáš bylo opět nevěřícím; pohledev však vzhůru spatřil, jakož i ostatní Apoštolové Bohorodičku vznášející se mezi anděly do slávy nebeské. Smrť P. Marie často vyobrazována; nejšťastnější s mrť, již si umělec vědělpředstaviti, hleděl zde podati, při čemž zase středověcí umělci nám vobrazují, jak zbožně se umírala za jejich časův. Maria drží v hustá kropičku, jeden z Apoštolů kropí svěcenou vodou, jiný předříkává z knihy a j. Někdy Kristus přijímá duši, Matčinu v podobě malého dítka. Četněji se však u nás vyskytuje Nanebevzetí P. Marie, a sice: buď Maria se vznáší k nebi v oblaku, andělynešena, anebo Apoštolé shromáždění kolem otevřeného hrobu, v němž růže viděti, hledí za Marií, ana se k nebi vznáší.

Při korunování v nebesích Maria klečí před nejsvětější Trojicí a Syn Boží jí klade na hlavu korunu.

Sv. Augustin a jiní vykládají v l. c. 12 ver. Apokalypse o P. Marii. Místo ono zní: „Žena oděna sluncem a měsíc pod nohama jejíma a na hlavě její koruna dvanácti hvězd"; dle toho Maria často malována královnou nebeskou.

Měsíc, z hustas lidskou tváří, od starodávna znamená církev, které od slunce, Krista, světla i lesku se dostává. Na půlměsíc při obr. Bohorodičky poji se též myšlenka na přemožené pohanstvo, Saraceny a Turky, jakožto i pohany v Evropě severní. Vez na kuřádu německého viděti též Marii stojící na půlměsíci. Na obr. neposkvrněného Početí stojí P. Maria na zeměkouli s měsícem, září v krásou panenství, prostovlasá, s očima k nebi pozdviženýma ruce na prsou složeny, nohou potírá hlavu hadovu. Význam tohoto podávají nám ona slova: „onať potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její." Kolem hlavy má též často dvanáct hvězd, roucho bílé, plášť modrý někdy i hvězdami posetý. Na příklad uvádím skvostný obr. na skle v kapli semináře kroměřížského. Jakožto Matka milosrdenství, pomocnice křesťanův, útočiště hříšníkův, rozprostírá svůj plášť, jehož cípy někdy andělé drží; k ní prosebně vztahují ruce křesťané. Obr. P. Marie, jak pomáhá duším z očistce, dosti často vidíme.

Obr. Marie růžencové bývají rozděleny růžencem, neb věnci růžovými na několik polí, v prostředku stojí Maria na zeměkouli v oblacích, na ostatních polích do kola tajemství, ru-

žencová. Někde podává Maria růženec sv. Dominikovi, kterýž o pobožnost růžencovou má veliké zásluhy, aneb rozdělujeť růžence křesťanům. Na stěnomalbě v postranní lodi z dejišť hradčanského dominikánského, na níž jest letopočet 1600, stojí Maria se svým dítkem na zeměkouli s půlměsícem, na hlavě korunu, všecka jasnou září sluneční jsouc ozářena; v ruce drží růženec, jakož i Ježíšek, roucho má červené, plášť modrý. Na dolní části obrazu viděti zástupce celého křesťanstva, všichni s růženci v předu, papež i císař.

Ještě novějšího původu než obr. růžencové jsou obr. srdce P. Marie. Nejsvětější Panna ukazuje na své srdce ozářené, růžemi ověnčené a mečem probodené, z něhož září plamen lásky, své k lásce; v druhé ruce někdy drží lilii. Obyčejná podoba srdce jest známa; dva úseky kruhové na hoře, dole končí uhlem.

Nimbus čili svár kolem hlavy bývá kulatá bez křiže uvnitř, jejž vidíme v září božského Dítěte neb i na jiných obr. Kristových. Malá září kolem hlavy jest často rozšířena kolem celého těla; od věku 16. forma ovální.

Zvláštní zmínku zasluhují černé obr. a sochy Bohorodičky. Měly by sice doklad v onom: „Jsem černa, ale krásna (lepa), dcery Jerusalémské“ (Cante. 1, 4.) avšak nepodobá se, že by toto místo bylo zavdalo podnět k černým, vlastně tmavým obr. a sochám P. Marie. Pravděpodobnějším zdá se, že sochy takové byly z počátku z dříví hnědého neb aspoň z takového, jež později různými olivy sčernalo. Dle těchto soch malovány hnědě obr. zvláště když ony sochy velmi vážny byly pro své stáří neb časté zázraky; aneb původní barvy na obr. různými chemickými změnami sčernaly. Jinde zase mají tmavé obr. národní význam; černoši brasilští výhradně cti černé obr., Abyssiňané malují nejen P. Marii ale i ostatní, Svaté tmavohnědo dle své barvy tělesné. Též u nás takové obr. a sochy nejsou vzácností; tak na př. v kapli loretské na dómě soška, též v sakristii kostela sv. Mořického, obr. v sakristii sv. Michala, nejčastěji vídáš P. M. Častochovskou.

Ještě se zmíním o sochách Nejsvětější Panny, v různé plášťky a šaty navlečených, jak je též u nás, zvláště na venkově nalézáme. Venkovským lidem ony krajky a pentle velmi líbí, zvláště děvčata si libují, vidí-li P. Marii podobně nastrojenou jako sebe. Nejšťastněji věci podobné neradno odporučeti, již proto že na mnoze nevkusny jsouce jeví málo vkus vystříbený; též obyčejně malicherny a omšeny jsou a se vznešenosti i královskou důstojností Bohorodičky se nesrovnávají. Ještě větší zálibu na sochách Marie oblečených jeví živější fantasie na příklad Vlachův; uvádím zde úryvek z cestopisu po Italii od P. Veselá: „Co nám při návštěvě některých chrámů Neapolských velmi podivno bylo a nás velice nemile dojalo, byly sochy podivně oblečené v některých kaplích chrámových. Nepěkně na příklad vyjímá se oblečené tělo Kristovo na kříži, byť byl plášťík sebe dražší.

Jinde zase ve výklenku za sklem stojí

socha Madonny v přirozené velikosti obležena v bílé hedbávné šaty dle střihu nejnovější módy a před ní rovněž v přirozené velikosti kleči muž v černých spodkách a fráčku, maje ruce sepjaté a oči vzhůru ksličené, Madonně obrácené.

Tímto končím pojednání, přeji si jen, bych alespoň poněkud přispěl ku znalosti a lepšímu oceněni této části umění církevního.[x]

Chor z Racinovy Athalie. (Bz.)

Jednání II.

Dokončení.

Hlas jedin.

Jak dlouho, Pane, my budeme se dívati,
Jak proti tobě se hříšníci spřahají?
Až ve chrám svatý tvůj mstivosti sahají:
Bláznivým zovou lid, jenž chce tě vzývati.
Jak dlouho, Pane, my budem se dívati,
Jak proti tobě se hříšníci spřahají?

Jiný.

K čemu vám tato cnost nehladká, pravice?
Proč sladkých radostí,
Požitku dálit se?
Váš Bůh vás těchto běd nex prostí.
Pějme, zpívejme, vce zástup ještěří;
V radostí v radosti, ze květu na květy
Vždy duch náš poletí.
Bláhov, jenž v budoucno důvěří!
Nejistý pochybný mijivých roků čas:
Užijme ještě teď života veškeří:
Kdoví, zda žít budeme zítra zas?

Chor celý.

Ať plačí, Bože náš, chvějí se v nížasu
Bídnící, již nikdy ve jasu
Pověčném tvé obce nezhlednou!
My nechat pějeme, jimž tvůj prst odkrývá
Světla tvá záživá.
My pějme tvé dary, tvoji moc bezednou.

Hlas jedin.

V hlaních všech radostí, v níž duch jich ponořen,
Co zbude jim? Jo, co zanechá nočni sen,
Jenž bývá klamavá nesmyslná.
Až procitnou (ó procit hrůzyplný!)
Co chudý u tvoji hostiny
Okoušet bude vždy blažené nevinu,
V poháru hořkého budou pít žlosyni,
Jejž přijmem za podíl až tvůj hněv bude plný
Veškerý zvrhlý rod zločinný.

Chor celý.

O procit hrůzyplný
Ó sen jedné hodiny
O blud nesmyslná.

x) K zpravenění mimo již naznačené čeřy táno: W. Menzel: Christliche Symbolik, J. Kreuser: Der Christliche Kirchenbau II. B., Názorný Atlas: Užitovné umění; G. Jakob: Die Kunst im Dienste der Kirche. –

MOSEM.

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Upomínka na přítele.

(Fr.)

am v dáli, v kraje s námi pobratřené,
kde, Balkánských se vinou věnce hor,
kde jitro vzchází z noci zachmuřené
a Phoebus letem vyjíždí na obzor:
tam zanesl jsi, brate, kosti svoje.

„Do zbraně!“ když vlasti naší zněło,
svou věrnou družku odporoučels Bohu,
dvé dítek drahých vroucně líbals v čelo,
jim žehnaje, a – říci to snad mohu –
v tvém oku tajně perla zaleskla se.
Pln naděje, že zdráv se vrátíš zase,
meč břitký k svému připásal jsi boku,
a na posled mi řeknuv: „Těš je tady,“
vmužile kráčels v bojovníků řady;
my stáli mlčky se slzami v oku.

Lvem statným hnaly voje, Moravanů

vstříc nepřáteli vrahu v krutou seč,
že sklem se láme ocel jataganů
a krví rudne bratří naších mečů.
S obětí mnohou bylo bojováno,
však odměnou jim vítězství je dáno.

Už spějí voje v vítězném davu
s odznaky slávy drahou na Moravu:
šat sedraný, krev zdobí oruží
a cáry z větších visí pouzí;
brat líbe brata v blahém shledání,
syn klesá matce v náruč otevřenou
a ona tiskne k prsoum jeho hlavu.
Ač věděl jsem, že marné čekání,
přišel jsem také s tváří usmrzenou,
můj žalný zrak bez cíle těkal v davu,
po kom jsem toužil, ach! se nevrátil.
Z řad četných vystoupiv vojín mně známý
truchlivě dí: „on není mezi námi,
on krve výkup za vlast vyplatil.“

Triumfem slavným voje dále spěly,
zpěv, hudba, ples, vše v jeden chorál jde –
jen já v bolesti volám osamělý:
„můj příteli! jak zahynul jsi? – kde?“

Z doby záře ranní. (Br.)

V.

Jasná hvězda bývalé druhdy moci a síly, slávy a velikosti hrdopyšné kněžny národů valně pohasla, starobylé bohů věkoživných příbytky zejí prázdnotou, přísný Kapitol vážně šedivou pokyvuje hlavou, a jakoby zrakem do budoucna hledícím vzkoumal příští svůj osud, se mraky a chmury halí vráskovitý obličej. Chrabrá Virtus, jež druhdy

ve srdci každého Římana měla svůj chrám, nyní již i ten spustlý z kamene jí vzbudovaný příbytek opustila. Týž lid, na jehož bedrech spočívalo druhdy panství nad veškerým tehdejším světa okrskem, jehož výbornými dobyl si ctnostmi, nyní jako bitina vetchá a jako větru vratkavý vánek se mění a změnitá a zákupnou svou přízeň věnuje tomu, kdo více mu požitku skytá. Než jako pod smrtným závojem nevlídné vládkyně zimy nepatrného semínka zárodek, jejž pečlivý otec podzimek tam byl uložil, skromně se skrývá, by za krátko k novému probera se životu a nadeje splnil v sebe kladené: tak pod vetchým tím plástěm zmírajícího pokolení uknětené příštího bujarého potomstva sémě se tají.

Ve hlučné jásotu vřavě, za zvuku hudby a zpěvu, v radosti a plesu, v lesku a nádheře průvod vítězoslavný krokem vážným beře se městem, širotřídým. „Řím na poslední dnes patří triumf!“ Skvělou sice všude zřiti okázalost, přepych i nádhera ve všem se vrací – než přece triumfu Pompejova, výjezdu Caesarova stínem zdá se býti triumf Diokletianův? V pestří davu směsici, za řadou bezpočetných voxů kořistí obtížených, za četným zástupem vzácných zajatců, za odznaky vznešených důstojností hrdý vítěz se ubíraje, zasmušilou k zemi kloní tvář, málo dbá radostných výkřiků, jež řinou se z úst dívek vzdávajících císaři svému na uvítanou, málo se kocha v živých těch projevech vážnosti a pocty, jimiž obsypávají hovlastní poddaní. V rozhořčené útrobě jiné se mu pocity ozývají, myslí rozháranou jiné myšlenky proletují. Ont' žezlem své moci země si podmanil, ont' v seči nejednou zkrotil hrdých nepřátel vůdce, ont' mečem bitkým dravé vzpoury pokořil pych, ont' bystrým věhlasem řídil veškeren země okršlek a dokud práva mohutný štít jeho třímala ruka, veškeren svět velikým zval ho caesarem. Ó kdyby tehdy života jeho nit byla přetrhla závistivá Atropos, pak jméno jeho v dějinách lidstva slavným by bylo by jméno. Než jinak mocní mu usoudili bohové. Od té, co spravedlnosti svaté ochranný štít s pancířem byl zaměnil bezprávného násilí, od té, co sluch svůj naklonil k zkáměřům rádců vrádymilovných, od té, co ku zhoubě věrných poddaných kruté vydal rozkazy, od té, co krví lidu bezbranného, věrných, Páně slulhů – nevinných Ukřižovaného ctitelů ruce své poskvrnil: nejbídnějším všech země tvorů cítí se býti. Před jeho zrakem stále ty trudné odhalují se obrazy, ont' zří ty proudy nevinné krve marně prolité, ont' vidí přečetné ty oběti vlastní své zvůle a vášně, hnětcho zástupy takého množství zdatných poddaných, a co zvláště nitro mu svírá: vidí, že vše jeho úsilí, všecky ty snahy marnými byly, práce že zmařena, cíl že nedosažen. Ba více ještě, ont' poslední z tyranů krutých o tvrké pravdě se přesvědčil neklamných slov: „Sanguis Christianorum novum semen eorum.“ – slova ta stále v uších mu zní a byť stokrát lichými je zval, jich váha stejná

jich pravda nezměnna stále trvá. Toť ona tíže, toť ono břímě, jež jako mocný balvan z mohutné urvaný skály srdce mu tíží. Slaviť sice triumf, než ten pokořením zdá se mu býti, cítí se přemožena mečem slabými, ctností však udatnými, Krista bojovníky.

V těm vítězství kyne skvělé, jim obrazce slavného triumfu nadejde den, kdy poprvé svobody právě jim rozvine se korouhev, již tolikeré pokolení chrabrých vojínů v překrutých bojích bylo obhájilo. Ta půda černá, jež tolika jest poseta rovy krví zbrocenými v roli úrodnou se proměni, z níž sémě vzklíčí bujné a poroste s nadějí v hojnou a bohatou žeň. Již vidím již jasnou tu jitřenku budoucnosti skvělé, zřím ty papuky stříbrotkané, jichž záře leskem a světlem tajemným se třpytí a jako lem ranního červánku pozlacuje temena hor nad okršlek zemský se pozvedajících. —

Lípa. (Bz.)

Na našem dvoře košatá lípa
hojným se posela květem,
z kalíšků drobných ambrová vůně
vůkol se rozlila světem.
Včeliček roje na květech bzučí,
sbírají pilně den celý,
na dílo vzácné medu a vosku
doma by dostatek měly.

Od zahrad letí pšenice snivá
na hebké usedne sněti,
v maloumké hnízdo vzdobáčku nese
potravu pro čtyry děti.
A dole v stínu starobou sešlý
dědeček s vnoučaty hraje,
srdce mu plesá, z pominek řada
v mladosti zaletá kraje.

Na našem dvoře košatá lípa
hojným se posela květem,
včeličkám medu udílí z květů
a léků kašlavým dětem.

Modlitba.

Když bouře mi se snáší nade hlavou,
když zloba lidská ukrutně mne stíhá
a ducha mého tísní pohrom tíha,
když duše den se změní na noc tmavou:
Ty zříš, o Boże, mysl ukrytou,
buď proti zlobě mojí zástitou.

Hucova skála. (Br.)

Obrázek zdávna i blízka.

(Dokončení.)

Od té doby uplynul rok a mlynář tak říkajíc za pomněl na skálu i Huce, o němž se domníval, že hnije někde na dně hlubokého rybníka. Ale Huc nehnil ještě, ba zuřivě si vedl ještě dlouhý čas.

Jednoho večera po parném letním dni mlynář s tovaryšem seděl přede mlýnem na kladách mlíky. Vzduch byl dusný a od západu vyvalily se na nebi černé houdy mračen, až hrůza člověka obešla, když se do nich zadíval. V dálky zahučel hrom, blesky se zakřižily a veliký kotouč prachu zavířil se na cestě ke mlýnu.

Rosecký s tovaryšem ustávali.

„Pánbůh nač chránit, ode všeho neštěstí" – tovaryš přerušil dlouhé mlčení.

„Neštěstí bude dobrý na lény a vody nám také přibude" – pronesl mlynář chladně hlasem temným jako pro sebe a nevšímaje si ani, že tovaryš se ve dveřích zastavil, ubíral se zvolna do světnice. Snad počítal, kolik mu blížící se liják vynese.

Venku se náhle zablesklo a tak jasně, jako by mlýn stál v plamenech a těžké kroupěje bušily do oken. Tovaryš odskočil leknutím od okna a mimovolně obrátil se ke mlejnici.

Ale sotva že krok učinil, jakýsi hluk z venku ho zase zastavil. Do síně vrazil muž jako hora vysoký a ohlížel se, kam vejíti. Šiják veliký vtisknutý měl hluboko na oči, zahalen byl v plášť a v prachu na botech rozplývaly se veliké kapky deštové.

Tovaryš k němu blíže postoupil.

„Dej vám Pánbůh dobrý večer" – pozdravil hocizinec hlasem nadmíru přívětivým. „Jste-li vy hospodářem domu tohoto?"

„Nejsem" – odvětil tovaryš poněkud nedůvěřivě a opětuje pozdravení cizincovo vedl hodnostářa mlynářovy.

Rosecký se s ženou ulekl, když takového velikána uviděl a hubená jeho tvář bez výrazu se zakabonila. Ale Rosecká se ihned vzpamatovala a když slyšela příchozího tak přívětivě mluviti a pohlédla mu do vlídné tváře, pěkně ho přivítala a ptázala se, co jim přináší.

„Kéž by můj příchod přinesl vám požehnání Boží" – zahovořil neznámý. „Jdu zdaleka a blízko; doufám, jsem již u cíle své cesty. Noc na hlavě a hrozná nepohoda dohnaly mě u vás hledati si útulku."

„Rádi vám ho také poskytneme" – pravila mlynářka s ochotou, slovy příchozího veškeré nedůvěry byvši zbavena. „Místa máme dost a člověk z cesty potřebuje posily." – Na to odešla, aby připravila nějakou večeři.

Cizinec laskavostí tou všecek potěšený odložil vlhký plášť a přisedl si k mlynářovi. Rosecký doposud slova nepromluvil, obličej

se mu pořád více svraštoval, byl jako na trní.

„Daleko-li odtud v lesích skála nějaká?“ cizinec ptal se po trapné chvíli mlčení Rosecké, jenž se mu zdál býti nějak chmurným.

Rosecký mu to trhlo: „Jak? skála?“ opakoval všecek ožilý, až v jeho očích se mu zableskло. V tom přinášela mlynářka na stůl večeři. „Ty, slyšíš, i lidé z dálky vědí o skále.“ Rosecká dávala své podivení na jevo. „Tot' dobře, že vám budu míti něco zajímavého vypravovati; poznáte z toho i účel cesty mé.“ Cizinec se posilnil a počal vypravovati. Rosecký slova jeho zvonna hltal.

„Byl jsem žalářníkem v jednom městě daleko odtud a mám tam dosud ženu a děti. Mnoho zločinců jsem dopravoval k šibenici, mnoho jsem jich viděl do posledního okamžiku života rouhati se, Božské spravedlnosti, mnoho jsem jich slyšel modliti se za hříchy: ale na nikoho jsem nepohlížel s takovou hrůzou, s takovým zděšením a zároveň s takovou soustrastí jako na lupiče, jehož jsem naposledy před týdnem vedl na popraviště. Když jsem poprvé do jeho vězení vstoupil, s výkřikem jsem nazpět zavrávoral; neboť zdálo mi se, že to šelma divoká jest přikována ke špalku, ne člověk. Jeho vzezření surové a krvelačný pohyb těla celého zakrývaly v něm obraz Boží naprosto a utvrzovaly mě v mínění mém. Sotva jsem chléb a vodu jemu k nohoum přistavil, již utíkal jsem bez dechu a třásl se na všech údech a celý den nic po mně nebylo. Bál jsem se dne druhého a vlasy hrůzou vstávaly mi na hlavě při vzpomínce na okamžik, až opět chléb a vodu ponesu. Již jsem to přinášel. Zbujník ležel na zemi bez vlády, jen chrapot smrtelný se rozléhal tmavým vězením. Opět jsem odcházel, než do smrti nezapomenu na ta muka pekelná — ten divoch ke mně promluvil, on kynul mi, bych k němu přistoupil. „Jsi první člověk na zemi, k němuž já s bázní mluvím, před nímž se svým ve prachu“ — zasípal potichu až mě zraky i sluch opouštěl. — „Jsi první, kterému já svěřuju, jak se lékám smrti.“ — Muž z lesů zaplakal. „Vy, lidé zbatí, nevíte co jest to pláč u takového člověka. Já jsem necítil nohou pod sebou, padl jsem na kolena a na hlas říkal krátkou modlitbu, nepozoruje z prva ani, že lupič opakuje slova má. Oči jeho dívaly se za mnou s bolestí, když jsem odcházel a já jsem kynul mu, že brzy přijdu zas. K večeru byl chladný a zastal jsem ho na kolenou klečeti. Usmál se a nesouvisle vypravoval o svém bohaprázdném životě. První lidé, které poznal, byli zbujníci, mezi nimiž rostl, až konečně i hlavou jejich se stal. Vražda a loupež byly jemu zcela všední mi a o tom prý mě mají přesvědčiti ony zpousty mrtvol a zlata tam ve skále, která byla jejich pelechem. Na to mi popsal zevrubně kraj, kde ta skála stojí a jak se do ní vstupuje. Den na to měl býti popraven. Když jsem ho odvazoval od špalku, nahnul se ke mně a šeptal: „Zvěstujte tomu kraji ubohému, že už ho tyranine bude — Hlas.“

„Kdo?“ vykřikli mlynář, mlynářka i tovaryš zděšeně najednou. „Huc? Což nezhynul již před rokem?“

„Před rokem prý mu zabili kdesi posledního druha a proto na vždy skálu opustil“ dodal ještě prostovzdečný cizinec a utíral si s čela pot.

Ve světnici nastalo ticho jako v kostele. Lakomý Rosecký nepokojem nevěděl, co si počíti. Hlavu měl plnou myšlének; div se mu nerozletěla. Ve skále přece peníze a on jich nedostane. „Ale on je musí dostati, všecky dostati“ zuby mu zaskřípaly a---

Mlynářka se zděšila pohledu mužova; ale aby nebylo pozorovati jejích rozpaků, pravila cizinci: „Nyní jste šťasten, příteli.“

„Jsem“ odvětil on, „ale jinak, nežli vy se domníváte. Chtěl bych, až se vrátím od skály, povím vám svoje záměry.“

Po chvíli odebrali se všichni na lůžko, ale nebylo jim stejně u srdce.—

Brzy ráno, když cizinec ze mlýna přímo k lesu odkvapil, Rosecký dlouho za ním se uškleboval, konečně zabručel něco nesrozumitelného, zahrozil a vběhl do mlejnice. Za malou chvíli jiná postava zahalená vykradla se ze mlýna a pospíchala rovněž do lesa. Netrpělivě přecházel Rosecký sem a tam a kostlivou rukou třel si vráskovité čelo. Byl jako na trní. Konečně k polednímu viděl od lesů někoho přicházeti a ihned poznal tovaryše. Skokem mu letěl naproti a již z daleka znameními vyzvídal. Tovaryš přikyvoval hlavou.

„A co žíkal?“ Rosecký se tázal, když se potkali.

„Inu, obušek můj mu tuze nebyl po chuti“ pravil tovaryš. „Lápal cosi o kletbě a Božím požehnání, ale teď tam ve tmě dobře odpočívá a kolem něho haldy pokladů. Štěstí pro váš, že je jich tam tolik; jinak byste mne už třeba neviděl.“

„Poklady?—Opravdu?“—Mlynář radostí nevěděl, či je, objímal tovaryše, skákal a běhal sem tam jako posedlý. Kloučnem stal se boháčem, jakému se tehdy leckdo nevyrovnal. Cizince však ve mlýně už nikdo nespatřil.—

Minulo zase několik roků a kdoby byl přišel do B...zského mlýna, byl by se tam ani nepoznal, jak bylo všecko proměněno. Rosecký ještě kostlivější než dříve, o žebrácké holi seděl předc mlýnem a čekal, brzy-li naň nový mlynář psy vyštve. Vedle něho plakala statná druhdy a rozšafná mlynářka. Peníze nespravedlivě nabyté odvracely všecko Boží požehnání od přibytku jejich a neštěstí za neštěstím je stíhalo. Několikráte se jim nevrodilo, mlýn jim shořel, okradli je a byli na mizině. Jak nabyli, tak pozbyli. Uštěchovali se do městečka do pazderny a tam v hanbě a bídě až do smrti se trápili.

Syn Roseckého byl člověk řádný a zbožný a přičinlivostí svou vzmohl se na slušný statek; ale co všecko platno, když jméno otce, Stýskala syn, Vyskal, promarnil. Plnila se kletba na rodu Roseckých a požehnání Boží od něho odstupovalo. Červem vsvědomí sešel do

hrobu i poslední – jakkoliv jinak řádný Rosecký a zbyl jen po něm jeden – ničema – – –

Slunce již bylo za horami a tma níže a níže padala k zemi. Byli jsme již ve městečku a Michalka přestala vypravovati.

Šli jsme právě okolo domu, co náležel druhdy Roseckým. Venku stál syn nebožtíka Roseckého – spadlá větev s neštěstného stromu – zpilý, že se sotva na nohou držel. Sloužil za pacholka v domě, v němž se narodil, jejž promarnil.

Michalka přistoupila ke mně těsněji a pološeptem pravila: „Štěstí ještě pro tu rodinu, že takového má potomka; s ním zajisté zajde i stará kletba předčasně.“ – –

Stařena se s námi loučila a na věži zvonili klekání. – –

Chor z Racinovy Athalie.

Jednání III. – Výstup III.

Joad.

Ej nový ve záři sluneční
Ční Jeruzalem kol ze sesutin zbudován
A nese na čele slávy znak poveční?
Mezi národech veleben budiž, Pán!
Hle, Jeruzalem ustal půvabný, vyvolený:
Odkud se sbíhají ze všech stran
Dítky, jichž nepěstí mi neznámá jich původu?
Ční, Jeruzaleme, tímě v tyn oblohy;
Hle – zásnou leskem tvým králové obvodu,
Na tváře padají králové národů,
Prach líbající ti u nohy:
Lid valem k tvé záři již kvapí úbohý.
Blažen, kdo pro Sion posvátným zápalem
Nadšen jsa v duchu svém zaplesá!
Rosu již deštěte nebesa,
A Spasitele nám vydej zem.

Výstup VIII. (Salomit-Chor.)

Salomit.

Jaký zmut nevlídný vám, sestry, cloní tváři
Zda přijme z letošních prvotin
Slonný dým obětí Hospodin,
Jež v tom dni šťastném máme klásť na oltáři.

Jiná dívka z choru.

Jaké to divadlo šeredné!
Kdo na dál by se, že bojovný
Uvidí tasený meč, kopí v ráz ředné
Jak blýská v dům míru milovný?

Jiná.

Proč, Jeruzaleme, k Jehově lhostejný
Umlkl, kdy vrahů zpupně tě pohaněl?
Proč Zbaven ale spoň statečný, nadšený
Slovem svým mocným nás nechrabřil?

Salomit.

Běda! kde na dvoře královském nadvládly
Zákonné nabyla mající síle!
Kde důstojnosti a úřady
Za slepou poslušnosti sluhám se uvalí
Kdo, sestro má, zvrácení zmužilý
Nevinně strojené úklady? (Pok.)

MOSEUM.

„Církev a vlast-ty v mojich mitují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Modlitba.

(L.)

O matko, Páně, nebes hvězdo jasná!
Ty zdroj i spásy lidstva veškereho,
Ty šťastná máti syna Boha svého,
Ty ochrano a družko hlavců spasná,
již zápoli tu s bouří života —
Ty panno čistá jako démant skvělý,
v němž zrcadlí se nebes lepota,
slyš tento hlas můj prostý, neuměly:

Když z moře tůní do výše se věží
a v bradla bijí rozzuřené vlny,
když chrlí mraky krup a deště plny
na zemi zkázu, zdrceno když leží
vše, duch co tvořil, národ vyvodil —
tu luno nebes, mocná naše skálo,
dej pomoc svou, by tento lid Tvůj žil
a láskou k Tobě srdce jeho plálo.

Ty jež jsi paní krále nebes, země!
když čarné moře kolem skal se vine,
když v přírodě jen klid a soulad kyne
a člověk zírá na ty krásy něme, —
však v srdci jeho vášní povel hřímí —
tu slyš o máti lidu prosté pění
a dodej odvahy, ať doufat smí
ve pomoc Tvoji v svatém rozvnícení.

Když země duní, zuří boje vřava,
když národ vášni svoji v obět klesá,
když svému činu vrah se směje, plesá
a moru zkáza dál se šíří dravá,
když poslední ne s Bohem chvěje zet —
pak, Maria, Ty jasná hvězdo mořská,
na tento shledni strastiplný svět
a buď mu k spáse láska, Tvoje božská.

O matko, Páně, nebes matko jasná!
Ty zdroji spásy lidstva veškerého,
Ty šťastná máti syna, Boha svého,
Ty ochrano a duško plavců spasná,
již zápolí tu s bouří života —
Ty panno čistá jako démant skvělý,
v němž zrcadlí se nebes lepota,
slyš tento hlas můj prostý, neumělý!

Sv. Ambrož obhajce práva.*) (Br.)

Kterak mocně církev hned od svého vzniku vlivem svým zasahala do záležitostí veškerého života společnosti lidské, jak veřejných, tak soukromých, o tom kterákoliv perioda dějin dosti výmluvně nás poučuje. Ba v jistém smyslu možno říci, že veškery dějiny vzdělanosti — v periodě křesťanské — jsou zároveň dějinami církve; není téměř oboru činnosti lidské, v němž by nejevilo se blahodárné církve působení. Zásady křesťanské vštípeny byly v život jednotlivých rodin rovněž tak, jako vládly veslem celého státu; zákon Kristův byl pravidlem církve neméně, než základem kterýchkoliv usnesení a rozkazů vrchnosti světské, a jakož jedna, toliko jest pravda, tak jedno také bylo právo, jímž říditi se bylo každému členu církve, ať již byl mocný nebo slabý, bohatý nebo chudý. Církev všude cit práva budila a mnohdy samojediná utlačenou spravedlnost hájila. Nejednou zajisté — zvláště za doby, kdy střední Evropa návaly cizích národů, jichž povaha a mravy zvláštní jemnosti právě

*) Dle dějin Dr. Weissa II. sv. 1. d. —

nevynikaly, stále měnila a vouvtváření se ztalo se, že osoby mocné, bas sami panovníci dovolovali si věci všelikému právu a řádu se příčících. Kdož tu směl pozvednouti kárného hlasu proti tomu neb onomu násilnictví? Toho neodvážil se nikdo, jediné církev stála tu jako pevné skály stěna, o niž prudce rozražejí se vlny rozčeřené, stála jako věž strážná, bouřlivé útoky všelikého bezpráví neohroženě odrážejíc a všelikému neřádu mocně stavujíc. Toho dokladem zvláště patrným, a zřejmým uvádíme tuto příklad sv. Ambrože, slovutného biskupa Milánského, jenž neohrožene na odpor se postavil nelidskému rozpudku a trestu císaře Theodosia vykonanému nad obyvately Soluňskými r. 390. Průběh událostí té jest následující:

Botharich, velitel vojenské posádky v Soluni, dal mladistvého a spanilého svého syna, který proti vůli otcově zvláštní dovedností a uměloství v cirku se vyznamenával a tím veškerého lidu přízeň v neobyčejné míře si byl získal, do vězení uvrhnouti, přese vši nevoli lidu, jenž miláčka svého v cirku těžce postrádal. Když přísný otec domluvami nedal se k tomu pohnouti, aby přání lidu vyhověl a syna z vazby propustil, počalo všeobecné kvašení, jež brzo ve zjevnou propuklo bouři. Toho stupně dospěla konečně rozjitřenost lidu, že proti vše na samu posádku útokem se odvážil a velitele i se všim důstojnictvem pobil a ve kruté zaslepenosti mrtvoly jejich nelidsky městem vlačel. Císař Theodosius, meška je právě v Miláně, jakmile očitou tom se dověděl, hněvem velmi se rozpálil, a ještě mimo to, Rufinus, důvěrný jeho přítel a rádce, ještě více oleje do plamene lil, císař tak vášní dal se unésti, že nad Soluňany strašný vyřkl ortel. Obyvatelé Soluňští totiž ničeho netušíce do cirku jsou vlákáni, a když v plném počtu se tam sešli, dáno vojákům znamení ku všeobecnému vraždění, což tito rozkazu jsouce poslušni chladně jali se vykonávati. Tři plné hodiny vraždili bez rozdílu, zda kdo vinen či nevinnen, nešetříce ni věku ni pohlaví, tak že 7000 (dle jiných až 15.000) lidu za oběť padlo děsné záhubě.

Událost ta ovšem pohnula myslemi všech; neboť sotva 80 let teprvé uplynulo od té, kdy poprvé znamení Ukřižovaného, Spasitele zaskvělo se na veřejných praporech říšských - a nyní tu čin spáchán hoden doby Caligulovy a Neronovy. Bezděky zraky všech utkvěly na Ambrožovi, jenž s císařem ve spojení stál velmi blízkém. Jeho vzněšený úřad biskupský, jeho přátelský poměr k císaři vyžadovaly, aby ho na těžký jeho poklesek upomenul. Což skutečně, Ambrož učinil s neohrožeností podivuhodnou. Theodosius přišel do Milánu, ale Ambrož se mu vyhnul odebrav se na venek, odkudž poslal císaři list obsahu velmi vážného; v něm vřele, jakožto přítel, uctivě, jakožto poddaný, ale zároveň vážně a jsa sobě vědom své

vyšší důstojnosti kněžské líčí, Theodosiovi dojem, jaký jeho přenáhlený čin na myslech všech způsobil, a aby váhy a důrazu dodal slovům svým, sděluje císaři příkře, že žádný kněz jeho biskupské pravomoci podléhající nesmí uděliti mu rozhřešení, on pak sám, že ani neodváží se v císařově přítomnosti sloužiti nejsv. oběť: nebo" již krev jediného člověka nevinně zavražděného by prý mu to zabraňovala, tím více pak krev tolika tisíc nevinných; konečně pak připomíná mu příklad Davida krále, jenž aspoň tuhým pokáním pokáním poklesky své snažil se smazati, i vybízí ho všemožně ku pokání.

Než list onen bohužel s výsledkem se minul; nebo" zdá se, že císař obsah jeho sdělil svým důvěrníkům, kteří ovšem namluvili mu, že on sám jest svým pánem a tudíž, že nikdo nemá práva jemu co vytýkati. Dle toho také císař jal se chovati; nebo" hned na nejbližší svátek Theodosius biskupovi takořka na posměch v obyčejné své úpravě nádherné a s družinou četnější než jindy brал se do chrámu. (Dokončení.).

Umírajícímu druhu. (O).

Již, již, náš drahý druhu, ubíráš
se z matky země v nebes kraje?
Ach! slední vzdech ti z nitra vyznívá,
a z dáli — Kristův prapor vlaje.

Již naposled své zraky potápíš
v tvář bratří, již tvá líce bledneou,
již naposled se na ně usmíváš,
tvá duše zírá — u vlast hvězdnou.

A naposled..... Již mužný oka blesk
ti zhalen mlhou zmírá, vadne,
již ustává tvé srdce v tlukotu
a tělo tvoje chladne, — chladne.

Písním českým. (O).

Vy písně české, perly skvostné,
jak líbě hrudí zvoníte!
Vy pohlíbváte tesknýsmutek
a srdce k plesům ladíte.

Vy luhem květným, šumným hájem
zvučíte v milou lahodu
a pramen těchy nehynoucí
jste týranému národu.

A žármutek, ať jarost bujná
se hrudí Čecha prohání,
vy v srdci jeho stále dlíte
až do sledního dýchání.

Slavíci na cestách. (Fin.)

(Humoristický obrázek ze života.)

V Hvězdy jest dnes jakési neobyčejné živo; pomyslil si kovář Dusík, blíže se ku známé hospodě v Holoubkově. Bral se obvyklou cestou; neminulo-li neděle, aby nebyl navštívil kmotra Škrobaře.

„Dobrej večír," pozdravil kovář vkročiv do nálevny.

„Vítám tě, Dusíku," děkuje pravil Škrobař.

„Vítat, nevítat, mně je vše jedno," flegmaticky odvětil kovář a usedl za stůl.

Hostinský odkvapil do sklepa a hned nato vracel se s „Dusíkovou holbou."

Kovář byl nesmírný konservativec, z jiné sklenice nepil, než ze své uvážené holby. Nemilým mu bylo zajisté, že nemohl dnes sedětí v zamilovaném koutě pod hodinami, kde bylo nyní několik už „napařených hostí." –

„Stehliku, podívejte se tamhle na Slavíka," prohodil po chvíli Dusík ku svému sousedovi, „ten si dnes přeje."

Při tom pohlédl opovážlivě na hubeného mužíka, drobné postavy, jenž sedě v koutě pod hodinami, co chvíle se podíval do plecháče.

Byl to Holoubkovský hrnčíř.

V celém Holoubkově nebylo většího mluvky nad Slavíka. Všechno viděl a věděl, všude byl, všeho měl dosti; byla-li řeč o řemesle, hned jal se vychvalovati své zboží, tvrdě, že po celé Moravě lepšího nenajde – a chudák hrnce, jejž ruka Slavíkova ulhnětla, zmínil-li se kdo o polích, hned popisoval svou záhumenici, mizerný to kousek políčka, kde jiného nic nespatřil, než trochu jetele; mluvilo-li se o dobytku, nevpomenul Slavík zmíniti se o svých kozách.

Začal-li mluviti o Vídni, sotva bys byl poznal, že tam byl jaktěživ jednou, když Jonka, svého prvorozence, do učení vedl; mluvil tak sebevědomě, tak úchvatně! Žošak běda, kdyby ho byl slyšel někdo, kdo taktéž ve Vídni byl. Zhatil vám, jen se mu od huby prášilo. Toho ovšem nezamenalo jeho posluchačstvo.

Dusík vždy jen opovržlivě pohlížel na „tlampače" – jinak Slavíka neznal a také nenáviděl, slovům jeho sluchu nepopřál; zakládal si nad míru na tom, že byl u vojanských, že ležel v Italii, že byl v ohni u Custozy.

„Škrobaři," ozval se mocně hrnčíř, tluka plecháčem o stůl. „Byl už, na vodičku."

„Vincku, kde jsi?" Při tom obrátil se namahavě na levo hledaje klučinu, jenž s pravé strany u tatínka stál, druže se ho jako přívěsek.

„Zde, zde," volal Vincek tahaje tatínka za pravou ruku.

„Aha, tys tady; nu vždyť já říkám, že se mne mé dítě nikdy nespustí. „Tu máš posilni se, budeš toho zejtra potřebovati."

Kluk popadl plecháč, jejž hostinský byl donesl a pil o všechno prýč.

„Slavíku," prohodil švec Šikora, „že se vám chce s tím holomkem vléci až do Bídně; dejte

ho ke mně, já Vám ho kapitálně vycvičím."

„Takhle dřeváky dělati, to byste ho naučil," odsekl mu Slavík; „Vincek musí jíti za Jonkem; Uděň, to je něco, ale naše hnízdo."

„Kovář u druhého stolu vzlétl jen vřel; domkař Havrátil měl hoco dvořeti, aby se nevzhl na pustověkého hrnčíře. –

Již dávno všichni hosté z hospody se vybrali, jen Slavík tam ještě kulákal. Konečně odešel také on. Jistě že se mu zdálo v noci o bídni....

× × ×

Slunce už dávno bylo na vysoké obloze denní svou dráhu nastoupilo, když Slavík slézal s půdy, kde v létě každodenně stůj co stůj spáti musil; ležel tam na „kořeni" – dodatečně doplňujeme, že byl rozhlášen v okolí jako znamenitý „homovochat."

Slavíčka už dávno připravila s nádaní a Vincek netrpělivě přešlapoval, nemoha se dočkati chvíle, kdy se na „mašině" uvelebí a k bídni pojede.

Asi za hodinu bylo viděti celou rodinu hrnčířovu bráti se směrem k P...icím. Na kopečku pod borovicí rozloučila se matka jak se synáčkem, tak se svým „starým".

Vinckovi, jenž se dosud jako pták byl nesl, přistřižena jsou jakési křídla; bylať mu matička uvázala na záda veliký uzel, jejž až k borovici sama byla nesla.

Slunce pražilo. Vincka, jenž téměř klesal pod břemenem, jen žeklo. Tatík pohlédl jen občas na synka a povzbuzoval ho, by pospíchal, „že zmeškají „mašinu"." –

K poledni dojeli do P...ic. Napřed se zašlo do hospody na trochu piva. Kluk byl jako na trní; pamatoval tatínka, že se omeškají. Tatínek nedbal. Teprv, když se pochutil napil, popadl ohromné zavazadlo, jež až dosud Vincek byl nesl, a pospíšil na nádraží.

„Zwo, Fuck nach Wien, vier Closs," volal do okénka, kde se lístky vydávaly. Chtěl bez pochyby ukázati, že je také v německé zběhlý. Úředník jen se usmíval.

Sotva že potom vstoupili naši milí cestující do vagónu, zazvoněno potřetí, zapískáno, a vlak se hnul k Vídni.

Společnost, v jaké se Slavík ve voze octl, nebyla právě příliš konetní; ležela neb seděla většinou pozemí. Mluvilo se česky i německy.

Náš hrnčíř byl z prvu na rozpacích, kde se uhostit, zda mezi Čechy, či mezi Němci; konečně rozhodl se pro Němce; jelť dobře.

Uložil své ohromné zavazadlo, posadil se s Vinckem na ně, zakryl tvář rukama, a dlouho, dlouho přemýšlel.

O čem? Vzpomínal snad na domov, na manželku, či zaletal již v duchu do Vídně, aneb hloubal ve vědě hrnčířské? Nikoliv. Slavík připravoval se k německému rozhovoru.

Za drahnou chvíli oslovil svého souseda dle zevnějšku barvířského tovaryše:

„Auch kommen nach Wien?"

„Ja wohl," usmívaje se, odvětil tázaný.

Slavík se zaradoval až pousmál. Proč? Bez pochyby že barvířovo „ja" nezaplechtl a „wohl" rozšířilo se asi o „e" a našemu hrnčíři znělo v

ujích hrozné slovo, volé?

Mrzela ho zajisté velmi ona domnělá titulatura, než vzdal se všelikého obhajoby, cítě, že němčinou by mnoho nepořídil, a za češtinu se snad jeda do bídně styděl.

Nepromluvil ani slova. (Pokračování.)

Věž sv. Volfganga. (Pokr.)

(sv. Volfánek)

Pověst.

Za panování císaře Josefa II. nastaly veliké proměny jak u věcech vládních, tak i duchovních. Mezi jiným bylo z rozkazu císařského mnoho kostelů buď odsvěceno a odevzdáno účelům světským, aneb i docela zbořeno. Tím stalo se, že i vlast naše pozbavena byla mnohé vzácné budovy. Podobný osud uvázen byl i poutnímu místu a kostelu sv. Volfganga, jenž stál na hořcestejného jména blíže Chuděnic.

Tehdejší chuděnický farář, jenž spravoval kostel sv. Volfganga, a správce panství chuděnického, jako náměstek patronův, přijali ochotně a radostně ustanovení vládní, že kostel má srovnán býti se zemí domnívajíce se, že budou sproštěni mnohých výdajů na kostel, z něhož ničeho neteřili. Avšak jinak smýšlel šlechetný hrabě Černín, patron chuděnické fary. Chtěl kostel, který svojí polohou byl na okrasu celého okolí, zachovati a nemeškaje vydal se na cestu až do Vídně vyžádat si u samého císaře pána, by ušetřeno bylo drahocenného domu tohoto. Císař hraběti učinil po vůli. Ale — žel Bohu — než hrabě domů přijel, byly zdi kostelní již sníženy až na věž, která jedině byla zachována a opatřena slušným krytem. Věž tato až na naše časy známa jest jako „věž sv. Volfánka.“

Zbořený kostel pocházel z dob pozdějších a zasvěcen byl sv. Volfgangu. Původní chrám byl prý vystavěn od světce samého, jemuž při díle tom sám ďábel byl na pomoc. Na památku chrámu tohoto uchoval se nátrůsek zdi, a mimo to u věži samé jsou jiné ještě památnosti.

Jdeme-li po příkré stezce vedoucí po svahu hory k nejvyššímu skalnímu vrcholu, přijdeme ku věži samé, a dobře ještě znamenati můžeme základy bývalého kostela, jenž, jak lze souditi po základech, byl dosti prostranný. U věži na pravé straně jest malá kaple, kde nazdi visí obraz sv. Volfganga s laňkou. Že země v kapli vyčnívá skalní balvan, na balvanu jest prohlubina, jak obrys lidské nohy a malý důlek. Lid vypravuje, že na skále této stál sv. Volfgang a prohlubina ona prý učiněna jest šlepějí jeho nohy, důlek jest vtištěn do skály biskupskou jeho berlou. Blíže balvanu jdou z kaple dolů šlapy. Šestoupíce po nich octneme se v prostoře, v zbytku prý to pousteny sv. Volfganga. Stojí tu stará zeď, kterou

čert prý sám stavěl a velký skalní balvan, jehož vrchol činí na hoře v kapli ze země „Balvan má značnou trhlinu od shora dolů. V trhlině této, jakož i o stavbě kostela lidé vypravují tuto pověst: „Svatý Volfgang byl biskupem řezenským. Neměl se za hodna takové důstojnosti, i vzdal se biskupování a odešel z Bavor do země naší, kde nedaleko Chuděnic jako poustevník se usadil. Lidé venkovští tenkráte znali málo, ba mnoho lidí dokonce neznalo naší sv. víry. Sv. Volfgang je učil sv. víře a žil spokojeně bohulibý život. Pro nábožnost jeho oblíbil si jej všechen lid v okolí a vždy víc a více jich k němu se odevšad hrnulo a poslouchalo jeho slova, až malá hrstka lidí vzrostla ve veliký zástup. Ale dosavádě nebylo tam nikde kostela, kde by věřící mohli obcovati službám Božím. Zamínil si sv. biskup, že postaví kostel. Práce ta nebyla však snadná; přemýšlel dlouho, jak by to nejpáze dalo se udělat. A hle, když byl v největších nesnázích, kdy nevěděl si rady, kde by pomoci hledal, sám čert nabídl se jemu, že mu pomůže stavěti, ale vymínil si za odměnu toho tvora, který první vejde do toho kostela. To arci sv. Volfgangu se nelíbilo; neboť si myslil: „kdo jiný vkročí první do nového chrámu, jako člověk – a zaprodat lidskou duši čertu – to jest přece hřích, to nesmím a nemohu učiniti. (Dokončení.)

Duha.

(Br.)

„Co matičko, jest nad mraky
Za duha rozepjata?“
„To, synáčku můj, oblaky
„Jde v nebe cesta svatá.“

„Kdo dal vám toli pentlíček,
Že pěkně tak se třpytí?“
„To, dítě mé, sám Pánbíček
Ji upletl z rajských kvítí.“

„Proč neudělal k pohodlí
Ji, Pánbíček míň úzkou?“
„Jen tomu, kdo se nemodlí,
Je pěšinka ta kluzkou.“

„Má také ona zábradlí,
Jak lávka přes rybníček?“
„By hodní lidé nespadli,
Je vede andělíček.“

„Matičko, já bych také mohl“
Sandílkem poníž v nebe?“
„Buď, Jeníčku, jen hodný hoch
Přivede tam i tebe.“

MOSEUM

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Host. (Bd.)

Již Jaro klepá na dveře!
„Dál!“ Země volá táhle
a diví se kdo brzo as
k ní v předsíň chce tak náhle!

V dětiček hnedky čilejší
z jemného volá sněni,
jež sotva oči protřevše –
jdou zvídat bez prodlení! –

„Tam Narcis celý udiven
na cizka hosta hledí
a marně doufá vypátrat,
kdo vstoupiv v předsíň-sedí –

„Pivoňka sestra Narcisu
se bratříčkovi směje,
že hosta poznat nemůže
a chvatně k matce spěje!

Matičko toť strýček náš,
jenž loni v dáli zašel;
o Bože! jak již ráda jsem,
že nás tak brzo našel!

„Jou řečí všecky sestřičky
vzbuzeny z lůžek skočí
a se bratříčky pospolu
kol matinky se točí.

Jan v náruč vzavši Chudobku,
Fialku rukou vede
a v čele celým rojem svým
vítat jde strýce s Nebe.

On každému dá dáreček:
Věneček Chudobince,
Fialce parfum ve kadeř,
ostatním po hubince!

A matku ve skráň políbiv
nezlob se, praví, sestro!
musel jsem v dáli odejíti
bych daňů přines pestro!

A teď, kdy k vám zas přišel jsem,
tož radujme se děti!
neb lhůta mi dovolená –
jak vteřinka uletí! –

Sv. Ambrož obhájce práva. (Br.)

Již byl vkročil do předsíně, ba na prahu již téměř stál svatyně chrámové, an tu sv. Ambrož v biskupském svém rouše směle vstříc mu vešel a do svatyně mu vstoupiti bráně s přísností a vážností veleknéze k němu promlouval: „Vidím bohužel, císaři, že nepochopuješ veškeré tíže a zločinnosti svého skutku, že nejde ti k srdci veliká vina tvá, ač již bouřlivá vášeň hněvu tvého dávno se utišila. Snad neobmezená moc tvá brání ti uznati hrubý poklesek, a neváznaná tvá svoboda snad zvrak ti zastupuje. Než pomni, vladaři, že smrtelný jsi rovněž tak, jako my, že v prach jednou se obrátíš, z něhož utvořena jsou těla všech smrtelníků, že roucho nachové i veškeren tvůj lesk křehkou kryje nádobu těla lidského. – Pomni panovníče hrdý, že poddaní tvojí, nad nimiž vládne tvá moc, všichni jsou dítkami jednoho Otce, Krále a Tvůrce, jenž stejnou všecky obejímá láskou, před jehož očima ni trůn zlatý ni žezlo mocné nemají ceny ani práva zvláštního. A hle, toto místo posvátné domem a chrámem jest téhož našeho pána společného! Kterak odvážiti se může noha tvá ve svatyni Jeho vkročiti, kterak osmělují se ruce tvé, jež posud potřísněny jsou krví nevinných, k Němu se pozvednouti? Kterak chceš přijati Tělo Páně, kterak dopustíš, by kalich krve Jeho dotekl se rtů tvých, z nichž vyšel vášnivý rozkaz ku vraždě tolika nevinných? Nechtěj k vině na tobě lpějící nových přidávati zločinů, nýbrž zpět obrať kvapné kroky své od místa posvátného. Sehni šíji svou a podrob se pokání, jež ti ukládá Bůh; onoť mocným bude lékem choré tvé duši. S Davidem jsi klesl, vstaň s ním zároveň povstaň a v lítosti aspoň ho následuj!“ –

Slova ta mocný učinila dojem na

císaře; on ť cítil, že biskup toliko svědomitě vykonal svou povinnost – a s očima zarosenýma vracel se ku svému paláci. Několik uplynulo měsíců, aniž císař ve chrámě, aniž biskup v paláci císařově se ukázal. Než vůdci Theodosiově zatím dlouho tuhý veden jest boj, jehož výsledek byl, že víra živá konečně zvítězila nad návaly pýchy a hněvu.

Přiblížil se Boží hod vánoční. Z rána na den narození Páně, Rufinus vstoupiv do komnaty císařovy, nalezl pána svého ani hořce plakal. Rufinus ušklíbačně se usmíval. „Ty se směješ, dí Theodosius, a nectíš mého bolu, mé strasti. Všem, i žebrákům otevřen jest dnes dům Boží, on ť každou hodinu mohou tu modliti se k Pánu; jediné mně nešťastnému jest zavřen a tím zároveň i nebes brána jest mi nepřístupna, neboť Kristus pravil: „Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi.“ –

„To-li nitro tvé tak hněte? Však já již u Ambrože věc spravím, mínil Rufin, a zbavím tě zbytečných starostí.“

„Nikoliv, odvětil Theodosius, já dobře znám muže toho a jsem přesvědčen pevně, že z bázně před mocí císařovou ničeho nečiní proti zákonu Božímu.“

„Však uvidíme,“ namítl rádce císařův a hned spěl do chrámu vyjednávat s biskupem.

„Jaká touha tebe sem vede, vítal jej Ambrož, k čemu cíli drzostné tvé počínání. Vůbec známo ť všeobecně, že tys radou byl císaři k rozkazu krvavému, či netíží tě myšlenka na skutek ten?“

„Císař přijde zrovna za mnou; nepřekvapuj ho“ – prosil Rufin.

„Přijde-li, pak ani do předsíně ho nepustím a chce-li tyranem v býti, nuže nechť násilí jeho stihne nejprve mne.“

Rufin spěchal k Theodosiovi, jenž právě ku chrámu se blížil a radil mu, by se vrátil, neboť s biskupem že nelze ničeho svésti. „Ne, bránil císař, bolu toho již nesnesu, půjdu radějí a učiním, čeho po mne žádá.“

U dveří chrámových stanul Theodosius, Ambrož pak stál ve předsíni: „Zde jsem, dí císař, nuže zbav mne mé viny.“

„Kterak odvažuješ přiblížiti se opět místu tomuto? Kde jest pokání tvé, kdetvá lítost?“

„Rci jen, pravil císař, co jest mi činiti a já rád pokání se podrobím.“

Tu radil především biskup k tomu, by zákonem ustanovil císař: že příště 30 pokaždé dní musí uplynouti ode dne vynešení rozsudku smrti až do jeho vykonání, a mezi tím že má rozsudek ještě jednou býti předložen císaři k uvážení. – Zákon ten císař brzy po tom skutečně vydal. Po té teprve přišel Theodosius opět do chrámu, vrhl se tu na tvář a se slzami v očích pozvedl se teprve, až započala posvátná oběť; načež odebral se na obyčejné své místo v chóru při oltáři, ale Ambrož odstranil pak trůn císařský z chóru s tím, že, nach jest znamením sice císaře, nikoliv však kněze, – a od té doby přestal obyčej císařů východních, dle něhož trůn císařův v chóru bývál postaven.

Tak císař za vinu svou veřejnému podrobil

se pokání, kteréž ni v nejmenším nebylo na újmu jeho důstojnosti před očima poddaných, ba naopak divili se spíše všichni kajícníku, jenž pokání svém Bohu podložil sýji, jakož i biskupovi, jenž tolik do sebe měl odvahy, že mužo přemocnému přímou neostýchal se vyznati pravdu. —

Na úsvite. (Ost.)

Krása na zpoza tmavej hory
Usmieva sa slnka žiar,
Zo sna budí všetky tvory,
Kvietka farbí rosnu tvár:
Slávik malý
Na konári
Pieseň raniu klokotá
A v dolinke
Po stružinke
Potôčik si žblkotá.

Na vŕšku tam z väžechrámu
Znie zvonov jemný hlas,
A svim božským hranim k Pánu
Budia-ničia srdca mrak.
Všetky tvory
Z nočnej mdloby
Znova k žitiu vstávajú,
Svojho Tvorca
Ochranca
Chvalia-vďaky vzdávajú.

A tak aj ja sa probudiac,
Bože večný, korim sa,
K prachu zeme hlavu skloniac
K Tebe vrúcne modlim sa:
Každého dňa
Ochraňuj mňa,
Popraj sily s výposti,
Zvlaštne ale
Pri návale
Smrtonosných úzkostí.

Trpět slusí! (Rd.)

Peníčka malé hniezdátko
si v keři zbudovala,
však přišla ruka zlovolná
a keř ten podkopala.

Mé oko zřelo peníčku,
jak poletala kolem
a mysl má jí věřila,
že zmítána a je bolem!

Slavíci na cestách. (Bx).

(Pokračování)

Jinček nebyl účasten německého hovoru, stál u okna a hleděl do okolí. Viděl pole, louky, lesy, vesnice, městečka. Občas přistoupil k otci a ptal se, jaká to ves, k níž přijíždějí, otec však neodpovídal ...

Již po třetí stanul vlak. Jak ulevilo kněžovi, když většina cestujících a s nimi i nemilý soused jeho barvíř vagon opustili.

„S Bohem přáteli," prohodil, barvířskej" ku Slavíčkovi odcházeje.

To dojalo jakési našeho hrdinu. Přestal mlčeti, vzchopil se, pohlédl z okna do přírody, a když vlak dále bráti počal, usedl mezi přibylé cestující a bavil se s nimi - česky -.

Probudil v něm barvíř usínajícího ducha národního.

Čas mijel za hovoru velmi rychle. Mnohdy ani nezznamenal náš milý Holoubkovan, že stanuli, že noví cestující vstoupili; tak byl zabrán do řeči. „Rozvinoval" vědomosti své z oboru lékařského, vykládaje o různých kořeních, bylinách, květech a mastích. Posluchačstvo se jen divilo a neodvážilo se přerušiti řečníka.

Jedné ze stařen, poutnic do Maria-zell, to přece nedalo.

„Pantáto, oslovila Slavíka, jak vidím, mohl byste mně pomoci. Mám už dlouhá léta žaludeční křeče, a byla jsem už, Bůh ví kde, ale nadarmo."

„Žaludeční křeče," opakoval si hrnčíř — Od těch není tak lehko pomoci, ale já vám matko povím, co uděláte. Nemluvte do toho, jen poslouchejte. „Myslím, že znáte, žabí střevce"; těch si nasbírejte, ale ne ve dne, nýbrž až na ně budou hvězdy hezky svítit. Neboť mají-li šťávy své účinkovati, musíte potřebná koření právě v tu chvíli sbírati, kdy povětří, oheň, voda i země své duchy vyhánějí, to jest o půlnoci."

Stařeně naskočila při těch slovech husí kůže.

„Tedy těch žabích střevců si nasbíráte, pokračoval Slavík. Tři potom zakrabete do země, tři pověsíte do povětří, tři přiložíte k ohni a tři namočíte do vody. „K tomu zaopatříte si mateří douška a trochu divizny, tak jak vyrostla. „Kořen divizny čistý, krev, květ mozek, listí kůži.

Poutnice opakovala si každé slovo alespoň třikrát.

„Když si to tak pěkně shledáte, uvaříte si to v novém hrnci a budete to užívati tak dlouho, až pocítíte úlevu."

„Zaplať Pán Bůh na sto tisíckrát, děkovala babka, do smrti budu na Váš pantáto, pamatovati."

Ve S... i vystoupily poutnice. Slavík promluvil k nim ještě dojemně a dal každé na památku kousek „laskavce". Z okna pak ještě volal na stařenu se žaludečními křečemi:

„Kdyby vám nepomohlo, co jsem poradil, tedy užívejte vysoký tuřák, k němu si můžete přidati čistec, řešetlák, kaviáš, lilek a panenské vokurky. Až polezete do kopců, držte každá laskavec v ruce a vzpomeňte si na mne.“

Babka kývajíc hlavou děkovala a pospíchala za ostatními; v hlavě vířila jí celá botanika.

„Kdy pak už budeme u, Tonka, tatínku“? ptal se Vincek, když vlak opět dále ujížděl.

„Nu počkej, počkej, už to bude co nevidět,“ odpovídal tatínek...

„Jedlersee“ volal kondukter.

Cestující nahýbali se z oken a hleděli na Vídeň. Jen ještě několik okamžiků a vlak stanul ve Vídni.

Jak starý, tak mladý Slavík byli jako v Žižkově viděni, když opustili vagón.

Nesčetné množství cestujících, jež se z vozu vyhrnulo, nesčíslné služebnictvo železniční, křik, hluk, tlačenice, — to vše působilo na Holoubkovany tak, že chvilemi ani neviděli, ani neslyšeli. Po velkém namáhání octli se v síni nádraží, odevzdali lístky a spěchali ven, netuše odporu, na jaký u východu narazili. Tam stáli totiž celníci a vybírali lístky, které svědčily, že cestující zaplatili potravní daň. Slavík lístku toho neměl, a přec měl takové zavazadlo, že se pod tíží jeho až potil.

Štěstí bylo, že nerozuměl hrubým slovům, jaká naň sypali dva cerberové, než bylo dosti na slovech. Jeden ze strážníků chopil hrnčíře a vlekl ho nemilosrdně ku veliké lavici, kde se zavazadla prohlížela.

Slavík byl všecek zmaten, nevěděl už ani, co se s ním děje. Konečně pochopil, proč asi je sem veden; chtěl sice říci, že nemá z čeho by platil, německy však říci to neuměl a česky nechtěl. Trozevřel pytel a vysypal na lavici — pařez a kus chleba. —

Všichni okolo stojící dali se do hlasitého smíchu. Dlost, jež v hrnčíři bouřila, zmátla ho tak, že nevěděl, kudy kam, když opustil nádraží. Ku prvu se nechtěl ptáti, myslě, že se zpamatuje; když však už dlouho tápal a bloudil ulicemi, a nejinak mu bylo, než jakoby byl v labyrinthě, sebral opět všechen um německý, upravil si otázku, přeříkal si ji několikráte a přistoupil konečně k jednomu z drožkařů, kteří u rohu ulice stáli.

Dlouho to trvalo, než-li drožkař se znal, že by Slavík rád jel „do Neubau“.

Tatínek se synkem uvelebili se ve drožce. Vincek si liboval. Starý přemítal opět na mysli, jak se zeptá, co jest dlužen. Ve své prostotě ani nevěděl, že mu vozka cenu už udal. —

Povoz stanul, pasažéři vystoupili.

„Was wullens“, ptal se Slavík. Drožkař pohlédl udiveně a vyvalil ze sebe „zwei Gulden.“

Jako meč dotkla se tato dvě slova našeho hrdiny; dva zlaté za ten mizerný kousek cesty, toť do nebe volající. Než co naplat? Zaplatil ten krvavý peníz....

Tak se dostali ku cíli cesty, třípatrovému domu. V přízemí byl veliký krám s výkladním oknem, kde rozmanité výtvory umění obunického lákaly oko mimojdoucího. (Pokračování.)

Věž sv. Volfganga (Bd.)

Pověst.

(Dokončení.)

Čert rovně počítal na duši a pro jednu duši by rád všechno možné vykonal. Zdálo by se, že sv. Volfgang by nikdy nevešel v radu ďáblovu. Avšak dlouho přemítal světec o tom, až konečně učinil s ďáblem smlouvu; doufal, že mu sám Pánbůh přispěje, že mu bude na ruku, ba viděl v radě ďábelské zvláštní řízení Boží. Dali se tedy do práce a stavba velmi čerstvo se zdvihala, že za nedlouho byla skorem ukončena. Avšak v té sv. Volfgang neustále prosil Boha, by nedopustil, aby nevinná duše dostala se v tenata ďáblova. A Bůh prosbu jeho vyslyšel. Jak byl chrám dostavěn, čert stavitel přibral si z pekla ještě jednoho tovaryše, Mefista, a každý z nich postavil se na jednu stranu dveří, aby kdo proní tam vejde, jim neušel. A co tak stojí na číhání, nějaký žravmot vyplašil z blízkého houští laňku, která nevěděla kam a vběhla zrovna do kostela. Sv. Volfgang tu hodinu se modlil. V tom vida laňku, jak běží do kostela, vzchopil se a řekl k čertu: „Vezmi si odměnu, kterou jsme spolu umluvili.“

Čert vida, že plán jeho se nezdařil, zařval hrozně a ze vzteku vrátal pazoury do skály takovou silou, že pukla od hora až dolů, a zmizel.

Ta rhlina, kterou čert udělal v té skále, každý rok jest větší a až bude tak velká, že vozka s párem koní skrz ni projede, nastane soudný den, — arci do té uteče trochu vody. Sv. Volfgang pobyl potom u kostela toho ještě několik let a potom vrátil se do Bavor na biskupský trůn.

Tak zní pověst o sv. Volfgangu, jenž jest vyobrazen tu s laňkou na stěně, a zavítáš-li do krajiny té, každý ti ji bude vypravovati.

V tom, kdy a zdali vůbec zde sv. Volfgang se zdržoval, nedochovalo se nižádných určitých zpráv. Někteří domnívají se, že sv. Volfgang požádán byv od knížete českého Boleslava II., jenž r. 973 založil v Praze biskupství, by posvětil metropolitní kostel sv. Víta, na cestu se vydal a zde odpočíval. Jisto jest, že sv. Volfgang procházeje diecesi řezenskou, k níž i Čechy patřily, i v tato místa zavítal. O tom pravda, o tom rozhodovati nebudeme.

A nynější věž sv. Volfganga jest okrasou celého okolí; neboť stojíc na hoře porostlé krásným lesem, vojevodí celému okolí, a bývá často obírána za místo výletné. Krajina okolní jest rozkošná. Hned pod věží na jižním úbočí hory prostírá se krásný letní zámek hrabat Černínů a milosrad, který ponenáhlu přechází v bujný les pokrývající celou horu. Vyhlídka s věže je zvláště krásna a úchvatna. Bohužel, že není viděti nižádných měst, za to však tím malebnější pohled je na krásné lesy okolní,

na Královský Hvozd, Kvildy a hornatinu bradskou. Ve vzdáli vmlze zírá oko na Radyni, kralující okolí plzeňskému. – Ku konci dodávám, že mýnější majitel chudenického panství hodlá obnoviti opět kostel sv. Volfganga. Doufejme tedy, že brzy se to stane a že opět se zde bude cítiti jméno Hospodinovo.

Chor z, Racinovy Athalie.

Jednání III. – Výstup VIII.

Jiný hlas.

Tom nebezpečí a mezi tím neladem
Pro koho chystá se svěcený diadem?

Salomith.

Pán ráčil vydati s nebe hlas:
Jaký však proroku svému dal tajný výkaz:
Kdo přijde a nám to oznámí?
Tasí meč k ochraně nad námi?
Tasí meč, by byl nám na úraz?

Chor.

O slibu! o hvězdě! o chmurných tajemstvích!
Co pohrom, co dobra věštěno pořadem!
Jak možno sdružiti velký hněv
S takovou láskou kdy souladem?

Hlas jediný.

Sion na nebude; ať plamen nevděčný
Chrám a vši okrasu zničí v chvat.

Hlas jiný.

Bůh Sion ochrání; jest jemu za základ
Slib Páně pověčný.

Hlas první.

Vidím, očividně jak potváci na lesku.

Hlas druhý.

Vidím jeho lesk zářiti daleko široko.

Hlas první.

Ať Sion upadl ve propast hluboko.

Hlas druhý.

Sion má týmě své v nebeskou.

Hlas první.

Jaký pád truchlivý!

Hlas druhý.

Jaký lesk libezný!

Hlas první.

Jaký křik bolesti!

Hlas druhý.

Jaký zpěv vítězný!

Hlas třetí.

Roztaj již smut žalný; Bůh náš již odhalí
Nám toto veliké tajemství.

Všechny tři hlasy.

Ať Páně hněv se zdá;
Kéž všichni v Něj doufali!

Hlas jiný.

Nadarmo se sklebí
Pane, zášť na srdce, jež láskou k tobě lne?
Tvou vůli nejvyšší ono vždy velebí
A nezměnitelné
Hledá tě na zemi, na nebi.
Ono nad míru srdce jest, jež láskou k tobě lne
A Tebe vždy velebí?

MOSTEM

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Ave maris...!(0).

Když orkán hřímu o bok lodky třiská
a vlna bujná lodku moji stiská,
tehdáž volám: hvězdo mého žití
svit v cestu bludnou v tomto vlnobití.

Už roztřištila lodku bouř mi lítá
mne tůně mořská neodvratně vítá;
ó neopusť mne, hvězdo mořská, volám,
té síle vířivé sám neodolám!

Ha víava divá slední naděj trhá
a v bezednou mne propast klokot vrhá.
V hvězdo mořská, světlo nebes věčné,
viz bídu mou a hoře nekonečné!

Ať bouře tichne. Ohně z dáli planou,
ty trosky bídné spásou se mu stanou....
už přístav lásky bludný plavec vítá
a Hvězdě mořské věnec díků splítá.

Slavíci na cestách. (Bz.)

(Humoristický obrázek ze života.)

(Pokračování.)

Vincek zahleděl se do okna a pozoroval se zálibou to množství střevíců a bot.

Uplynulo už asi půl hodiny a Slavík obcházel dosud kolem domu, kotovil si řeč. Krám a brzy na to i ulice byly osvětleny. Naši vstoupili do krámu.

Pán, jenž zaměstnán byl krájením kůží, odložil nůž, spatřiv příchozí. Než-li se nadál, políbili mu cizinci ruku. Tu se zákem panu Součkovi v mysli rozbřesklo: viděl před sebou Tonkova otce; vzpomněl si na slib, jaký před půl rokem Slavíkovi byl učinil, že přijme totiž do učení i druhého jeho syna.

Kdyby byl hrnčíř ostřejí pohlédl na pana mistra, byłby seznal do jakých nesnází ho uvedl.

„Škoda, že jste nepřišli aspoň o dvě hodiny dříve, jakou radost byl by měl Anton."

„Není doma?", ptal se Slavík.

„Ba že není, odvětil pan mistr, poslal jsem ho s nejstarším tovaryšem do L..., odkud se do těhodne nenavrátí. Mám-ť Antona nad míru rád, a proto právě jsem mu popřál onoho výletu."

Tatíka to sice mrzelo, že nespatří syna, avšak podrobil se osudu; ano za chvíli plesal, vida před sebou úslužného, žertovného p. mistra.

Pan Souček bavil se pozdějš se svými hostmi u hojné večeře. Tito vedli si z prvu velmi ostýchavě; starému však rozjařilo v krátce víno mysl tak, že nebylo znamenati rozdílu mezi hostitelem a hostem. Vincek myslil, že jest v desátém nebi.

Než, Slideňáka zábava jaksi brzy omrzela; kdyby si byl Slavík stružlivou mysl zachoval, byłby pozoroval kterak se p. Součkovi ob čas tvář zakabonila, kterak opovržlivě naň pohlížel.

Mokem zmožen usnul konečně náš hrdina.

Lišák místa postaral se bedlivě, by nikdo z tovaryšů nebručiu nedověděl se o otci Tonkovu.

Druhého dne uzavřel Holoubkovan s pánem smlouvu, a Vincek přijat na čtyři leta do učení. Na to rozloučil se otec se synem a vrátil se do domova.

*

„Po dlouhém bloudění různými ulicemi Slideňskými dostal se Slavík na nádraží.

Byl už svrchovaný čas; rychle zaopatřil si lístek a hnal se do vagónu, ovšem že čtvrté třídy. Když už doň vstupoval, vzpomněl si, že nechal u Součků svůj pařez. Pařez ten hodil se dle zdání jeho výborně na dýmku, i umínil si, že si jí dá z něho na památku ve Vídni zhotoviti. A nyní veta bylo po pařezu, veta po dýmce, veta po všem; vrátiti se už nemohl. Žlostí si s polucestujících hrubě ani nevšímal...

Vlak dojel do L...y stanice před Brnojnem.

U Slavíkovi dosud silně bouřilo; i použil zástavky a zašel zalít zlosti. Restaurace byla plna. Hrnčíř soukal džbánek za džbánkem a zapomněl, že zastávka trvá jen 15 minut.

Konečně uhasil žízeň, zahnal poněkud zlost, zapravil dluh a brал se ku vlaku — než nastoje. — vlak právě opouštěl stanici a unášel sebou Slavíkovu jalovcovou hůl, kterou tento jako oko v hlavě choval.

Klel, nadával, vztekal se, avšak vše marně.

„Jeďte, jeďte, holoto, však já také dojdu,“ volal vzdorně za ujíždějícími.

Co měl nyní počíti náš hrdina? peněz neměl na zbyt, čekati se mu nechtělo — rozhodl se, že půjde pěšky.

Cestou potkával vracející se venkovany ze hnojna. Byloť to v pátek odpoledne, a v pátek jest tam obyčejně trh. Sedláci byli jako jeden: kožený, široké vyšívané opasky, pokrkvinpjaté vesty, dlouhé, velikými knoflíky poseté kabáty modré barvy, vysoké boty a beranice, s lemem po jedné straně vyčnívajícím — to vše skládalo jejich kroj.

Za muži spěchaly selky v pestrých sukničích, šátky na hlavách, košíky na zádech, a švitořily o všechno pryč.

Slavík dělal, jakoby ani neviděl, zlost ho do posud nepominula. Rozjímal. Náhle však vyrušen z rozjímání voláním „ou“; pozvedl zrak a spatřil přijížděti proti sobě velký povoz. Spřežení volů do vozu zapřažených řídil mladík, na voze pohodlně se rozkládal zavalitý „doják“.

Nevšímal-li si náš poutník sedláků, jež dříve byl potkával, neučinil tak nyní. Pohleděl se na povoz; zahleděl se na vozku a — nadivno sluchu — poznal vám svého — Tonka.

Kdyby byl z čista jasna hrom udeřil, nebylo by to tak působilo na Slavíka, jako toto. Zprvu chudák nevěděl zda to sen, či skutečnost. Než všechna pochybnost zmizela, když hochpse slovy, smilování tatínku“ k mohoum se mu vrhl. Tatínek, ač prchlivý, byl jako bez sebe; nesčetné výčitky a nadávky draly se mu z hrdla, nebyl však sto ani jediné pronésti; nemyslil jinak, než že dnešní den jest proň učarován a sotva byl by nabyl rovnováhy, kdyby nebyl seskočil s vozu hospodář, vstoupil mezi syna a otce, jal se tohoto chlácholiti a podařilo se mu konečně, že ho přiměl, aby s ním jel, že mu všecko vysvětlí.

Po cestě však nebylo lze se starým Slavíkem mluviti. Dnešní nehody a neočekávané setkání se synem působily záhubně na jeho mysl. Sklíčen, jako vojevůdce, jenž bitvu prohrál, seděl na voze a občas zaleskla se mu v oku slza. Šel do sebe...

Asi po hodině vjížděl povoz do selského statku v P... cích.

Hospodář uvedl hosta do světnice. Hospodyně vítala příchozí a nemálo se divila, když jí byl cizinec představen jako Tonkův otec.

*

Slavička se nemohla muže ani dočkati; byloť tomu už týden, kdy se pod lípou byli rozloučili. Po chvíle vzdychala, vzpomínala

a vyhledala ze zahrady do pole, nevracěli se „Vincek“ – jinak nejmenovala muže, když byla v dobrém rozmaru.

Než nebyla to pouze láska, která opuštěnou hospodyni na vzdáleného manžela upomínala, byly to i nesnáze obchodní. Denně přicházeli lidé: jeden přál si nová kamna – štěstí, že nebyl Slavík doma –, druhý kopu květňáků, třetí veliké plucary; naskytli se též mnozí, kteří spoléhajíce na Slavíkovu zběhlost lékařskou různá koření a masti žádali.

Ani jedněm, ani druhým nemohla naše hospodyně vyhověti. „Vašíček“ nepracoval totiž tak, aby měl zásobu, a do oboru lékařského nebyla by se žena jeho pletla za celý svět. A jak se měla také plésti do toho, co jí pod nejpřísnějším trestem muž kdysi byl zakázal!

„Bylo vám to jednou na podzim. Vincek, jenž nyní nastoupil dráhu ševcovskou, chodil ještě k panu rektorovi. Mlž tehdy nebylo v něm žíly dobré. „Kde jaké hnízdo, kde jací mladí, — o všem věděl.

V hájku za kostelem pozoroval na jedli už déle vranní hnízdo. Jedle byla vysoká, což Vincka ustavičně odstrašovalo; konečně však odhodlal se k mistrovskému činu a vyšplhal na milou jedli. Podlouhé námaze dostal se až k hnízdu. Kluk radostí jen plál. Odpočinul si poněkud, aby s novými silami dokonal odvážný pokus. Po chvíli vztáhl ruku ku hnízdu, než co to? — hnízdo prázdné! Vztekem praštil jím dolů; přitom však zapomněl, že jest na stromě, a už letěl za hnízdem. —

Hájem rozlehla se rána, ne však z pušky. Slavík snesl se totiž ze vzdušných výšin na pevnou půdu.

Matka rvala si vlasy, když jí milačka téměř bez ducha donesli. „Tatíka nebylo doma; co měla počíti? Heleniela, vyběhla na půdu, přinesla balíček koření, rozdělala rychle oheň a v krátké době lila ptačníkovi do hrdla záživný nápoj. Vincek se zdráhal, ale marně; porci bylo mu vypíti.

Než nastojte. mladý Slavík počal na sebe bráti podobu měchu. Nadýmal se tak, že do večera ztratil téměř podobu člověka.

Otec ani nepoznal syna, když se domů navrátil.

Žena plačky vykládala mu, co se bylo přihodilo, přitom ukázala na nápoj, jaký uvařila. Hrnčíř okusil, odplivl a vzkřikl: „Ty neštatnice! tot, žabí hrbitky!“ . .

Mrák kopřivu nespálí. Tak i Vincek z nemoci se vylízal. –

A tak Slavíčka od té doby do umění lékařského se nepletla. Ký div tedy, že nyní tak touží po hospodáři?

Nadešel úterek a s ním svátek. Po Slavíkovi ještě ani památky. Večer sešli se u „Hvězdy“ jako obyčejně staří známí. Skrovař běhal ze sklepa do sklepa. V koutě pod hodinami rozkládal kovář Dusík a kolem sedící napjatě poslouchali.

Před chvílí dopálil hon nad mírou krejčí Červenka, poněkud nesličné zmínil se o vojenské

cti. To bylo pro Dusíka, jako oheň na střeše.

„Vy hudlaři, vy prostořubko, vy se pletete do vojenských věcí?, víte, co je voják, víte, co zkusí voják, co?"

Červenka ani necekl; bývalý desátník Dusík zaraxil mu v hrdle všechnu omluvu.

Kovář zapil zlost, utřel si kníry a začal tak úchvatně vyprávěti o „štrapácích", jakých zažil v Italii, že bylo všem nejinak, než jakoby s ním stáli v nejprudším ohni.

Vypravování dostoupilo nejvýše, když líčil boj u Custozzy.

„To vám byla podívaná! Rána za ránou se rozléhala, koule fičely, prach a dým se zdvihal, že jsme ani jeden druhého neviděli. Nedaleko mne stál hejtman. „Děti v hůru!" zvolal na nás, „palte!" a my jsme pálili, „děti k útoku!" a my jsme útočili. „Pamatuji se ještě, jak jsme s bratrem do nepřátel bili." (Pokračování.)

Jaro. (Bz.)

Přiletělo jaro,
jako ptáče z lesa,
všude zase živo,
duše v hrudi plesá.

Vody tiše plynou
zelenými břehy,
všude lásky plno,
všude plno něhy.

Luh se květem zdobí
a na holé stráni,
pestré sedmikrásy
hlavy k sobě sklání.

U potoka slavík
v kalinovém keři
usilovným zpěvem
křídelenka čeří.

V háji na tisíce
koncertistů hude,
všechen kraj teď jeden
dvorní koncert bude.

Mizí bol i žalost',
puchnou stesky v moře,
radost' rozvije se,
kde zkvétalo hoře.

Srdce rozkpívá se,
jako ptáče v háji
a svět širošiný
roveň bude ráji.

Přiletělo jaro,
jako ptáče z lesa,
veta po všem bolu,
duše opět plesá.

Ukradené ráme.*) (Ba.)

(Česká legenda).

Uplynula již dávno doba, kdy Libuše, dcera moudrého Kroka, vládla nad Čechy... doba, kdy zvolila si za manžela Přemysla, prostého rolníka; kdy sestra její Vlasta, v čele vojska amazonského skrvavila hluboké rokle Šárky, kdy svedla se bitva na Bílé Hoře; kdy slepý Žižka, sedící na svém naopak okovaném koni, aby spletl nepřítele, rozkohňoval nadšení Čechů; kdy Jan Hus svými kázáními připravoval si hranici kostnickou!...

A přece po uplynutí let povoby podivuhodný duch panuje ještě dnes v zemi této, kterou skrvavily tak dlouhé války náboženské...

Nenalezneme dědiny ani sebe menšího místečka, které by neposkytovalo nějaké stránky k dějinám lidstva, jež slovou legendou. Až s dobrou by potázal se ten, kdo by k vůli sebrání vzácných těch tradic odvážil se projíti tyto významné krajiny, kde podivuhodná minulost vládne nad prázdnou realností přítomnosti.

Mezi všemi svatými české země nejvíce se cti sv. Jan. Toho dne, kdy král chtěl vynutiti na něm zpověď královny Johanny a kdy svatý ten muž vzdoroval hněvu Václavovu, byl odvlečen na most, který dělí staré město pražské od nového a s výše mostu tam, kde stojí ještě dnes objemná socha světcova, vržen do Vltavy.

Když zmizel ve vlnách, vyskočily tři jasné hvězdy, poletovaly po nějakou dobu po vodě a s měrem k nebi zmizely.

Duše sv. Jana, když bylo tělo jeho mukám podlehlo, nesená na křídlech dvou andělů vystoupila do nebe. To stalo se roku 1383.

Když později Hus procházel zemi, aby hlásal rozkol, dávali se praví křesťané čeští v ochranu světcovu, nečekajíce, až by Benedikt XIII. za svatého ho prohlásil. Všudy stavěly zbožné ruce nesmrtelnému mučenníku sochy.

Nic není dojemnějšího nad oteřenou tu sochu, která zdvihá se na veřejných místech, městeček a měst: jako palladium krajin, roztroušené to zbytky časů minulých, které v jistou dobu oblékají se v šat svátečni, aby súčastnily se zbožné veselosti katolíků českých.

V den velikých průvodů staví se kolem sochy velkolepý oltář barvy modré a červené se zlatými a stříbrnými hvězdami a velkými svícemi, které se zbožně uschovávají od jednoho roku k druhému.

Když potom odcházejí poutníci, kteří se ubírají do rodiště sv. Jana, obcházejí třikrát oltář, pokleknouce modlí se a berouce se svou cestou obnovují všude své zbožná zastavení.

Legenda nepomucká jest jednoduchá

*) V francíny: Le vrai volé par A. A. Opper, de Blowich. (Paris 1858.)

a melancholická, jako krajina, v níž se zrodil sv. Jan a ač nepochází než z počátku 14. století, jest přece tak mystická, že by se myšlenka mohlo, že vznikla v prvních dobách křesťanství.

Jednoho dne, vypravuje ve své zbožné naivnosti legenda ta . . . jednoho dne, Bůh, pozoruje ohromný prostor, jenž byl dílem jeho vůle, obrátil zraků svých na opuštěnou krajinu tu, kterou měli spustošiti pošetilí novotáři, hlásající válku občanskou a vykládající si dle svého způsobu slovo Kristovo.

Tento, sedě po pravici Boží a plně svou úlohu prostředkovatelskou prosil milosrdenství Boží za nešťastné tyto Čechy, kde meč bratrů měl protknouti prsa bratrská a sekera příteli sítiti hlavu příteli.

Slza skanula z oka Božskému Spasiteli a jako na závanku božského milosrdenství pronikla prostorem a padla na vrchol neúrodného pahorku. Ihned bohatý plášť zeleně obestřel nahé boky pahrbku, který od té doby nepřestal se zelenati po celý rok a když sníh a nebo jiní pokrývaly okolní krajinu, Zelená Hora zářila sama věčnou krásou.

Na úpatí Zelené Hory narodil se sv. Jan, ochránce země české. Tu rozkládalo se druhdy kvetoucí město; dnešního dne hledal by pocestný marně stopy slávy té, zmizelé jako vše, co jest ve spojení se zemí.

Vlastní město postírá se ve středu klidného údolí, jež uzavírají pahorky, převýšené Zelenou Horou, na jejíž vrcholku se zdvihal zámek stejného jména.

Místo podoby nerovné, sklánějící se k malé řece, jíž vroubí zelené luhy, tvoří střed příjemného toho bydliště, jejž události, světem otřásající, mjejí, nečiníce sebe menšího nárazu.

Prostranná, fantastická ulice, tvořená několika zbořenými zdmi, vede k malému rybníku, jehož shnilá voda, obklopená chudými stromy, vydychuje smutnou melancholii.

Na proti a právě na tom místě, kde se narodil sv. Jan, činí kostel, jeho jménu zasvěcený.

Však, taková jest úcta, ve které se chová mučennik, že budova tato více než skrovná, sestavená podivně ze všech stavitelských plohů, chová sochu sv. Jana z rýzího stříbra a v přirozené velikosti, jejíž drahocennost budí tím více obdiv, ježto bychom v středu takové chudoby neočekávali ničeho, co by za řeč stálo.

Podivným skvrblictvím socha tato nemá než jediného ramene a byli by se již dávno lidé proti tomu ozvali, kdyby s tím nepojila se událost dosti podivná, jejíž jsem byl téměř svědkem.

Vypravovati ji budu tak jednoduše, jak jsem si ji napsal v tom okamžiku, když jsem byl jejím svědkem.

Ponechávám to péči skeptiků a duchů silných, aby ji vysvětlili.

V měsíci srpnu r. 18— ubíral jsem se dle svého zvyku, abych strávil prázdniny na zámku zelenohorském.

Proti vůli vábila mne melancholická

ta příroda, mimoděk zabral jsem se do snění na břehu chudého toho malého jezírka, na proti němuž narodil se Arek, mučeník, světec!

Tento pocit podivného snění, tato podivná sympatie s legendami minulosti jsou to bezpochyby, jež ustavičně pociťují nekové křesťanští, když po prvé vstoupili na půdu svaté země. (Dokončení.).

Loučení. (O).

Proč pláčeš, drahá matičko,
proč slzy roníš palné?
Co bouří živí v srdci Tvém,
co vzdechy budí žalné?

Snad smutná jsi, že provázíš
své děcko ve svět širý,
jenž rozvírá naň šklebivě
běd krutých černé víry?

Ó, ztiš se v klid zas, máti má,
a ustaň v smutném lkání,
již vřelým, sladkým políbkem
dej žádané požehnání!

To požehnání povede
mne ve svět předaleký,
vždy chránic strážným andělem
před vlastních bouří vzteky.

Ruž naposled Ti pocelem
svým stírám slzy vřelé;
buď s Bohem! – já jdu v cizí kraj,
v němž píle růže stele.

Pluje si... (Ra).

Pluje si koráb po vodě,
kráčí tam jinák po zemi;
s korábem vlny ve shodě
a s mládcem strasti, nehody.
Doplula loďka ku skále –
dospěl již jinoch ku vlnám –
zbořen je člunek – a stále
zří hoch ty trosky – žití klam!

MÍSEM

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňadrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

MUSEJNÍ SPOLEK
BRNĚ

V přírodě.

(Br.)

O jarokvětí přírody
jsem za jitra si vyšel,
bych zvěděl sám, zda pravdou jest
o přírodě ta bájná zvěst,
již četl jsem a slyšel.

A pospíchal jsem údolím,
kde v květ se šatí luhy,
bych viděl kvítků políbky,
když povstávají z kolébky
přespavše spánek tuhý.

V mech kyprý jsem se usadil,
bych v báseň psal ty city,
však když jsem řádek napsat chtěl,
ach udiven jsem srozuměl,
že krásou tou jsem sytý.

A dále šel jsem do háje,
zkad písní na sta znělo,
a poprve jsem svědkem byl,
jak slavík lásku velebil
a plakat se mi chtělo.

Ba krásný jest ten boží svět,
že rozum zasnouť musí —
co péro o něm napsalo,
že vše to ještě pramálo,
jen ten ví, sám kdo zkusí.

Slavíci na cestách. (P.)

(Pokračování)

Dusík byl by sotva ustal u vypravování, kdyby ho nebyl Štěhlík přerušil.

„Žije ještě Váš bratr?“ otázal se ho.

„Ba že žije,“ odvětil kovář, a vede se mu trochu lépe než mně. Já odešel od vojska hned po válce, a do smrti toho nepřestanu litovati. Voják je předce jenom voják! to mi nikdo neupře, ani kdyby se Červenkové z celého světa sešli.

Josef byl chytřejší; zůstal tam, stal se strážmistrem a později, jsou tomu nyní asi dvě léta, dostal se do služby ku hraběti K... ovi v Čechách. Píše mně, že mne co nevidět se svou ženou navštíví, teprv nedávno se oženil.“ — —

Z toho ze všeho dostali se na našeho milého hrdinu Slavíka.

„Kde jen ten chlap vězí,“ pohovořil soused jeho Vávka, mně se už po něm až stýská. „Kde vězí?“ — hovořil na to Šýkora, možná že se ve Vídni dal sám na učení u nějakého hrnčíře. Jest to svět. ská hanba, jeden řemeslník v okolí, a nesvede ani plechého hrnce, o kamnách ani nemluvím.

„Máte pravdu,“ podotkl Dusík, dal jsem si jednou od něho přeslavovati kamna, ale nalitoval jsem se toho — po prvém založení se to jeho dílo rozpadlo.“

Všichni vypukli v hlasitý smích.

Slavíkovi zněl as ten večer v uších!

\+ \+

\+

Bylo to v noci z úterka na středu, když u Slavíků na okno kdosi zaťukal.

Slavička, která dosud ani oka nezamhouřila, byla vyrušena z rozjímání o svém drahém mužíčkovi; z prvu nevědčla, co a jak. Na mysl jí vstoupilo vše, co vědčla o duchách. Kdyby byl Slavík doma býval, byl by spustil svou: „Aval každý duch — —.“ Po dlouhém přemýšlení odhodlala se ubohá hospodyně k odvážnému činu. Přistoupila k oknu. Měsíc jsa v úplňku, vrhal plnou záři do okna a v této záři shlédla žena — — tvář svého druhorozeného, tvář Vinc. ka.

Nelze vypsati, co probíhalo myslí její, když se brala k dvířím, aby vpustila nočního poutníka: „Snad stihlo otce nešlestí, snad byli přepadeni od loupežníků, snad zahynul muž v boji s nimi a truchlivou tou zvěst donáší mně mé dítě.“

Takové a podobné myšlénky zahnány

rázem, jakmile Vincek padl matce do náručí a hlasem utlumeným jí sdělil, že — utekl z učení.

„Maminko, prosím Vás, nečiňte ničeho tatínkovi, on by mně zabil."

Nemčila ničeho říkati tatínkovi; a ten Bůh ví, kde byl.

Vincek, když si odbyl svou suppliku, nemohl pro pláč ani slova ze sebe vypraviti, než ani matka nemohla se zdržeti slz. Na hodnou chvíli nebylo ničeho slyšeti, jen pláč a zase pláč.

„Nu, a proč jsi utekl a jak jsi se dostal až domů," ptala se matka.

„Ach, drahá matinko, jak pak jsem tam mohl zůstati, vždyť jsem tam byl jako mučeník. ani počítati jsem nemohl ran, kolik jsem jich za den dostal. Antona jsem se nemohl dočkati —

„Co pravíš?", přerušila ho matka, „Tonka nemohls se dočkati „což tam nebyl s tebou?" „Nebyl."

Nová starost pro matku: muž ztracen, syn ztracen.

„Konečně jsem se rozhodl, že uteku," pokračoval Vincek. „Dlouho jsem bloudil po Vídni, než jsem se dostal na „šlacion"; tam jsem si koupil kartu až do N—na. Ten až sem mně stačily peníze, odtud musil jsem pěšky. Drahá matinko hladem sotva mluvím."

Slavička nemohla se zdržeti, objala dítě a odběhla, by mu donesla něco na posilnou; představy však muže a Tonka byly tím silněji v mysli její vybaveny.

„Kde as oba věkují, zda jsou ještě na živu, zda se s nimi ještě shledá?"

Takové a podobné otázky kladla si v duchu hospodyně shledávajíc v komoře něco pro přibylého hůdeňáka.

Vincek rozjímal mezi tím o přestálých trampotách. Vzpomínal si, jak po odchodu otcově přívětivý pan Souček se proměnil téměř v divocha, jak vším tloukl a bil, učenníky a tovaryše plísnil, neustále se vztekal. V uších zněly mu dosud různé nadávky německé, než ani za duhát nebylby si na jednu vzpomněl. Nelišil se mnoho od tatínka, ten si také tu němčinu vždy jaksi plet.

Přes to liboval si Vincek, že se mu vše dobře povedlo. Z otrocství vyvázl. Ve Vídni doma nebyl tak uvítán, jak si cestou myslil. Než při vzpomínce na tatínka bylo mu předce úzko.

„Ten spí asi na půdě na kožení, a neví že jsem se z Vídně vrátil, ale běda, až mne ráno uhlídá."

Z této studie vyrušen byl kroky blížícími se k jejich domku. Přiskočil k oknu, ale ach! — koho shlédl! Ve smrtelných úzkostech běžel za matkou volaje: „Zle je, zle, tatínek stojí s Antonem před domem!"

„Co pravíš?" vzkřikla tato na synka, „tatínek že je — — — —

Nedomluvila. Spěchala, by na vlastní oči se přesvědčila.

Vincek se neklamal. Netrvalo to dlouho a u Slavíků vítala manželka milovaného manžela a drahého syna Antonína

Vincek ve svém bystrozraku nahlédl, že bude nejlépe, zůstane-li v komoře. Činil to ze dvou příčin: předně si myslil, že by nebylo radno hned selkati se svým a za druhé chtěl ukojiti drzý žaludek.

„Prosím tě nyní nás nemoř, a dej nám svatý pokoj, však se ráno všeho dovíš," mluvil nevrle náš hudina, když naň manželka nesčetnými otázkami dorážela. To však bylo, jakoby hrách na stěnu házel.

Bylo mu konečně volky nevolky vykládati o všech strastech a nehodách, jakých během těchodne zažil, vypravoval, jak odejel z Vídně, jaká nehoda ho stihla na železnici, jak se sešel s Tonkem — při tom se naň ohlédl, seděl v koutě jako marnotratný syn —.

„Prosím tě, Toníčku, jak ses mohl tak zapomenouti" přerušila Slavíčka muže obracejíc se na syna. Tonek nic.

„Co zapomenouti," pravil starý, „lépe uděl al, že utekl, než aby se byl dal od Souška týrati. Však mu v Z... cích nebylo zle. Na to jal se povídati o hospodářii v Z... cích, jak ho tam vítali, jak se nerádi s nimi loučili a jiné.

Nyní došlo z nova na Toučka. Jak starý, tak mladý Slavík zectili ho až zle.

„Chudák Vincek, ten tam zkusí. Hotový mučeník. Do smrti toho nepřestanu litovati, že mé děti kdy vídeň poznaly" minil tatík. Matka se při slovech těch přese všechen bol, — než co pravím bol, vždyť plesala majíc mužíčka doma — usmála.

(Dokončení.)

Vlaštovky. (Br.)

Vlaštovky vzduchem krouží zas
z dálné se vrátivše země,
lapají mouchy na pospas,
švitoří vesele, jemně.

Přiletí k mému okénku,
jarní mi zapějí píseň,
a z chýše chmurna přístěnku
nevolná odlétá tíseň.

Zvěstují jara první den,
a zase vzduchem dál krouží,
v přírodu svěží spěchám ven,
duše má za nimi touží.

Za nimi v let se rozletí
zpěvů jich poslouchá slova,
a v jara vonném objetí
písní se rozzpívá znova.

Poëtova láska. (Bd.)

Jak holoubek ku družce přilne
a ústa sprahlá k vodě skočí,
jak potůček hor ve úbočí
ve slunci stín ku větvi silné –
tak básník vzplanul k lepé druži.

Jen jednou nahléd v její oko
tak vábné – jako modré nebe
a již ve hloubi viděl sebe –
ji ponul v srdci přechluboko,
již marná touha po pokoji.

On miloval ji srdcem celým
a linul k ní – ač znal ji sotva,
tak lístek mdlý žádá perlu rosy,
tak příroda o světlo prosí –,
tak po dnu moře prahne kotva.

A vždy ji slyší, vždy ji vidí,
kdy slavík lká – to její zpěvy,
kdy hrom hřmí strašně – její hněvy –
kdy laštovice krmí děti –
to lásku její svatou světí!

A všude ona jemu kyne!
ve šumu lesů – ve hor výši
ve pavoučka dovedné skrýši,
ve vlnek roji, v jezu láni,
ve chudobinky jemném smání!

On vidí ji ve broučka chůzi
v oráče práci – v zpěvu žence,
kdy mlhy šlář se trousí tence,
on vidí ji a patří na ni,
jak své mu skrytá požehnání.

A všude kam mu mysl létne,
tam ona jemu sny své sije –
ve žaly lidské – v lidí štěstí,
tam ona všude divy pěstí,
ta božská, tvůrčí poesie.

Ukradené rámě. (Bd.)

Dokončení

Večer při návratu z vycházek
po venkově a před vstoupením
do zámku zastavovali jsme se
vždycky v chrámu sv. Jana, abychom
se pomodlili u nohou sochy světcovy i
myslil jsem vždy, že by působením svět,

ce štěstí mé muselo býti zničeno.
Jednoho dne jsme se strojili učiniti dlouhý výlet do širokého lesa Nepomuckého. Koně leskli se na dvoře, smečka psů honila se po nádvoří. I pozdravovali jsme výkřiky krásný slunce východ. Najednou temný a neurčitý hluk zastihl nás uprostřed veselé nálady. Zodivením a úžasem zůstali jsme jako zkamenělí.
Sami psi zdáli se býti znepokojeni tímto hlukem, a slunce zahalujíc se v bledost zmizelo za hustou mlhou. Podivný hluk šířil se údolím, odrážel se od úpatí vrchu, překročil vyvýšeninu a vnikl do zámku: socha sv. Jana byla ukradena. Bylo by se mohlo říci, že válka, bledožlutý její druh, mor, rozložily se nad touto nedávno tak veselou krajinou... Nikdo nepomýšlel na polní práci, role zůstala opuštěna a tichá, kdežto okolo svěcova rostla a množilo se mlčky množství okolního obyvatelstva. Hledalo se, uspořádaly se modlitby, ohlásil se půst, vše bylo marno. Ochranná socha zmizela i zdálo se, že s ní uvadána byla radbst celé krajiny. Sebe menší neštěstí, které stihlo krajinu tu, přičítalo se zmizení sochy a jako na důkaz ubožné té víry množily se neštastní v prvních dnech, následujících potom zmizení... Konečně ke vzmužení obyvatelstva nařídil biskup Klatovský osmidenní průvody ve všech směrech po okolí. Sedm dní uplynulo marným hledáním. Farář od sv. Jana, stařec vzrůstu statného a imposantního vybízel každodenně své osadníky, aby odhalili toho, kdo by mohl o krádeži věděti, ukazuje jim neúspěch všeho hledání spíše jako důkaz shovívavosti Boží než důkaz, že viníka trest nestihne. Vše bylo marno! Osmého dne přidalo se nové neštěstí k předešlému. Mluvil jsem o malém rybníku ležícím naproti kostelu. Rybník ten byl otočen stromy hrází a věnčen úzkou stezkou. Průvod, aby dostal se na druhou stranu rybníka, musel se brátí asi 200 kroků po kruhovité stezce. Včele kráčel starý farář modle se a drže v rukou druhý ostatek, rovněž tak vzácný jako socha, stříbrný kříž, jejž Jan držel v ruku v tom okamžiku, když byl hozen do vln. V polovici stezky upadl stařý kněz přes kořen a kříž vypadl mu z ruky a dříve než ho mohl zachytiti, sjížděl pomalu po dlouhé hrázi a zmizel ve vlnách rybníka. Všechen lid, následuje příkladu nešťastného faráře, vrhl se na zem, upírajíc oči v to místo, kde zmizel kříž. Otevřeli stavidla a čekali, že voda vynese kříž, i čekali přes hodinu... Však o štěstí, náhodě v okamžení, kdy poslední vlny plynuly přes splav, objevil se kříž sv. Jana ... v pravé ruce sochy, právě tak, jak jej držel sv. Jan, když se topil ve Vltavě. Hloučeji čekajíce, až by mohli sochu dopraviti v bezpečnost, ulomili jedno ráme, které se nemohlo nalézti. Pak vrátil se průvod, pěje žalmy a vzdávaje díky, do chrámu,

aby postavil stěnovou sochu na podstavec, po 12 dní o svaté své bříšě oloupený. V okamžiku, kdy poslední z účastníků vstoupil do klenby kostelní, utrhla se oblouková část, vyčnívající nade dveřním křídlem, padla sehlukem na rameno jistého rolníka, a tak přesně jako nůž odrazila mu levé rámě. Od toho dne a na památku dvojnásobného toho zázraku, nemá socha sv. Jana levého ramene, avšak u dveří chrámových ukazuje se ještě dnes, muž nemající levého ramene a neustále klečící u prahu svatyně, jejž neodvážil se překročiti od té doby, co ruka Páně poznačila ho tak hrozně jako vinníka, neboť on byl — tím zlodějem.

Ztracené pole.

Pověst z Borkovan u Klobouk brněnských.

To stičko! jářku měli jsme tady řeč o „ztraceném poli", proč to pole zde tak nazýváte? Každý mne odkázal na vás, že prý to nikdo tak dobře neví, jako vy. Nezdráhejte se dlouho a vypravujte mi to, abych též něco zvěděl. „Ale božínku," omlouvala se tetka K—, „vždyť už jsem tak stará, již se mi to dávno z hlavy vykouřilo. Tito mladí to dávno lépe vědí. Ovšak ti mne právě odkázali na vás.

„A musí to být?" tázala se ostýchavě. No nemusí, ale víte, já jsem trocha zvědav a nedám se jen tak ledačíms odbýti. A potom! je vám to jedno, máte-li navarmo sedět anebo vykládati.

A když se předce jenom trocha stydím, mladý pane," ostýchala se „bezdoho byste se mi jen vysmal, ač věděla, že nad ní v Borkovanech lepší vyprávěčky není. Chtěla mne snad překvapiti. — A začala:

Za starých dob nebývalo tak okolo dědin, jak to nyní vidíte. Na sto nebo dvě sáhů kvůli od dědiny počínal les. A jaký! Nynější lesy naproti těm dávným jsou hedbávní a mlynářský pytel. Byly husté, že nebylo na anispět kroků před nos viděti; hm, nyní od jednoho kraje svítí se až na druhý. Kolem Borkovan býval takový les ze všech stran; jen tam na tu stranu k Těšanům, kadý teče potok, bylo světlo. A tady na tu stranu — ukázala na jih — za tím ropcem je dolina a té říkáme „ztracené pole."

Za starých časů bývalo tam jezero velké a tomu říkali „Martinice". Na místa ona nikdo ani krokem nezavadil, protože každý dobře věděl, že by se odtud nedostal. Na jezero ještě upomínají tři rybníky mezi Martinicemi (tak jmenuje se dvůr a továrna) a nynějším ztraceným polem; jsou ještě pořád velice hluboké. V Borkovanech stával tam kdysi u kostela zámek. Hrabě, jeho

muž ten zámek patřil, jen někdy sem zavítal. Jednou učinil to jen k vůli svému jedináčku, kterýž už do let přicházel a dědicem jeho státu se měl. Protože se to mělo jakoi ku svatbě, starý hrabě projížděl s ním všechna svoje panství, aby se všude seznámil. Krajina borkovanská synovi zvláště se líbila, proto umínil si kde který koutek prohlédnouti. Ve průvodě otce, vě a správce zdejšího procházejíce všechna místa kolem do kola obhlédali, i líbilo se mu všude. Jen do té doliny k jezeru nechtěl je správce o žiwou noc zavésti, poněvadž prý by se odtud na věky nedostali. Vypravoval jim kterak prý již mnohý se stal obětí bezedného toho jezera. Mladému však nechtělo to nijak do hlavy, proč by tam nebezpečno bylo jíti? Ale když jak starý tak mladý správce na tam nedali, umínil si, že stůj co stůj podívá se tam bez nich. Vybral se tedy jednoho dne bez vědomí otcova i správcova na procházku a namířil přes hustý les přímo k „Martinici." Když přicházel k jezeru, zaslechl zpěv tak krásný a líbezný až srdce radostí usedalo. Vzpomněl si sice v prvním okamžiku výstrahy správcovy, avšak vábný zpěv nepřestával. Mocí jakousi nevolatelnou povzbuzován šel dále, chtěje i zpěváky spatřiti. Přišel až na břeh jezera. — A hle! krásné víly se koupaly a vesele a vnadně ve vodě tancovaly. Nemohl se udržeti, když ho vyzvaly, aby se koupal s nimi. Kouzelným zpěvem a mocí tajemnou povzbuzován vrhl se mezi ně. Skočil ve vodu, ale skočil jenom jednou. Jak ponejprv se nad ním voda zavřela, neotevřela se více. Stal se obětí „vodních panen". Přišli ho hledat, ale nenalezli leč klobouk na břehu — zahynuli však týmže spůsobem.

Od té doby mnoho se změnilo. Lesy vymýceny, jezero spuštěno až na ty tři rybníky, místa však předce aspoň jméno zůstalo po oné nešťastné příhodě — jmenují je „ztraceným polem."

Věnování.

Ptáčku bělounký
proleť Božím světem,
budiž v dar milounký
kmetům, junům, dětem.

Junům cnosti vláhu
větérek ať vane,
na srdce až práhu
píseň moje stane.

Kmetům v šedé hlavě
rozněť krev studenou,
kol šedin až hravě
písně se rozklenou.

Dětem v krev nevinnou
doušku sej materří,
až nitra hladinu
píseň má počeří.

MOSEM

„Církev a vlast-ty v mojich mitují sestersky se ňadrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ *Sušil.*

Upomínky. (B.)

I.

Proč nutíte mne do zpěvu,
když v duši mé tak pusto,
jak když se mlhy sychravé
udolím táhnou husto.
Mně růží v srdci vykvetlo,
co hvězd na nebes temu,
ký div, že láskou vítán byl,
kdo jen se blížil jemu.

Však ti, kdož z ničho hltavě
té lásky pohár pili,
mé srdce lží a podvodem
a klamem otrávili.

Já vyletěl jsem do světa
jak nezkušené ptáče,
a myslil, že to ze srdce,
když mnohý kvílí, pláče.

O není chuti do zpěvu
když srdce hořem spjaté,
však chcete-li, bych zpíval přec,
nuž zde tu píseň máte.

II.

Ach mýlil jsem se velice
a poznal velmi brzy,
že přečasto ten lidský pláč
jsou ještěří jen slzy.

Obrana a vítězství rytířů maltezských nad Turky r. 1565.*

Davno již byla utichla bouřlivá vřava svatých válek, ohnivá mysl smělého rytířstva ochabla a nadšený zápal k obraně Hrobu Božího valně byl pohasl od doby té, kdy poprvé vztyčen byl prapor se znakem kříže, vzývající zástupy na dalekě výpravy a v posvátné boje. Království Jerusalemské, pro něž tolik vyteklo proudů nadšené krve rytířů křesťanských, v nivec se rozpadlo a zpupný pohan opět zavládl půdu šlépějemi Spasitelovými posvěcenou. Padlť křesťanský Sion a s ním i skvělá jeho budoucnost. Než následkové mocného tohoto hnutí smělého a zbožného ducha lidského trvaly stále, vyplňujíce nejeden list v ohromné knize dějin svědomím zřetelným o ději válek křižových. A mezi mnohými těmito následky na místě ne posledním slušíť jmenovati vznik krojího řádu mnišsko-rytířského k němuž mimo Templáře a řád německý počítáme i řád Johanniterů čili rytířů rhodizských a pozdeji maltezských zvaných. Jak známo řád tento původně k tomu účelu jest založen, aby povinnost ošetřovati nemocné poutníky ze všech končin křesťanské Evropy do svaté země putující, na se vzal. Avšak bodrému a bujarým duchem nadšenému tovaryšstvu povinnost ta nestačila, i přijalo na se tedy jiné povinnosti, kteréž právě tak k obraně poutníka, jako k jeho ulehčení a pohodlí čeliły. Zavázalť se Johanniterů, že mimo obyčejné klášterní sliby i sv. Hrobu brániti a s neověřícími ustavičně válku vésti budou. Úkol to zajisté vznešený! Ký div tedy že nových údů z rozdílných krajin křesťanských síla jen jen se hrnula, touživě v řady mnichů rytířských se stavíc. Dokud království Jerusalémské trvalo, mocnou záštitu a ochranu v řádu tom nacházelo. Po zkáze však toho království rytířové sv. Jana na zrátce na Cypru, ostrově pobyvše dobyli brzo na Turcích ostrova Rhodu, čímž stálé si zařídili sídlo. Jest věru s potěšením, kterak pouhé bratrstvo bojovných rytířů bytu a samostatnosti své tak dlouho mohlo uhájiti u prostřed říše, jež postrachem byla za věku toho celé téměř Evropě. Johanniterů divy statečnosti ukázali, meč jejich nikdy v pochvě nerezavěl a obrátné jich galeje kříž na kříž rozjížděly se po širé hladině moře středozemského, postrachem jsouce nevěrnému lodstvu loupežových Turků. Denně prý vídati bylo vítězné lodi řádu, an se navracují do přístavu s bohatou kořistí nepřátelů odňatou, rozmnožujíce takto sílu a moc rytířů rhodizských. I mrzelo to velmi říši tureckou, že nepřítel tak nepatrný tolik škod rozsáhlému jejich vyznavačství působí; i umínili si tedy panství jejich stůj co stůj

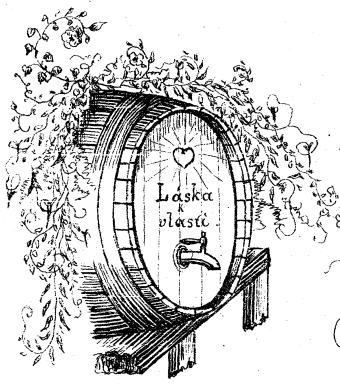
* Dle Prokopových dějin Filipa II.

vyvrátiti. „Několik Sultánův“, dí Přesrot, „doufajíce že této tesknivosti se zbaví spůsobili válečné výpravy proti ostrovu, aby ty stašany v jich hnízdě zahladili. Ale v každém svém pokusu byli zmýleni statečností malého sboru křesťanských rytířův. Na posledy l. 1522, Soliman II. vedl osobně tažení proti Rhodu. To šest měsíců udatní rytířové nemajíce od žádné evropské mocnosti pomoci, podstupovali bojem celé vojsko říše ottomanské, a když pak ze vydání přinuceni byli, obdrželi od Solimana pochvé podmínky, jež to ukazovaly, že Soliman i jiní nepřátelé křesťanu možnosti sětřiti zná.“ —

Tak octli se rytířové sv. Jana v neblahém stavu sirá opuštěnosti, zbaveni domova, a rozptýleni po všech končinách. Ježto pak podlehli tolikě veliké přesile mocného nepřítele, nikdiž však uvnitř v ústroji svém jsouce rozstrojeni, bylo očekávati, že přece docela bez památky z dějiště (neustoupí). Neboť jestli to zajisté zvláštním prozřetelnosti Božské úkazem v dějinách tak často se jevícím, že nižádná společnost lidská, uvnitř jsouc zdravého nepoušeného jádra a ovládána idejemi a snahami vyššími tak snadno nehyne a nemizí. Tak dálo se i s bratrstvem sv. Jana. Našelť se ještě zdroj ode zkázy úplné je uchoval. Dobrodincem tím byl mocný císař Karel V., jenž udatného bratrstva se ujal za ustavičné sídlo ostrova Malty s přináležitostmi v plnou moc jim postoupiv. A nebylo to věru dar malý; neboť brzo seznal moudrý vladař, že nepatrný ostrov ten teprv usazením Johanitů právě a nesmírně nabyl důležitosti, stav se takto ochrannou hradbou nejen říše jeho ale i štítem v těchto nejzazších končinách celého křesťanstva. Jako byl Bělehrad Turkům zlícem k dobytí království křesťanských na severu, tak byl ostrov Malta silnou proti nim baštou a tvrzí mořskou na západě. Ostrov ten dostali Johannité z rukou Karla V. pustý, vlastní však svou pílí a přičinlivostí upravili jej brzo za sídlo důstojné jich jména. Upeonivše se doma prvé, brzo zmohutněli také na venek. „Netrvalo dlouho“, dí dějepisec svrchu dotčený, „až jméno rytířů Maltezských na jižních stranách moře středozemního tak strašným se stalo, jako bylo jméno rytířů Rhodizských na východě.“ —

Neprospělost tedy mnoho moci turecké, že vypudili nebezpečného nepřítele z východu, ježto týž nepřítel na západě říše jejich se usadil, loupežným nepřátelům rejdům vydatně překážeje. „Soliman byl též citelný obecné nevole nad potupou jemu stále od nepřítele tak nepatrného činěnou, i ustanovil se na tom, že vypuzením rytířů Maltských v konci svého panování tak oznámí a oslaví jaro byl jejich vypuzením z Rhodizu jeho počátek oznámil.“ Přípravy k tomu cíli konal tak rozsáhlé, že mocnářové křesťanští obávajíce se každý že by proti panství jejich čehily, loďstvo připravovati se jali. Nejvyšším představeným čili velmistrem řádu byl té doby Jan Parisot de la Valette, stařec sedmdesátiletý, jemuž neobyčejná jeho povaha, jakož i okolnosti, v nichž se octnul, nepominutelné jméno v deskách letopisu na jisto zjednaly. Ten ihned vyslal své posly z rozličným

mocnostem křisťanským, aby v době úzkosti a nebezpečí pomocí jejich se ubezpečil, při čemž nejvíce mu záležělo na místodržali sicilském Donu Gardi de Toledo, ještoť on mu nejbližší byl a tudíž na pomoc jeho nejvydatnější mohl spoléhati. Sám pak na ostrově vše k silnému odporu proti nepříteli chystal sám, kde toho bylo třeba činné ruky přikládaje. Když pak přípravy ukončeny byly, rytířové k boji hotovi shromáždili se kol vrchovnického vojevůdce svého, jenž prorokovav a uradiv se s nimi těmito oslovil je slovy: „Toť velký boj zříže s půlměsícem, jejíž nyní bojovati máme. Vy jste vyvoleni bojovníci kříže a žádá-li nebe na vás oběť vašich životů, není k tomu nad touto slavnou příčiny, nuž lepšího času!" Načež všichni duchovně se posilniwše a slib řádu svého před oltářem obnoviwše očekávali nepřítele. Veškera moc jejich v počtu asi na 9 tisíc bojovníků sou„středěna jest na dvou místech v městě sídelním St. Borgu a v nevelké tvrzi St. Elma. Ono město dvěma chráněno jsouc tvrzemi vnitř„ními bylo sídelním městem řádu a velmistra, tato pak tvrz pevně na skále ustavená a nevelikou zátokou mořskou od města asi ½ hodiny vzdálené oddělena byla zdí k dobytí ostrova celého.

Bych byl šenkýřem!

Bych takhle já byl šenkýřem
a uměl tvořit divy —
tu sud bych velký zhotovil
a vzlatá háv jej zavřil
jej v svaté složiv nivy.

A pak bych lásku k vlasti vzal,
jež v srdcích velkých plane
a v sud ten všecku uloživ —
bych svolal z lidí kde kdo živ,
by pili darmo dané.

A točil bych pak každému
ten nektar kdo by žíznil,
a kdo by jenom okusil —
div láskou by se nezdusil
ku vlasti, jíž dřív tížnil.

O pak bys Matko zjásala
v té lásce plné něhy!
Pak věru divil by se svět,
co zmůže Čechů jarý květ, —
však bez divu — jen snchy

v těch srdcích u nás dřímají
a prázdně jen se dívají
a stále jenom cívi, ——
až jara nádech živý
tu kůru ledu rozsálá.

Slavíci na cestách. (13.)

(Dokončení.)

Tatínek litoval Vincka a Vincek byl – myslili byste v komoře chyba lávky, Vincek poslouchal za dveřmi. Nechtěl svému sluchu věřiti, když zaslechl slova „chudák Vincek"; byl by snad ještě za dveřmi vykřikl, avšak nedalo mu to.

Nelze vypsati překvapení, když se druhorozený uteče ve světnici octl. Tatík nemohl z prvu ani slova promluviti, teprvé za hodnou chvíli zvolal nadšeně: „vždyť já říkám, mé dítě se mne nikdy nezpustí!" Vinckovi bylo opakovati, co byl dříve matce vykládal. Starému Slavíkovi téměř jiskry z očí sršely, kdykoliv synek jméno „Součck" z úst vypustil. .....

Ponocný čtyřikrát odtroubil právě jednu. Naše společnost odebrala se k odpočinku „Vašíček", ač mu žena bránila, ulehl si přece na dvoživotné své lože na hůře. Spánek brzy ho pojal ve svou náruč. Koření dýchalo nevšedně vůní, i nebylo divu, kdyby se byl dal náš hrdina do vešení.

Ob čas promluvil ze sna, rozpřáhl ruce, jakoby někoho chopiti chtěl, ano někdy se i vzpřímil.

V přízemí bylo už živo, ale na půdě se ještě spalo a bylo by se tam spalo ještě snad déle, kdyby nebyla nešťastnou náhodou kočka vracející se z nočních toulek skočila na oběť spánku.

„Kýho šlaka", zvolal hrnčíř, protože si oči, aby pohlédl, kdo se osmělil ze spánku ho vyrušovati. Rozumí se samo sebou, že již více spáti nemohl. Jal se tedy na mysli uvažovati a rozjímati o událostech celého těhodne, hlavně však minulé noci. Plesal v duchu, že shromáždil kolem sebe opět svou rodinu, ač se i trochu lekal, jaké Holoubkovští jízliví jazykové o něm povedou.

„Co si pomyslí Dusík, co Sýkora, až se dovědí, s jakou jsem se z lidne navrátil."

Trvalo to dlouho, než se odhodlal opustiti své lože a do přízemí se sněsti. Slavička radostí div neplakala vidouc svého „Vašíčka". S jakou péčí a starostlivostí obsluhovala ho při snídani! Tatík posilniv se zavolal si syny, aby jim v krátkosti na paměť uvedl ony nevypytatelné cesty, jakými je osud vedl i promlouval k nim řečí dojemnou: „Drahé dítky, nadešla doba ..., milé dítky, přišladěba – drazí synové –" dále nemohl, slzy vyhrkly mu z očí, a plakal jako dítě. Ty div, že i „omladina" s matkou do pláče se dala.

Rodina Slavíků plakala a kdož ví jak dlouho by byla plakala, kdyby soused

nebyl vkročil do světnice.

V Holoubkovem nezi tím nesla se pověst jako na pcrutěch: „Havlíkovi šťuden„ ti jsou již doma.

Kdo z toho měl větší radost, než ro„ vář Dušík a švec Sýkora.

Víla u Srbů*)

V národních pověstech a zpěvech slo„ vanských na zbožňování přírody pan„ stoví neobmezené. V pověstech patří přírodě moc hlavní, božská, neobmezená, proti které jest člověk nízký a podrůzený, a v prvotním sta„ vu národů také ani jinak býti nemůže. Ta„ hromná příroda, její vznešenost a mocné půso„ bení, ty úkazy v ní, blesk, hrom, vítr a j. pořáže„ jí mysl člověkovu, který si zjevy a úkazy v pří„ rodě ještě vysvětliti neumí. Duch lidský však jest tak ustrojoben, že při každém úkazu tá„ že se po jeho příčinách. Kde však důvod jest nad nezkušený a obmezený jeho rozum, vymy„ slí si člověk sám nějaký důvod, nějakou pří„ činu, tu člověk tvoří báje; zejmena u člověka primitivního má fantasie vrch nad rozumem. Člověk v prvotním stavu jsoucí domnívá se, že to vše příroda sama dělá ze své moci a vůle a proto vidí v ní také moc nejvyšší, které se ro„ ří. A jakmile příroda počal zbožňovati, což, které zázraky byly v ní možny po rozumu je„ ho. On jí přičítá úkazy, které v ní ani nevidí, namyslí si do ní tvorů, kterých ve přírodě ni„ kdy nespatřuje a tyto tvory potom rozličně si v mysli vyobrazuje. Jako zvláštní tvorové v pověstech vystupují, tak zjeviště děje v pověstech vypravovaného je zvláštní, neobyčejné. Nejča„ stěji jsou to širé, dalekě, pusté hory, ohmé vrchy, šumivé háje, květnaté louky a zahra„ dy, čarovná údolí a zelené doliny, v nich se kolébající tiše jezera, osamělé jeskyně, stříbr„ né, zlaté, sklenčné a divotvorné hrady atd.

U každého národa, byť byl sebe surově„ ším, nacházíme hojnost pověstí, v kterých se jeví počelický duch primitivního člověka a po kterých rozdělanosti člověka soudíti mů„ žeme. Také Slované nejsou se svými pověst„ mi poslední, ano můžeme směle říci, že v nich ušlechtilostí a jemností nad ostatní národy vynikají. Slované zajisté, živíce se pokojným rolnictvím více si všímali pří„ rody a úkazů v ní, nežli národové bojovní, a proto u Slovanů takové množství pověstí, taková rozmanitost osob a tvorů v pověstech vystupujících a taková hojnost národních písní, které s pověstmi stejný mají pramen, totiž zbožňování přírody.

Důležitou úlohu v pověstech slovanských hra„ jí víly. S vílami potkáváme se u všech náro„ dů slovanských. V tom pak se shodují, že jsou víly nadpřirozené bytosti, krásné, mladé dí„ vky, dílem dobré, dílem zlé, hledíce lidem

*) Jak se nám jeví ve zpěvech lidu srbského, přeložených Františkem Zapprem.

jež si oblíbily nebo k nimž nenávisť pojaly, prospívati nebo škoditi. Přebývají ve vzduchu, na zemi nebo ve vodě. Každý národ však podle své země, dle své povahy, dle své vzdělanosti a fantasie také své zvláštní víly si utvořil. Uznati jest, že u jižních a východních kmenů slovanských, u nichž vždy fantasie bujnější byla než u národů severních, také s rozmanitějšími obrazy víl se setkáváme a rozličné jich povahy i různá jich sídla (poznáváme) Také ve vybájených pověstech a zpěvech lidu srbského, které Kapper na češtinu přeložil a v poesii světové vydal, vidíme rozličné postavy víl, seznáváme rozmanité jich vlastnosti dobré i zlé, dovídáme se o jejich sídlech a zábavách, o jejich moci a působení na člověka a poměru jejich k lidem. Víly u Srbů jsou (jako u jiných národů) krásné dívy, vznešené krásy a moci, v růstu štíhlého, jiskrných očí, mohou se proměniti u neviditelnými učiniti. Roucho jejich jest lehké, podkásané, obyčejně barvy bílé. Jsou tak krásné a mají takovou rozkoš v sobě, že mladík pouhým pohledem do ní se zamiluje a láskou omámen v moc její padá. K lidem chovají se buď přízniv nebo nepřátelsky. Dle vlastností rozeznávají Srbové víly dobré, žárlivé, dobrotivé, škádlivé, potměšilé, úskočné a jiné. Tak ukáže víla junákovi cestu ku zemi souzené dívce, dívce zase, která ji za to žádá, udělí nadobyčejnou krásu a mnoho šperků nebo jí dá bejlí na zmámení hlav mladých hochů, tak že si děvče potom dle libosti z hochů vybrati může. Víly rády škádlí zvláště mladé hochy. Tak jezdci lesem jedoucímu strhne klobouk s hlavy a když ji tento chce zastřeliti, slibuje mu vážnosť u lidí, peníze a lepší milou nežli jest sama.

Jiná víla jest žárliva. Muž vychloubá se svou ženkou, že ani horská víla není nadní krásí. Víla horská to zaslechne, přijde k němu a žádá by jí ukázal ženku. Tento vyvede svou ženu co nejkrásněji oděnou, ale víla mu praví: „Třeba lepší byla ženka tvoje, přece ji jen žena zrodila, mlékem svým napájela, hedvábím odívala a v kolébce kolíbala, ale mne, horskou vílu, mne hora zrodila, ta mne v listí zavíla, rosou kojila a na větvích stromů kolíbala. Víly způsobují také mrzkosti mezi lidmi a z nich se nemálo radují. Při tom jim pomáhá ta vlastnosť, že mohou rozličné podoby na sebe brátí a neviditelný mi se státi. Bratří Mirko a Stanko jdou na lov a uloví kačku, každý si ji přisvojuje až konečně mladší Mirko postoupí kachnu druhému, potom oba usednou do chladu olší, aby pojedli. To vše vidí tři víly a nejstarší z nich umínila si bratry rozpřáteliti. Sletne s olše a usedne Mirkovi na hlavě. Mirko, který s bratrem po jídle usnul, se probudí a spatří krásnou dívku, zvolá Stanka, by se podíval, jaké mu bůh nadělil ženy. Má je, nevěstá, praví Stanko a dívku mu odřekl. To rozhněvalo Mirka, ten vytasí ostrý handžár a bratru jej do srdce vrazí. Mirko posadí dívku na koně bratrova a spěchá k domovu; na cestě však děva s koně zmizí a oklamaný Mir-

ko sám se usmrtí.

Ke obydlí rozeznávají Srbové víly vzdušné, zemské a vodní. Vzdušné víly mají své hnízdy ve vzduchu neb na nejvyšším temeni hor, zemské bydlí v lesích neb na luzích a polích, vodní zdržují se při vodách, kdež se houpají na stromech pobřežních, a rozčesávají své dlouhé zelené zdrice. Víly jsou neustále veselý, provádějí společné reje a tance, škodlí lidi jim v cestu přišedší; také se zamčstnávají vočkováním polního a lučního zvířctí a zakrávají si s ptáčaty lesními. Víly umějí také zacházeti s luxem, který zvláště víly lesní při sobě nosívají a znají léčivou moc bylin a jiná tajemství přírody. Janko rozbije stan na pastvišti, kde víla má své ležiště. Lesní víla se naň osopí a hrozí mu postřelením. V tom seskřenec Jankův chvatně vílu chytne. Víla plačíc prosí, aby ji pustil, že mu poví o trojím štěstí. O jednom, by žena synáčkem ho potěšila; o druhém, by šavle jeho sama v boji Turky zbila, o třetím, by družina ho nadevšecky druhy ctila. Víly se také vdávají, za manžely berou si jiné bytosti příslušní rodu mužského nebo mladičky lidské, které neobyčejnou krásou k sobě přivábí a které svou vyšší mocí chrání, vždyť znají lépe než lidé síly přírodní a jich k svým záměrům užívají.

Chor z Racinovy Athalie.

Jednání V. — Výstup VI.

Salomitě chor.

Chor zpívá.

Synové Arona, taste zbraň:
Nenítil praotců vašich v boj
Ať nikdy ryzejší lásky znoj.
Synové Arona, taste zbraň:
Hle — král váš, hle Bůh váš, vy bojujte zaň

Hlas jediný.

Kde, Bože veliký, rány jsou hořoucí
Jež jindy deštil tvůj svatý zor hněvivý?
Nejsi už onen Bůh žárlivý?
Nejsi už onen Bůh svaté msty prahnoucí?

Hlas jiný.

Kde, Bože Jakubův, dávná tvá laskavost?
Kdy svírá nás nepřítel nerovný,
Neslyšíš, nevidíš, leč naši nepravost?
Nejsi už onen Bůh slitovný?

Chor.

Kde, Bože Jakubův, dávná tvá laskavost?

Hlas jediný.

Bezbožní v tom boji vražedném
Mní, že jich šíp tebe zasáhne rovnou.
Odstraňme slavnosti Jehovy,
Volají v povyku nezbedném.
Z jeho jha trudného národy vynořme!
Pobijme kněze a oltáře rozbořme,
By jeho jména i slávy jas
Zanikl dokonna v příští čas:
By nevládl nám on ni Spasitel budoucí

(Dozončení.)

MESSIM

„Církev a vlast-ty v mojich milují sestersky se ňadrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Venite adoremus.

Kr.

Když vůkol vše hustým halí prachem
vichru divokého bouřný vír,
když hromu zvuk dálný plní strachem
mysl všechněch, klidný ruše mír,
když temno zář blesku v jasno mění,
že podivem naplněn jest duch,
tu zvolati jest nám v rozechvění:
jak hrozný jest ve hněvu svém Bůh!

A když prchá bouř a jemný vánek
místo vichru jenom zůstaví
a ticho když klidný zase stánek
sobě ve přírodě ustaví,
a deštěm když dané občerstvení
život leje v sad i háj i luh,
tu zvolati jest nám v rozechvění:
jak laskav jest v dobrotě své Bůh!

A když den již k západu se chýlí
a svou perut rozprostírá noc
a v lůžko když svoje každý pílí
a vše opánek ve svou jímá moc,
když hvězdy v jich zřímě ve třpytění,
nejmenší když stichne vůkol ruch,
tu zvolati jest nám v rozechvění:
jak jest slavný v všemoci své Bůh!

Obrana a vítězství rytířů maltezských nad Turky

r. 1565.

(Dokončení.)

Nepřítel brzo se dostavil a to v síle nad pomyšlení větší, z níž zřejmo bylo, kterak za nebezpečného soka měla mocná říše turecká skrovný řád udatných rytířův maltezských. V květnu totiž r. 1565 přistálo 159 včetně válečné galeje turecké, asi s 30.000 vybraného vojska janičarského a množstvím mužstva lodního obtížené ku břehu maltez. skému. Přepravivše ohromné stroje dobývací a sami na pevninu vystoupivše jali se obléhati hrad St. Elmu, jež nejsouc velice prostranná ne více než asi 1000 obrancův v pevné své zdi mohla pojati. A nepatrná hrstka tato chrabrých hrdin řádových vzdor a vzdor odrážela kruté útoky divých pohanův, již jako mračno kobylek pokaždé ku hradbám se řítili, pokaždé však s krvavými lebkami jsou odraženi. Teprv, když nový vůdce, paša tuniský, Turkům na pomoc přišed spojení tvrze s městem přerušil, podařilo se Turkům, ač po mnoha krvavých útocích a ztrátách, tvrze dobyti. Ano ohromné byly to ztráty, jimiž dobylí nepatrné tvrze zaplatili, neboť mimo téměř 9000 vojínův též sám vůdce svrchu dotčený, padnul před bašami st. Elmskými. A jaké kořisti se jim dostalo? Mimo několik děl ve tvrzi zbylých nenalezli než rumy sesutých hradeb a zdí, jež v lůně svém kryly padlé bohatýry křesťanské, kteří raději všichni padnouti volili ve svatém boji než dostati se do rukou surových vítězů. Ze všeho mužstva totiž jen 9 rytířů zůstalo, kteří na vykoupenou na živě zachováni byvše do Konstantinopole jsou odesláni. Dobyvše nepřátelé klíče obležených pevnosti st. Elmské, vší silou obrátili se na město, když dříve úmluvami posádku získati marně se byli snažili. Krutý útok několikráte obnovili, poraž-

dé však se ztrátami mnohými jsou odra-
ženi. Při jednom z útoků těch již již se
zdálo, že padne ubohé město i s chrabrou
svou posádkou do rukou nepřátelských, jež-
to podkop jeden pod baštu vedoucí byv vyho-
ren strhl s sebou veliký kus valu a tím
část hradeb v šanc vydal nepřáteli, jenž dy-
chtivě tudy se hrnul do města vniknouti se
snaže. Pokus ten však překažen jest ráznou
odhodlaností La Vallettovou, jenž na místě
tom nejvýše nebezpečném v čelo bojovníků svých
se postaviv po kruté seči nepřátele odpudil,
při čemž sám jest poraněn. Když pak věrní
rytířové naň naléhali, aby z místa nebezpeč-
ného se vzdálil a života jim všem tak vzácné-
ho se neodvažoval, velikomyslně jim odvětil:
„A kterak by starý člověk jako já mohl slá-
vě jiti skonati, nežli když od svých bratří jsa
obstoupen boj kříže pevně bojuje?“ —
Každým dnem stával se stav obležených povážli-
vějším. Posádka dlouhým a prudkým bojem
téměř každodenním jest vysílena, hradby po-
rouchány, zásoby potravin pomalu docházely a střeliva rovněž bylo po skrovnu. Jediná
jejich naděje spočívala v Bohu, jíž udatný
jakož i zbožný vůdce sám v nich sílil a udr-
žoval. Co též ponejvíce kopilo mysl jejich, byl
stav nepřátel neméně bídný jako jejich; neboť
mimo vzaté již četné a krvavé ztráty tápalo
je nesnesitelné horko a různé nemoci nákazli-
vé z něho vzniklé, nad to mnoho válečných sku-
pin průběhem stálých bojů jest zkaženo jakož
i zásoby jsou dobrány, vojsko pak víc a víc
se malomyslnělo. Konečně nadešel den, kdy u-
končiti se měly strasti obležených křesťanů,
a vítězství povšem mělo se dostati slavným ře-
kům Maltezským. Po dlouhém váhání odhodlal
se konečně místokrál sicilský pomoci svou při-
spěti obleženým. Vyslal tedy koráby své mužstvem
asi 11.000 bojovníků španělských naplněné, jimž
podařilo se ujíti pozoru vojska tureckého a
přistáti bezpečně na ostrově. Neč nemohla po-
sila ta nepřátele dlouho tajna zůstati, avšak
zprávy vůdcům tureckým o věci té sdělené by-
ly valně unášlivěny, oznamujíce že ohromná
síla vojska španělského přibyla, jež brzy na
ně se vyhrne a v zákopech jejich je přepad-
ne. Proč ž viděl se vůdcům mohamedánským
raději na lodi vstoupiti a co nejrychlej z o-
stova osudného se vzdáliti. Neč brzo o pra-
vé síle vojska pomocného se přesvědčivše, ač
již od břehu byli odpluli, nicméně opět se
vrátili a lodi opustivše na vojsko španěl-
ské se obořili. Ale se zlou se potázali. Udat-
né vojsko španělské ze strany jedné a posád-
ka z města se vyrážející z druhé, Turky obkli-
čivše na hlavu je porazili a dalekо rozpráši-
li. Co zbylo rychlým útěkem na lodi život
svůj zachránilo. Vítězný den ten byl 8. září,
slavnost to P. Marie, kteryžto den v le-
topisech maltezských památný podnes od oby-
vatelů jako jejich největší slavnost svěcen
bývá. Porazivši nepřátele vojsko španělské
slavně do města se ubíralo, aby na radosti
obyvatelů rovněž vzalo podíl. „Příchozí,“ vypra-
vuje dějepisec, „hledíce na zbytky ohrad

do dna téměř obořených, divili se tomu, kterak ty postavy, ježto jako stíny ve zrůcenináchmihati se viděli, tak dlouho muselmanskému vojsku odolati mohly. Dobře a v pravdě dobyli svému městu názvu: „Vittoriosa", to jest vítězné, jenž na místě názvu Al Borgo nastal a posavad na jeho proti nevěrným obraňování připomíná.

Jaremc-li se po tom, co příčinou bylo a co nej více přispělo ke slavnému vítězství nepatrné hrstky rytířů křesťanských nad zástupy nepřátel dlužno vyznati, že nejeden mocný činitel ze blahému onomu výsledku přispěl. Po přednosti zajisté byla to povaha obranců samých, jež více než mohutné a pevné bašty hradeb k vítězství přispěla a velikému usilí zbraně ottomanské tak dlouho odolati dovedla. Rytířstvo velebnou nadšeno jsouc ideou pravé víry, a provanuto oddanou svému řádu poslušností a láskou, neohroženě vřítilo se ve krutou seč, již za boj svatý pokládalo, volič raději slavně umříti nežli nectně se vzdáti. O výborné této povaze rytířů sv. Jana svědčí svědectví pronášíš dějepisec řka, že „není příkladu, aby který vojenský řád, jehož účelem náboženství bylo, v každé proměně svého stavu a po tolik věků vyrost svých pravidel tak nezvratně byl zachoval a tak svědomitě se byl oddával veliké úloze, pro niž byl stvořen." Nelze však také popírati, že kromě příčiny právě uvedené neméně osobní povaha slovutného vůdce ke zdárnému výsledku platně přispěla. Byl to La Vallette, muž neobyčejný, prozíravostí Pozí samou povolaný k řízení velkých událostí své doby a k vykonání činů v dějinách tak slavného jediný schopný. Svelebystrým vědlasem vůdcovským spojovala se neúhonnost jeho mravní; jsa nadšen vznešenou ideou, které život svůj zasvětil, jakož i láskou a obětavostí k řádu svému, výborně k důstojnosti velmistrovské, nejvyšší to hodnosti v řádu, se hodil. Jeho hrdinné jakož i obětavé mysli přičísti rovněž dlužno velikou zásluhu o dobyté vítězství. Vyhel, který že jen čas po vítězství tom žil velmistr řádu sv. Jana, r. 1568 dokonal slavný život svůj. Pozůstatky jeho uloženy jsou ve Vallettě, městě od něho na památku vítězství založeném a jménem jeho pojmenovaném. Bojovné však bratrstvo sv. Jana dvě stě ještě let, vznešenému úkolu svému věrně jsouc oddáno trvalo, až konečně ode všeho temeře křesťanstva opuštěno bývši z jeviště dějinného ustoupilo. „Prapor anglický vlaje nyní z těchže valů, na kterých se jindy korouhev sv. Jana rozvíjela."

Pravá vlast.

Kr.

Tam v nebi pravá jest má vlast,
tam s touhou zrak můj vzhlíží,
vždyť tam jen věčná kyne slast,
jen tam se spása blíží.

Tam v nebi pravá jest má vlast,
jen po ní srdcem planu,
bych svrhnouť tam moh' zemskou strast
a v hvězdném bydleť stanu.

Tam v nebi pravá jest má vlast,
k ní stále zrak můj zírá,
tam naděj v blaho mohu klásť,
jež nikdy neumírá.

Tam v nebi pravá jest má vlast,
s ní Pán můj na mne patří,
On dá mi tam též spolu vlásť
ve kruhu svatých bratří.

Shledání. (Br.)

(Obraz ze života.)

Bylo čarovné ráno červnové r. 866. Slunce koupajíc se v červánkových růžích patřilo jaksi žalně na Moravskou krajinu, jíž minulého večera mnohý věrný vlasti syn svlažil vlastní krví vokrutém boji a zdálo se v ranní zoři, jakoby oslavenými ranami bylo krvavé bojiště. Několik hodin od Uherského Hradiště na jih rumenaly se věžky klášterа milosrdných sester v ranním svitu a s věže zaznívalo andělské Ave. Tou dobou vyšly z kláštera dvě sestry. Zasvětivše se živo tu tichému, životu plnému obětí, poslušny jsou rozkazu představené a vydávají se na cestu, by pomoc a útěchu přinesly nešťastným raněným. Již zašly za kopce, již zmizel jim z obzoru klášter. Starší sestra – Klára – pokynula mladší – Angelice – a za nedlouho rozplývaly se hlasy jejich v nábožném zpěvu:

„Trojediný, k jehož vládě
celý svět v svém stojí řádě,
vyslyš mile tyto zpěvy,
jimiž lidstvo cěsť Ti jeví."

Dozpívaly a mlčky braly se dále. Bůh pak, jenž zbožnou jejich cestu řídil, jal se zkoušeti hrdinnou mysl lásky v srdci Angeličině, vzbudiv v ni upomínku na minulosť. Bylo jí v krátce užíti opět jednou rodný dům, známé luhy a háje, v nichž blažené svá mladá léta byla strávila, spatřiti však i místo, jež žalem hlubokým srdce její naplniti mělo, místo, kde drahá matka spala spánkem věčným. Asi k osmé hodině ranní dostoupily výšiny, pod níž se utěšené město rozkládalo. Ve stínu mohutné lípy spočinuly. Angelika zahleděla se do města, oko její utkvělo na jednom z domů. „Sestro, proč slzíš," ptala se za chvíli Klára, bedlivě pozorujíc družku svou. „A, jak bych neslzela, když pohlédnu na tato místa," odvětila Angelika. „Viz tam onen dům poblíž zahrady, — toť můj rodný dům. V něm zažila jsem

kdysi mnoho slastí, odešla jsem však z ně-
ho se srdcem nanejvýš bolestným. Tam mi-
jela mně druhdy léta v slasti a radosti:
ani mráček nezokoje nevzešel nade mnou, ro-
dičé chovali mě jako perlu ani o oka mne
nespouštějíce. Souže temeř láskou jakou jsem
k rodičům chovala, přilnula jsem ku své vycho-
vatelce. Pečliví totiž rodičé bojíce se, bych snad
ve škole zkázy nějaké nevzala, postarali se, bych
doma nabyla vzdělání potřebného. Vychova-
telka, jíž k účelu tomu vyhlídli, byla sice
na prostředních let. Příjemný její zevnějšek,
milná její povaha, uhlazené způsoby, lahod-
ná řeč — to vše připoutalo mě k ní svazkem
nerozlučitelným. Škoda na stokrát těch
chvil hlahých, Boženo, jichž za vychovatel-
ství tvého jsem zažila!"

„Mohla bych ti mnoho o šťastném svém mlá-
dí vypravovati, avšak vzpominka na neštěstí,
jež v brzku rodinu naši potkalo, brání mi
v tom. Angelika při slovech těch usedavě za-
plakala, slza za slzou řinula jí z očí a skrá-
pěla jí spanilý obličej. Pojemný byl pohled
na plačící sestru. Klára snažila se všemožně
družku svou utěšiti, však marně.

Za drahnou tenkž chvíli vypravěla Angelika
dále. „Přibližovaly se vánoce roku 1801. Ač
již dosti dospělá, těšila jsem se jako dítě
na štědrý večer; připravovalat jsem radost,
né překvapení jak rodičům, tak i vychova-
telce své, kterou jsme právě na štědrý den
očekávali, bylat odejela navštívit svých ro-
dičů. Toužebně očekávaný štědrý večer
nadešel. Božena ještě se nevrátila, čekali
jsme na ni dlouho sice, ale nadarmo. Konec-
ně chystali jsme se zasednouti ku stolu ve-
činnému, bychom požili daru z rukou Bo-
žích hojně nám poskytnutých.

Náhle z venku zazvonečno. Do světnice vstou-
pil brzy na to starý sluha náš Jan; náhlý
jeho zjev podešil nás všecky. Ochvácen, u-
naven, dechu sotva popadaje vrhl se k no-
houm mého otce. „Smilování, pane, smilo-
vání, váš statek je v plamenech!" Otec
jako lev rozkacený nelítostně Jana odkopl,
pak na matku zpurně pohlédna slova tep-
ká vykřikl: „To-li ta vděčnost za to, že jsi
se paň neustále u mne přimlouvala, tota
bdělost, s jakou nad statkem mým ze bdí
vždys mne usvědčovala, když jsem ho ze slu-
by propustiti chtěl! Běda, běda; hle teď
podčkuj mu za čackou jeho službu!
„Muži, drahý muži, ustaň, nerozrývej srdce
mého, odpusť mně nešťastné!"

Více nepromluvila, mdlobou přemožena
klesla k zemi. Otec odkvapil. Pospíšila
jsem sice za ním, bych ho zadržela, než poz-
dě již, nežli jsem vyšla před dům, zmixel
už v davu lidí, kteří ku pomoci spěchali.
Na obloze znamenala jsem neobyčejnou zář.
Strachem jata vrátila jsem se k matce. Jak
trudno mi kolem srdce, vzpomenu-li si, kte-
rak s Janem a se služkou matku jsem
vzkřísila. Dlouho to trvalo než matka
z mdlob se probrala, že oči pootevřela, mar-
ně však ohlížela se po otci. Otec ve hněvu

a zoufalosti pospíchal ve mrazivé noci do nedalké vesnice, kde rozsáhlý náš statek stál, by popatřil už snad na úplné spáleni, ště. Nelze mi, Kláro, bych ti vylíčila bol, bá, zeň a strach, jakých jsem tehdy zažila, bych ti popsala onen strašný, pro rodinu naši osudný štědrý večer. Teprv k ránu pojal mě spánek v náruč svou, aby zastřel na chvíli hrozný obraz, jejž štědrý večer neblahým darem byl přinesl. Angelika ustala. Obličej její zrosinal jakoby hrůzy, o nichž vyprávěla, pravé se dály, ruce její křečovitě se svíraly. „Již slunko na obloze vzešlo pokračovala Angelika, když jsem se probudila, abych ze sladkých snů uvedena byla v děsnou skutečnost. Bojácně ptala jsem se matky po otci: „Nenavrátil se dosud, drahé dítě, odvětila matka slabým hlasem, bojím se, že neštěstí, jakým nás Bůh navštívil, není dosud vyčerpáno.“ — Nemíně než štědrý večer byl i hod Boží vánoční dnem smutku. Matka nebyla sto, by přemohla slabotu, která ji víc a více ovládala, i ulehla.

Jak povděčna jsem byla vychovatelce, Boženě, když nade vše očekávání se byla objevila, s jakou obětavostí ošetřovala ubohou mou matku! Pozdě večer přišel otec. Značně ubylo mého strachu, když jsem ho opět spatřila, bál jsem se v děsnné své prostotě, že se už snad ani nenavrátí, že nás opustí. Nežli nebyl příchod jeho laký, jaký býval obyčejně. Tvář jeho zasmušilou, s čelem svrašťeným byl vešel, pohledem na matku hotovil se k novým výčitkám, ale Božena mu v tom zabránila. Na slova její, jimiž hněv jeho mínila, nevlídně odvětil a do své pracovny odešel.

Obloha štěstí, jež posud nad námi vždy se byla klenula, zakalila se na vždy: veta bylo po blahu, veta po utěšené domácnosti. Od osudného štědrého večera neuslyšely jsme ani matka ani já slova vlídného z úst otcových, jen trpce obviňoval neustále matku z neštěstí našeho. Jako meč pronikala slova jeho srdce jak matčino, tak i mé. Proudy slz vycedila jsem s matkou každodenně, prahy by broucí sylaly jsme k Bohu Všemohoucímu, by napraviti ráčil otce našeho. Bůh však usoudil jinak. Matka chřadla den ode dne. Ztráta statku, jehož otec si nevšímal, nevlídnost, ano ukrutnost otcova působila na slabou její povahu záhubně. Pamatuji se dosud, jak smutně patřila na mne s lože svého předvídajíc, že mě brzy na vždy opustí. Bol svůj bych jen zvýšila, kdybych ti, Kláro, poslední dny života matčina líčila. Srdce se mi svírá, vzpomenu-li na trapnou chvíli, kdy matka v zápase smrtelném poslední požehnání mně udělila a Bohu všemohoucímu poroučela. Otec stál u lože jejího. Vida mě klečeti, poklekl též, aby se smířil s matkou, již tolik byl příkoří způsobil, již tolik byl strastných chvil připravil — již běh života byl zkrátil. „Odpusť ti Otec nebeský, pečuj o své dítě“ byla poslední její slova — a milené matky nebylo již mezi živými. Doprovodili jsme ji ku věčnému odpočinku. Jak smutno, jak trudno bylo mně po smrti matčině! V životu bez matky nemohla jsem nikterak uvyknou,

ti, ač se hodná Božena všemožně snažila dru-
hou býti mně matkou. Ovšem jak opuštěna jsem
se cítila, když mne otec i Boženy zbavil!
Trpké, ano odporné bylo mně další obcování
s nelítostným otcem. Aby se všelikě péče o mně
zbavil, abych mu nebyla na závadu v lásce,
rech jeho, zavedl mne konečně do kláštera.
Tam pohovořil s abatyší, jíž na výchovu a
další vzdělání mne svěřil, políbil mě na rozlou-
čenou a odešel, bych ho již snad nikdy ne-
spatřila. Kolik trapných chvil zažila jsem
já činačtiletá dívka! Bez matky, bez ot-
ce, bez přátel, od světa opuštěná hleděla jsem
poslušnosti nakloniti si alespoň představenou.
To se mi s pomocí Boží podařilo. Uvykla jsem
životu klášternímu tak, že jsem si života ani
jiného nepřála. Vše ostatní jest ti Kláro
známo. Dnes po dlouhé, dlouhé době vešla
jsem opět na tato místa, jak bych zaplesala,
kdybych se zde shledala s otcem, jehož jsem
nespatřila od doby, té, kdy mě do kláštera zavedl.
Dovol, sestro, dovol, bych ještě jednou vešla tam,
kde svět jsem poznala, dovol, bych se optala
milých krajanů, nevědí-li o otci mém. Než ni-
koli nepřeji si toho, umírající čekají na nás, o-
pozdily bychom se. (Dozonceni.)

Chor z Racinovy Athalie. (Br.)

Jednání IV. Výstup II.

(Dozonceni.)

Chor.

Kde, Bože veliký, tvé rány hrozící,
Jež jindy deštil tvůj svatý zor hněvivý?
Nejsi již onen Bůh žárlivý?
Nejsi již onen Bůh svaté msty prahnoucí?

Hlas jediný.

O slední královský výhonce,
Že kmene krásného vykvěte spanilý,
Jak zuxou matčinou, snad bychom opatřili,
Tvůj život s krví tvou nevinný utone?
Kde, králevici náš, zdaž anděl v kolébce
Proti najatým vrahům tě zaštítil,
Či Hospodinův hlas ve hrobce
Tvůj popel z životu rozmítil?

Jiný.

Či na vrub jeho jsi otcův a dědův hřích
O Bože veliký, přičítal v soudech svých?
Na věky zhasl tvůj lásky plam hrozivý?

Chor.

Kde, Bože Jakubův, dávná tvá laskavost?
Nejsi už onen Bůh slitovný?

Jedna z dívek choru nezpívající:

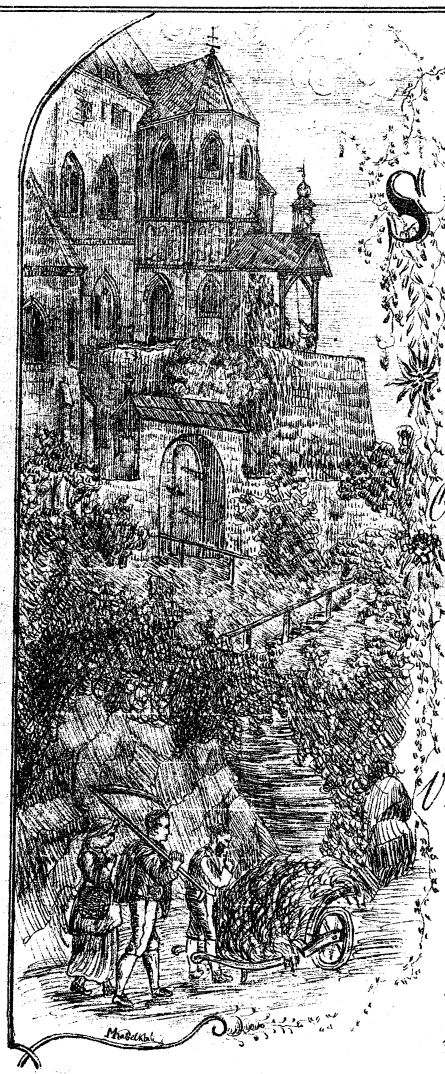
Slyšíte mé sestry předrahé
Jak krvežíznivých tyranů trouba zní!

Salomit.

Slyš křiky vojínů cizáckých neblahé,
Aj chvět srdce mi se u bázni,
Rahonem uteeme, skryjme se
V úsvítě, ve stínu velebné svatyně.

MOJIM

„Církev a vlast ty v mojich miluji sestersky se ňadrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“ Sušil.

Z zvuky zvonu. (Br.)

S výšiny věže hodin hlas
zní stejně v noci, za dne zas
nad řadou běd, jež dole jsou,
nad člověky, jež dole jdou,
a zvonek hravý na klekání
zní jako s nebe požehnání.
O drahá, rodná krajino,
tys jako srdce dívčino
ze světa víru zvolena,
v němž bolest mnohá tajena —
tys plna blaha, usmívání,
tvým blahem dýchá větrů vání.
V světlovém citím vanutí
věčného Tvůrce vládnutí,
zvonek mi hlásá v dobách všech
že v ruku božích jest můj dech,
že také já jsem v počtu tvorů,
které Bůh čítá v světa sboru.

Shledání. (B.)

Obraz ze života.

(Dokončení.)

„Spěchejme rychle z údolí tohoto, z místa blahých i neblahých upomínek.“ —

Slzový proud slz vynořil se Angelice z očí. Klára jsouc nanejvýš pohnuta pojala pravici Angeliciinu, pohlédla k nebi a promluvila ke družce své:

„Sestro, hořký kalich vypilas, tam však v nebesích najdeš odplatu hojnou, tam radostně uvítá tě Pán a Spasitel náš, z jehož úst vyplynula ona potěchy plná slova:

„břímě mé lehké, jho mé sladké jest.“

Brzy, na to viděti bylo sestry vcházeti do hustého lesa, kudy bráti se jim bylo ku cíli cesty jejich. Bylo již odpoledne nedaleko večera, když z lesa vyšly a na širé planině se octly, za níž v pozdálí se prostírala rozsáhlá vesnice. Jaké však divadlo skýtalo se zrakům jejich? Neboť la to utěšená rovina, na níž stál jejich klášter, nebylo to okolí Angeliciina rodného městá — byla to rovina hrůzy, rovina smrti, bylo to — bojiště.

Vše pusto. Země zbrocená potoky krve, vůkol různem mrtvol množství nesčetné. Poutnice vešly do vesnice. Nepotkaly nikoho, leč tu a tam jednoduchý průvod pohřební, jenž několik neboštíků — vojínů — ku společnému hrobu provázel. Obydlelé hrůzou jati snad dávno už se vzdálili z vesnice, která v poslední době byla se stala útočištěm raněných. Než sestry neporbyly mysli, kochalyť se nadějí, že mnohému ubožákovi ulehčí. Zamířily do rozsáhlé budovy, odkud právě nový průvod pohřební vycházel, byla to budova panská, jejíž síně v nemocnici na ten čas se byly proměnily. Sestry vešly. Sláma na zemi prostřená byla lůžkem raněných, jichž většina s pozemským životem se už loučila. Jakmile se Angelika s Klárou objevily, jakoby andělé míru se byli snesli, zvedali se ranění, volali co mohli, prosili o pomoc. Každá ze sester obrala si jednu stranu — leželiť vojíni ve dvou řadách. Že skrovné zásoby udílely bérouce se ode druha ke druhu, obvazovaly rány jejich a slovy lahodnými je těšily. Angelika došla už konce síně. Tam ležel muž těžce oddechuje, pravici maje na prsou položenu. Sestra sehnula se, aby ohledala ránu jeho; avšak zárem rozlehla se síní slova pronikavá: „Pro Buh, otče!“ „Mé dítě.“

Klára jsouc podčšena těmi slovy přikvapila, by shlédla — dceru v objetí raněného otce. — Hrobové ticho —

Po chvíli teprv otec z hluboka si oddych„ nuv vypravil ze sebe nesouvisle: „Odpusť nešťastnému otci, na věčnosti shledáme se opět." Tvář se mu rychle zdvihala, srd„ ce prudce kouzlo, oči bludně těkaly.

„Otče, drahý otče, neopouštěj mne ubohé," volala Angelika, uslyšela však, jakmile zpo„ zorovala, že ho spánek pojal. Opatrně zdvih„ la pravici otcovu, by pohlédla na ránu, než kterak zabolelo ji srdce, zdyž uzřela ze„ si kouli hluboce rozrytá, jak málo na„ děje jí svítalo, že otec bude zachován. S přispěním Klářiným obložila ránu, by ponečkud bolesti umírnila. Červánky za„ padajícího slunce vnikaly oknem ve síně a osvětlovaly oblič raněného. Bolem ne„ smírným sklíčena seděla Angelika ve„ dle Kláry u lůžka otcova prosby vroucí zaň k Bohu sílajíc.

Ubohá dívka, s matkou milenou už dáv„ no na vždy se rozloučila a nyní loučiti se jí bylo i s nešťastným otcem; nebylo na„ děje, že svrhne ze sebe roucha, jimiž ho sní„ mal smrt nelítostná. Jak touživě, jak dy„ chtivě přála si, by otec ještě jen několik slov s ní promluvil, než dráhu pozemskou ukončí.

Z věže kostelní zarnívalo večerní „Ave" Zvuky zvonku vyrušen jsa snad raněný, probudil se, popatřil na dceru svou, ucho„ pil pravici její a křečovitě ji dříve promlou„ val k ní slabým hlasem a co chvíle v řeči ustávaje: „Drahé dítě," cítím, že mně už dlouho nebude, bezy přiblížé se chvíle po„ slední a dech života mého zhasne tak, ja„ ko dech matky tvé. Ach, jaký bol prorývá srdce mé, vzpomene-li na matku tvou, popatřím-li na tebe, dítě milené! Oh, toho osudného večera! Ten zničil všechno bla„ ho mé, štěstí mé, oloupiv mě o statek, man„ želku, o dítě. ———

Neodvracuj tváře své, dcero má, ode mne nešťastného, vyslechni mne, poskytni mně takto úlevy v poslední hodince.

Ty vešla do kláštera, já do širého světa, hnán jsa zlým duchem, popouzen hněvem, vášní. Nebylo mi lze meškati déle na mí„ stech neštěstí a hrůzy, i odhodlal jsem se opustiti je a nalézti ve domov nový. Avšak těkal jsem z místa na místo ja„ ko Kain, jenž zabil bratra Abela. Hlas svědomí nemohl jsem utlumiti. Odebral jsem se ku svému bratrovi. Šel jsem se společníkem jeho v rozsáhlem ob„ chodu, bych takto zbytek jmění rozhojnil. Ale neštěstí stíhalo mě i tam a stihlo zno„ hu i bratra. Jako žebrák jsem ho opu„ stil, bych dále skrzavým tímto oudolím bloudil. Srdce mi pukalo žalostí, když s holí v ruce, mošnou žebráckou na zá„ dech odšel jsem se na místě, kde náš sta„ tek stával, zdyž dům jsem míjel, jehož pánem jsem bývat, zdyž jsem se brat ro„ dle kláštera, v němž tys mé dítě dítě."

Hojné slzy vyronily se otci při sl„ vech těchto z očí, přivinul k sobě Angeli„

ku taktéž slzící, a teprve za drahnou chvíli vyprávěl hlasem sotva už srozumitelným dále. „Na nejvyšším stupni zoufalství, s životem svým jsa zcela nespokojen odhodlal jsem se k činu, jehož následky sem mne přivedly.

Vrhnul jsem se do víru válečného, bych tam běh svůj dokonal. Ruka Páně uvedla mě ještě jinam. Sežce zraněn – přitom pohlédl na prsa svá – dopraven jsem na tato místa, kde s tebou jsem se shledal. —

Ach, jak nevýslovně děkuji Tobě, Pane nebeský, žes mně popřáti ráčil chvíle této; doufám drahé dítě, že odpouštíš provinu otci svému, aby klidně dokončil běh svůj."

Poslední slova raněného bylo stěží slyšeti. Vtiskl dceři políbení a — duch jeho opustil tělesnou schránku.

\+ \+

Drahně času uplynulo.

Klášter milosrdných sester zkvétal blahodárně. Všude v okolí slyšeti bylo jen hlasy pochvalné o sestrách N..ských, hlavně však o řádné a svědomité jejích abatyši Angelice.

Poustevník.

Br.

V hlubokém lese na úpatí skály
sroubená chýžka, jako hnízdo ptačí,
zbožnému mnichu na obydlí stačí,
jenž stárne tu, od světa v tiché dáli.

Potravou jemu kořínků je strava,
jež sbírá denně na vysoké skále
zpívaje písně Matce boží k chvále,
a vědra žízeň hasí voda zdravá.

Při slunce vzchodě „Zdrávas" odříkává,
jež čítá zlatorečovém na růženci
a když se nebe rdí zlatými věnci
večerní „Ave" zvonkem odchrává.

Pak v trávě kleče ruce snědé spíná
a za drahou se modlí domovinu,
za bratry své, za všeho světa vinu,
až den ve tmavé noci uhasíná.

Víla. (Br.)

(Dokončení.)

Tak se v jedné básni vypravuje, jak víla si na nebi vystavěla hrad, tam oženila syna a dceru, sama pak bezstarostně ze svého hradu hledí, jak hromy a blesky spolu pohrávají. Ačkoliv v pověstech víly takovou moc jeví, předce mnohdy podléhají, přijdou-li s lidmi do styku. Víla bojí se srdnatých mladíků, prchá před nimi, neboť ví, přijde-li do rukou lidských, že pozbývá své síly. Víla sází se v jedné písni s děvčetem, která se dříve ustrojí a svou práci vyroná; víla se sází o velké statky, děva o rusou kadeř. Děva vyhraje a dostane bejlí na znamení hlav mladých hochů. Tak jeví víly z jedné strany mocnou v ovládání přírody, z druhé strany jsou zase málomocny, kdekoliv naleznou odpor a to se jeví zvláště ve styku s člověkem.

Pověsti o vílách jsou u Srbů a vůbec u jižních Slovanů živější a rozmanitější než u národa našeho a jeví více obrazotvornosti. Příčina jest ta, že jižní národové nejsou ještě od prvotního, dětinského stavu tak vzdáleni jako my. Také starodávné jméno víly u jižních Slovanů jest dosud běžné, u našeho národa však přišlo dávno již v zapomenutí, ačkoli víla po některých krajích posavádě jest známa našemu národu buď pod jménem lesní nebo vodní panny —.

Dvě pravdy.

(Br.)

Zakukala ženžhulka
na vysokém buku,
a volala bez počtu:
„nemáš peněz kluku."

Já však v hrdlo se jí smál:
nechme peněz být,
jen když budu tolik let,
co tvých „kuku" žít.

O Žampachu.

Pověst z Okrouhlé u Boskovic.*)

Od Boskovic ze Knih„ nicám táhne se dosti vysoký hvozd„ Baba'zva„ ný, který prorývá potok Bělá. Smutno jest na březích jeho v temném le„ se a smutněji ještě ti tam připadá, vzpo„ meneš-li na staré doby, když tam zlý duch rejdy prováděl. Duch?! Pánbůh s ná„ mi a zlé pryč! – pozůžuješ se snad a hu„ si růže ti naběhne jako mně, když jsem malým chlapcem jsa o něm slýchal. Ty čtenáři v duchy neveříš a já – již také ne. Však poslyš: Na levém břehu„ Bě„ lé" stojí posud dvojatá jedle, která se kdy„ si stala „Žampachovi" smrtelnou postelí a pomníkem zároveň; ukončil na ní opráv„ kou neveselý svůj život a byl pod ní za„ hrabán. Kdo byl „Žampach"? Byl sed„ lák ze Svitávky. Život jeho byl hroz„ ný a děsný, ba každý dech, každá my„ šlenka jeho – těžký hřích. Tělo jeho dávno pod jedlí zpráchnivělo, ale duch jeho neměl i po smrti pokoje – bloudil a strašil lidi, zvláště vozky, jimž pozdě za noci bylo tudy jeti z výděl„ ku. Tu prý jim koně zastavil, že nebylo lze živou mocí je dostati z místa dostati, tu zase naklad jim trámů nebo balvanů přes cestu; jindy, opět, ovšem neviditelně, přisedl si k nim na vůz a pobízel je bezto„ ho přestrašené se smíchem šňupati: „Ha, ňuchni si, ňuchni!"

Někdy prý slyšeli zase rachot hro„ ný jako když někdo balvany po skalách válí, a volání: „Kulululú, kulululú."

Jindy opět bylo slyšeti strašné a úpěnlivé volání o pomoc, jako když někdo nemůže do kopce s nákladem velmi těžkým vyjeti. Dali se slou„ diti, úprkem pobízeli koně, ale na místo, odkud volání pocházeti se zdálo, přijedše ničeho nenašli a neslyšeli leda posměšný chechtot zlé„ ho ducha „Žampachova". A kdo ví, jak ještě z nich sašky si tropil.

. . . . . .

Ovšem od té doby, co prý všichni duchové jsou uvováni, ne„ dal o sobě ničeho slyšeti. Zůstala po něm jen ta jedle, pověst a husí kůže dětem, když se o něm povídá.

*) Z literární pozůstalosti Fr. Vinklera. Zemřel 21. dubna r. '79 v. Babicích u Brna. Byl mladík nadaný a nadějný, studov. VII. tříd slov. gym. v Brně. Čest budiž popelu jeho.

Sancta Maria.

(Br.)

Díky, dobrá matko, paní mocná,
byla při nám v práci nápomocná!
Nadějný květ nový zdobí růži
již vštěpivše v duchu bratří jarém
na památku po muži velikém
zasvětili jsme ji Tobě darem.
Přijalas dar, Panno milostivá,
Chránila's ji, žehnala's ji,
Díky Maria!

Pod tvou záštitou, ať pučí dále
k slávě Boží — Tvojí, matko, chvále
na zdar církvi, na zdar vlasti drahé
v duchu Cyrilla a Methoděje
v upomínce na Tušila bláhé!
Vzbuď ji — odměň její dobrodějе.
Přímluvy své vlahou, Panno milá,
ovlažuj a osvěžuj ji
Sancta Maria!

Jiskrca I. (Br.)

Jako ptáče líbezné připravuje z jara hnízdečko, sbírá peříčka a stébla, by měkčeji ležela holátka, z nichž ještě nespatřilo; tak i já z dalekých zemí, z cizích literatur, z různých jazyků sbírám city, ohlasy a myšlenky, bych milé bratry nadchnouti mohl plamenem lásky. Různost pomáhá, že lépe cítíme jednotu jako ze souzvuku mnohých hudebních nástrojů vyplývá dokonalejší a čistější vnada. Jazyky lidské jsou jako lýry, jež zároveň zvoní sylající k nebesům hlasy národův toužících po rajské vlasti. Může jeden jazyk obstáti vedle druhého a s ním se nesmísiti, jako paprsky,

ské sestry, jež se čistými celují polibky, jako stromy, oxlešťené, jež se nerastlinují vzdor, bící háj, jako bystří potůčkové, jež hrčí kaž, dý svým zlabem a svlažují rovinu.
Hm, že to veliká směłost ode mne, že počínám psáti v jazyku, kterýmž ústa má počínají teprvé hlaholiti. Sotva slov nalezám, bych vyslovil, co mám v srdci; avšak slyšim Vilu slovanskou, ana povýšeným volá hlasem k duši mé: Dalmacie drahá, lys neměla nikdy vlastního, již od mnoha věků byla jsi vlečena za vozem jiných národův. Rád umru, kdybych Ti zanechati mohl památku milosti a lásky své, kdybych dovolati mohl, že budeš článek zlatého řetězu, jenž svobodně snoubí všechny slovanské dary

(Tommaseo)

Opolna.

I
Básně.

Sancta Maria – pěkná, zdařilá. Poslání přítelí – význam básně pěkný, hluboký – Zlomaný rozák – velmi pěkná básnička. Vlesní lišině – rozlomilá b. – Vděk dušičce – výtečná b. – Dvojí dobrodiní – výborně přeloženo. – Ten národ náš – velmi pěkná b. – Siréna – rozmilá píseň. – Ku 22. listopadu – velmi sličný poetický výraz radostných a blahopřejných citů. – Vzdávání – rozlomilá b. – Za měsíčku – klassická. Cestování – překlad neúhonný. – Nevinnost a vzdor růží – pěkná, významná antithese – Zlámání bez vady – Zachránění Pellfrýdu – pěkná, velmi zdařilá báseň – Něžné básně jsou: Co dbám já, Sirotkova koleda. Tyto pak básně jsou velmi pěkné a zdařilé: Já nedbám světa, Upomínka na přítele, Lípa, Písním českým, Vlaštovky, Pocta lova láska a Věnování – U Váhu rozmilý, velmi jemnocitný výjev – Klassické básně jsou: Slovenovu, Sen, Modlitba, Duha, Ave Maris, V přírodě. – U pouskony – hezká báseň Myšlénky o přátelství – velmi pěkně provedeno. Pěkná myšlénka: Vnučka, Modlitba – pěkná myšlénka, vznešeně proneseno. Host – báseň překrásná – Na úsvitě – píseň rozmilá – Trpět slušť – pěkná básnička – Jaro – pravá, jarní píseň. Velmi zdařilý překlad K. Alkalio.

Prosa.

Zlato v ohni – vše plno poetických krás. O Panně Marii – důkladný, správným slohem psaný článek – V prázdnin r. 7. – vypravování zajímavé, živé a malebné – Z doby zaře ranní – rozsáhlá nad míru dojemná. Hucova skála – velmi malebný popis – Slavíci na cestách – věrný obraz našeho lidu – Obrana ... sloh výborný. Dovolené líčení: Víla u Šuba, O literární činnosti.